

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz Postępowanie egzekucyjne Artykuły 758–1095¹

redakcja naukowa
Tadeusz Ereciński, Marcin Dziurda

Henryk Pietrzkowski

KOMENTARZE

WYDANIE

6

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Postępowanie egzekucyjne

Artykuły 758–1095¹

redakcja naukowa

Tadeusz Ereciński, Marcin Dziurda

Henryk Pietrzkowski

KOMENTARZE

WYDANIE

6

Stan prawny na 2 stycznia 2025 r.

Redakcja naukowa serii
Tadeusz Ereciński

Wydawca
Klaudia Szawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Henryk Pietrkowski, 2025

ISBN 978-83-8390-228-9
6. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.)	13
CZĘŚĆ TRZECIA. POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE	15
TYTUŁ I. PRZEPISY OGÓLNE	17
Dział I. Organy egzekucyjne, ich właściwość i postępowanie w ogólności	36
Dział II. Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności	211
Dział IIa. Zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego	307
Dział IIb. Stwierdzenie wykonalności europejskiego nakazu zapłaty	319
Dział IIc. Zaświadczenie dotyczące orzeczenia wydanego w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń	320
Dział IId. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach cywilnych i handlowych	322
Dział IIda. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej	325
Dział IIe. Wyciągi z orzeczeń, ugód i innych tytułów egzekucyjnych w sprawach alimentacyjnych	331
Dział IIlf. Zaświadczenia dotyczące orzeczeń obejmujących środki ochrony w sprawach cywilnych	333
Dział III. Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne	337
Dział IV. Zawieszenie i umorzenie postępowania	401
Dział V. Ograniczenia egzekucji	442
Dział VI. Powództwa przeciwegzekucyjne	476
TYTUŁ II. EGZEKUCJA ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH	522
Dział I. Egzekucja z ruchomości	536
Rozdział 1. Zajęcie	536
Rozdział 2. Sprzedaż	584
Rozdział 3. Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej	613
Dział II. Egzekucja z wynagrodzenia za pracę	629
Dział III. Egzekucja z rachunków bankowych	652
Dział IV. Egzekucja z innych wierzytelności	683

Dział IVa. Egzekucja z innych praw majątkowych	721
Dział V. Wyjawienie majątku	755
Dział VI. Egzekucja z nieruchomości	770
Rozdział 1. Przepisy wstępne	770
Rozdział 2. Zajęcie	776
Rozdział 3. Opis i oszacowanie	817
Rozdział 4. Obwieszczenie o licytacji	832
Rozdział 5. Warunki licytacyjne	846
Rozdział 6. Licytacja	856
Rozdział 6a. Sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej	878
Rozdział 7. Przybicie	890
Rozdział 8. Przysądzenie własności	906
Rozdział 9. Egzekucja z ułamkowej części nieruchomości oraz użytkowania wieczystego	922
Dział VIa. Uproszczona egzekucja z nieruchomości	930
Dział VII. Egzekucja ze statków morskich	939
Dział VIII. Podział sumy uzyskanej z egzekucji	947
Rozdział 1. Przepisy ogólne	947
Rozdział 2. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z wynagrodzenia za pracę	994
Rozdział 3. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych	1000
Rozdział 4. Podział sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości	1002
TYTUŁ III. PRZEPISY SZCZEGÓLNE O EGZEKUCJI	1014
Dział I. Egzekucja świadczeń niepieniężnych	1018
Dział II. Przepisy szczególne o egzekucji z udziałem Skarbu Państwa oraz przedsiębiorców	1085
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1085
Rozdział 2. Egzekucja przez zarząd przymusowy	1098
Rozdział 3. Egzekucja przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego	1114
Dział III. Egzekucja w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej	1125
Dział IV. (uchylony)	1132
Dział V. Egzekucja świadczeń alimentacyjnych	1132
Dział VI. (uchylony)	1143
Skorowidz przedmiotowy	1145

Wykaz skrótów

Akty prawne

k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2024 r. poz. 1061 ze zm.)
k.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2024 r. poz. 17 ze zm.)
k.k.s.	– ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2024 r. poz. 628 ze zm.)
k.k.w.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2024 r. poz. 706 ze zm.)
k.m.	– ustawa z 18.09.2001 r. – Kodeks morski (Dz.U. z 2023 r. poz. 1309)
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
k.p.	– ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2023 r. poz. 1465 ze zm.)
k.p.a.	– ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 572)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.)
k.p.c. z 1930 r.	– rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29.11.1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1932 r. Nr 112, poz. 934 ze zm.)
k.p.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 37 ze zm.)
k.r.o.	– ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)

o.p.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2023 r. poz. 2383 ze zm.)
p.p.s.a.	– ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 935 ze zm.)
pr. bank.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 1646 ze zm.)
pr. bud.	– ustawa z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2024 r. poz. 725 ze zm.)
pr. not.	– ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2024 r. poz. 1001)
pr. przeds.	– ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2024 r. poz. 236 ze zm.)
pr. restr.	– ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2024 r. poz. 1428)
pr. up.	– ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 794 ze zm.)
p.u.s.p.	– ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334 ze zm.)
p.w.p.	– ustawa z 30.06.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1170)
r.c.k.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 9.03.1968 r. w sprawie czynności komorników (Dz.U. Nr 10, poz. 52 ze zm.) – nie obowiązuje
reg.sąd.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 867 ze zm.)
rozporządzenie 2019/1111	– rozporządzenie Rady (UE) 2019/1111 z 25.06.2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę (wersja przekształcona) (Dz.Urz. UE L 178, s. 1)
rozporządzenie nr 44/2001	– rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z 22.12.2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 12, s. 1, ze zm.)
rozporządzenie nr 805/2004	– rozporządzenie nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.04.2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.Urz. UE L 143, s. 15, ze zm.)
rozporządzenie nr 1896/2006	– rozporządzenie nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.12.2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE L 399, s. 1, ze zm.)

rozporządzenie nr 861/2007	– rozporządzenie nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz.Urz. UE L 199, s. 1, ze zm.)
rozporządzenie nr 4/2009	– rozporządzenie Rady (WE) nr 4/2009 z 18.12.2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.Urz. UE L 7 z 2009 r., s. 1, ze zm.)
rozporządzenie nr 1215/2012	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L 351, s. 1, ze zm.)
rozporządzenie nr 606/2013	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 z 12.06.2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz.Urz. UE L 181, s. 4)
rozporządzenie nr 939/2014	– rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 939/2014 z 2.09.2014 r. ustanawiające zaświadczenia, o których mowa w art. 5 i 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz.Urz. UE L 263, s. 10)
u.g.n.	– ustawa z 21.08.1997 o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1145 ze zm.)
u.k.k.	– ustawa z 28.02.2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2024 r. poz. 377)
u.k.s.	– ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1458)
u.k.s.c.	– ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 959 ze zm.)
u.k.s.e.	– ustawa z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1309 ze zm.) – nie obowiązuje
u.k.w.h.	– ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2023 r. poz. 1984 ze zm.)
u.o.d.o.	– ustawa z 10.05.2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1781)
u.o.i.f.	– ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 722 ze zm.)
u.o.p.l.	– ustawa z 21.06.2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 725)
u.p.e.a.	– ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2023 r. poz. 2505 ze zm.)

u.z.r.r.z.	– ustawa z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. z 2018 r. poz. 2017)
u.s.m.	– ustawa z 15.12.2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 558)
ustawa z 2.07.2004 r.	– ustawa z 2.07.2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804)
ustawa z 24.09.2004 r.	– ustawa z 24.09.2004 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 236, poz. 2356)
ustawa z 16.09.2011 r.	– ustawa z 16.09.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381)
ustawa z 15.01.2015 r.	– ustawa z 15.01.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 218 ze zm.)
ustawa z 10.07.2015 r.	– ustawa z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311 ze zm.)
ustawa z 31.07.2019 r.	– ustawa z 31.07.2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (Dz.U. poz. 1495 ze zm.)
ustawa z 11.09.2019 r.	– ustawa z 11.09.2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2070 ze zm.)
ustawa z 8.06.2022 r.	– ustawa z 8.06.2022 r. o zmianie niektórych ustaw w celu automatyzacji załatwiania niektórych spraw przez Krajową Administrację Skarbową (Dz.U. poz. 1301 ze zm.)
ustawa z 26.01.2023 r.	– ustawa z 26.01.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 403)
ustawa z 9.03.2023 r.	– ustawa z 9.03.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 614)
u.w.l.	– ustawa z 24.06.1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2021 r. poz. 1048 ze zm.)

Czasopisma i publikatory

ADR	– ADR. Arbitraż i Mediacja
AUL FI	– Acta Universitatis Lodzensis. Folia Iuridica
AUWr	– Acta Universitatis Wratislaviensis
AUWr PPiA	– Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji
Biul. SN	– Biuletyn Sądu Najwyższego
EP	– Edukacja Prawnicza
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze

KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
M. Pod.	– Monitor Podatkowy
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
MPB	– Monitor Prawa Bankowego
NP	– Nowe Prawo
NPN	– Nowy Przegląd Notarialny
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego (do 1962 r.)
OSNAPiUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1995 r.)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSNCK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej i Izby Karnej
OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1963 r. do 1994 r.)
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Zbiór Urzędowy
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Seria A
PES	– Problemy Egzekucji Sądowej
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PME	– Prawo Mediów Elektronicznych
PP	– Problemy Praworządności
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
Pr. Bank.	– Prawo Bankowe
Pr. Gosp.	– Prawo Gospodarcze
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
Prob. Egz.	– Problemy Egzekucji
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
Prok. i Pr.-wkł.	– Prokuratura i Prawo – wkładka
Pr.P.Wart.	– Prawo Papierów Wartościowych
Prz. Pod.	– Przegląd Podatkowy

PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PWS	– Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
R.Pr.	– Radca Prawny
SASN	– Studia i Analizy Sądu Najwyższego
SP	– Studia Prawnicze
St. Iur.	– Studia Iuridica
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego
Zb. Orz.	– Zbiór Orzeczeń
Zb. Urz.	– Zbiór Urzędowy
ZP UKSW	– Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Inne

ETE	– europejski tytuł egzekucyjny
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SW	– sąd wojewódzki
TK	– Trybunał Konstytucyjny
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

USTAWA

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 1568; zm. Dz.U. z 2024 r. poz. 863, poz. 1222)

(...)

CZĘŚĆ TRZECIA

POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

Literatura do tytułu I

Adamus R., Chrapoński D., *Problem nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu po ogłoszeniu upadłości dłużnika*, MPB 2014/6; **Allerhand M.**, *Kodeks postępowania cywilnego*, Lwów 1932; **Allerhand M.**, *Kodeks postępowania cywilnego*, cz. 2, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, Lwów 1933; **Allerhand M., Kurzępa B.**, *Prawo upadłościowe. Komentarz*. Orzecznictwo, Bielsko-Biała 1999; **Andruszkiewicz A.**, *O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu egzekucyjnym na tle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2017 r.*, PPE 2018/11; **Antkiewicz A.**, *Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej w obecnym stanie prawnym*, PPE 2021/2; **Arciszewski M.**, *Europejski Tytuł Egzekucyjny w teorii i praktyce*, Warszawa 2007; **Arkuszewska A.M.**, *Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych – nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego*, PPH 2006/6; **Armata M.**, *Glosa do uchwały SN z 20.09.1996 r.*, III CZP 60/96, PS 1998/2; **Armata M.**, *Skarga na czynności komornika*, PES 1994/8; **Armata M.**, *Skarga na czynności komornika*, „Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce” 1994/3; **Badura T.**, *Rozliczenie kosztów doręczenia korespondencji w toku postępowania egzekucyjnego*, PPE 2021/2; **Barańska A.**, *Egzekucja sądowa z nieruchomości po nowelizacji z dnia 2 lipca 2004 r.*, PPE 2004/10–12; **Barańska A.**, *Status prawny komornika sądowego i mienia kancelarii komorniczej*, PPE 2008/1–2; **Bartz A.W.**, *Skarga osoby trzeciej na czynności komornika*, „Głos Sądownictwa” 1938/4; **Bączny M.**, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach bankowych za okres od lipca do grudnia 2013 r.*, cz. 1, MPB 2014/10; **Bieniek G.**, *Umowne ustroje majątkowe*, „Rejent” 2005/9; **Bieniek G., Pietrkowski H.**, *Reprezentacja Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego*, Warszawa 2006; **Biernacka J.**, *Poszukiwanie majątku w świetle zmian ustawowych*, PPE 2019/10; **Bładowski B.**, *Dopuszczalność środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym*, „Palestra” 1978/11–12; **Bładowski B.**, *Dopuszczalność środków zaskarżenia w sprawach egzekucyjnych*, „Palestra” 2014/5–6; **Bładowski B.**, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1975; **Bładowski B.**, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, Kraków 2006; **Biezuński P.**, *Kilka uwag na temat charakteru prawnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji w trybie przepisów prawa bankowego*, MPB 2013/2; **Błaszczak Ł.**, *Charakter prawny zarzutu przedawnienia oraz zrzeczenia się zarzutu przedawnienia w procesie cywilnym [w:] Honeste procedere. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Lubińskiemu*, red. A. Laskowska-Hulisz, J. May, M. Mrówczyński, Warszawa 2017; **Błaszczak Ł.**, *Krajowy i zagraniczny wyrok sądu polubownego jako tytuł egzekucyjny (wybrane zagadnienia)*, PPE 2009/9; **Błaszczak Ł.**, *Postępowanie o stwierdzenie wykonalności kra-*

jowego i zagranicznego wyroku sądu polubownego (wybrane zagadnienia), R.Pr. 2012/126 (dodatek naukowy); Błaszczak Ł., *Spółka jawna i komandytowa – wybrane zagadnienia na tle procedury cywilnej*, R.Pr. 2003/1; Błaszczak Ł., *Spółka osobowa prawa handlowego jako strona procesu cywilnego. Wybrane zagadnienia na tle procedury cywilnej* [w:] *Kodeks spółek handlowych po pięciu latach*, red. J. Frąckowiak, Wrocław 2006; Błaszczak Ł., *Zarzut potrącenia w procesie cywilnym* (art. 203¹ KPC), Warszawa 2019; **Bodio J.**, *Elektroniczny tytuł wykonawczy*, PPE 2017/1; **Bojanowski E.**, *Strona pozwana w procesie o zwolnienie od egzekucji administracyjnej*, NP 1974/6; **Bojarski P.**, *Zbieg zabezpieczenia powództwa przez ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem z toczącymi się egzekucjami*, PPE 2010/10–11; **Borkowski P.**, *Kurator w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PS 2013/1; **Broniewicz W.**, *Dopuszczalność środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym ze względu na przedmiot zaskarżenia*, PiP 1997/5; Broniewicz W., *Glosa do wyroku SN z 4.09.1967 r.*, I PR 245/67, PiP 1969/4–5; Broniewicz W., *Glosa krytyczna do wyroku SN z 12.12.2000 r.*, V CKN 175/00, OSP 2001/7–8; Broniewicz W., *Pojęcie legitymacji procesowej* [w:] *Studia z procesu cywilnego*, red. K. Korzan, Katowice 1986; Broniewicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008; Broniewicz W., *Postępowanie egzekucyjne i egzekucja w sprawach cywilnych*, PiP 1988/8; Broniewicz W., *W kwestii odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez komornika* [w:] *Studia z prawa cywilnego. Księga pamiątkowa dla uczczenia 50-lecia pracy naukowej prof. dr. hab. Adama Szpunara*, red. A. Rembieniński, Warszawa–Łódź 1983; Broniewicz W., *W kwestii zarządzeń sądu w postępowaniu cywilnym*, NP 1972/7–8; Broniewicz W., *Wszczęcie i przebieg postępowania egzekucyjnego* [w:] *Współczesne tendencje rozwoju procedury cywilnej w Europie. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej Popowo, 25–27 października 1988 r.*, red. E. Warzocha, Warszawa 1990; **Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I.**, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2014, 2016; **Bródka J.**, *Analiza uprawnień i wzajemnej relacji organów nadzorczych nad komornikiem sądowym oraz charakter jego odpowiedzialności dyscyplinarnej – zarys problemu*, PPE 2023/7; **Bryzgalska E.**, *Zakładanie i udostępnianie konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe*, PPE 2018/9; **Budny E.**, *Koszty postępowania egzekucyjnego*, PES 1994/8; **Budzyński M.**, *Obowiązek komornika sądowego badania faktu ogłoszenia upadłości egzekwowanego dłużnika a odpowiedzialność odszkodowawcza*, PPE 2013/7–9; **Cichorska M.**, *Instytucja wyłączenia komornika sądowego po wejściu w życie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych* [w:] *Nowy model zawodu komornika sądowego i finansowania egzekucji sądowej*, red. A. Góra-Błaszczkowska, K. Flaga-Gieruszyńska, I. Gil, Sopot 2018; **Ciepla H., Skibińska-Adamowicz J.**, *Status prawny komornika i podstawy jego odpowiedzialności odszkodowawczej po uchyleniu art. 769 k.p.c.*, PPE 2006/4–6; **Cieślak S.**, *Czynności komornika sądowego w postępowaniu upadłościowym*, Prob. Egz. 2002/20; **Cieślak S.**, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008; **Cieślak S.**, *Przedawnienie roszczenia a oczywiście niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Glosa do uchwały SN z dnia 26 kwietnia 2022 r.*, III CZP 91/22, PPE 2023/2; **Cieślak S.**, *Skarga na czynności komornika oraz wybrane zagadnienia dotyczące egzekucji świadczeń pieniężnych w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 16 września 2011 r.*, PPE 2012/3–6; **Cieślak S.**, *Skutki procesowe niezachowania wymagań prawnych czynności egzekucyjnych komornika sądowego*, PS 2003/11–12; **Cieślak S.**, *Zakres zastosowania elektronicznej formy pisemnej w postępowaniu egzekucyjnym po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 9 stycznia 2009 r.* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Ciszewski P.**, *Problematyka obniżenia opłaty stosunkowej w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2013/4–6; **Cudak A.**, *Podmioty legitymowane do wniesienia skargi na czynności komornika*, PES 1997/23; **Cudak A.**, *Skarga na czynności komornika w świetle art. 767¹ k.p.c.*, PS 1997/4; **Cudak A.**, *Zmiany w przepisach o skardze na czynności komornika obowiązujące od 1 stycznia 2019 r.* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych*

oraz ustawy o kosztach komorniczych, red. A. Marciniak, Sopot 2018; **Daczyński A.**, *Uchylenie natychmiastowej wykonalności tytułu i wstrzymanie jego wykonania jako podstawy zawieszenia postępowania egzekucyjnego*, PPE 2004/10–12; **Dalka S.**, *Glosa do uchwały SN z 30.03.1998 r.*, III CZP 1/98, PES 1999/35; **Dalka S.**, *Glosa do uchwały SN z 9.06.1999 r.*, III CZP 16/99, Prob. Egz. 1999/3; **Dalka S.**, *Nadzór judykacyjny sądu nad czynnościami komornika w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, Prob. Egz. 2000/4; **Dalka S.**, *Przestrzeganie wymogów formalnych pism procesowych w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym*, PES 1995/12; **Dalka S.**, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, PES 1993/3; **Dalka S.**, *Skutki zawieszenia postępowania egzekucyjnego*, PES 1996/15; **Dalka S.**, *Znaczenie sądów polubownych dla wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych*, Prob. Egz. 2001/19; **Dalka S., Rodziewicz J.**, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Gdańsk 1994; **Dalka S., Świeczkowski J.**, *O prewencyjnym nadzorze judykacyjnym sądu nad komornikiem*, PPE 2004/3–4; **Dalka S., Świeczkowski J.**, *Wyjaśnienia udzielane przez komornika w trybie art. 763 k.p.c.*, PPE 2006/9–10; **Derlatka J.**, *Ewolucja przepisów o zażaleniu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym a dewolutywny paradygmat postępowania zażaleniowego*, PPE 2023/3; **Derlatka J.**, *Prekluzja procesowa wynikająca z art. 843 § 3 KPC a zakres ochrony prawnej w procesie opozycyjnym – wstęp do rozważań [w:] Dostęp do ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, E. Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2021; **Derlatka J.**, *Skarga na czynności komornika sądowego w nowej przestrzeni prawnej – zagadnienia wybrane*, PPE 2018/10; **Derlatka J.**, *Udział i status zarządcy sukcesyjnego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2019/5; **Derlatka J.**, *Ustalenie przez komornika majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela*, PPE 2019/7; **Drelichowska A.**, *Postępowanie w sprawie skargi na czynności egzekucyjne*, AUWr Prawo 2014/316; **Dumnicka O.**, *Uproszczona egzekucja z nieruchomości (wybrane zagadnienia)*, PPE 2005/10–12; **Dutka T.**, *Nadzór judykacyjny a nadzór służbowy nad czynnościami komornika [w:] Studia z procesu cywilnego*, red. K. Korzan, Katowice 1986; **Dyl A.**, *Czy możliwe jest powstrzymanie egzekucji wszczętej na podstawie nakazu zapłaty bezskutecznie doręczonego w trybie art. 139 § 1 k.p.c.?*, PPC 2013/2; **Dyoniak A.**, *Glosa do uchwały SN z 3.04.1980 r.*, III CZP 13/80, OSPiKA 1981/5; **Dyoniak A.**, *Odpowiedzialność majątkowa małżonków wobec osób trzecich*, Warszawa–Poznań 1980; **Dziewulska M.**, *Glosa do uchwały SN z 18.07.2012 r.*, III CZP 38/12, „Glosa” 2013/1; **Dziewulska M.**, *O konieczności prawidłowego stosowania w postępowaniu egzekucyjnym instytucji złożenia wyjaśnień celem pozyskania informacji o majątku dłużnika [w:] Wszelkie prawo stanowione jest dla ludzi. Księga Jubileuszowa Sędziego Doktora Zbigniewa Szczurka*, red. J. Świeczkowski, Gdynia 2014; **Dziewulska M.**, *Zmiana charakteru wysłuchania stron przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania egzekucyjnego (art. 827 § 1 k.p.c.) a zasada równości stron. Zagadnienia wybrane*, PPE 2017/11; **Dziurda M.**, *Charakter zażalenia na postanowienie sądu I instancji po nowelizacji KPC*, M. Praw. 2021/11; **Dziurda M.**, *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Warszawa 2023; **Dziurda M.**, *Nadanie klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 § 1 KPC w oparciu bezpośrednio o przepis prawa*, M. Praw. 2019/19; **Dziurda M.**, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, M. Praw. 2021/17; **Dziurda M.**, *Przekazanie sprawy na podstawie art. 44² Kodeksu postępowania cywilnego*, PPC 2020/2; **Dziurda M.**, *Skutki braków w składzie organów dłużnika [w:] Efektywność egzekucji sądowej w świetle kolejnej zmiany Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonej ustawą z 9.3.2023 r.*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2023; *Egzekucja sądowa w Polsce*, red. Z. Szczurek, Sopot 2007; *Encyklopedia egzekucji sądowej*, red. Z. Szczurek, Sopot 1996; **Ereciński T.**, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012; **Ereciński T.**, *Postępowanie o stwierdzenie wykonalności zagranicznego wyroku arbitrażowego (zagadnienia wybrane)*, ADR 2009/1; **Feliga P.**, *Węzłowe problemy nadmiernej długości cywilnego postępowania egzekucyjnego na tle judykatury Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich*, PPE 2010/10; **Fijałkowski E.**, *Powództwo*

dłużnika o ustalenie nieistnienia należności egzekwowanej w trybie egzekucji administracyjnej, NP 1972/3; **Flaga-Gieruszyńska K.**, *Elektronizacja doręczeń i zawiadomień w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2017/8; **Flaga-Gieruszyńska K.**, *Nadzór prezesa sądu rejonowego nad komornikiem sądowym* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018; **Flaga-Gieruszyńska K.**, *Prawo do wysłuchania w postępowaniu egzekucyjnym – wybrane zagadnienia* [w:] *Honeste procedere. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Kazimierzowi Lubińskiemu*, red. A. Laskowska-Hulisz, J. May, M. Mrówczyński, Warszawa 2017; **Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A.**, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019; **Flejszar R.**, *Pobieranie i ściąganie opłat egzekucyjnych według ustawy o kosztach komorniczych* [w:] *Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kulski, Sopot 2019; **Florek R.**, *Glosa do postanowienia SN z 27.01.2006 r., III CZ 107/05, OSP 2008/6*; **Frey R.**, *Europejski Tytuł Egzekucyjny dla roszczeń bezspornych*, „Prawo i Podatki Unii Europejskiej” 2005/12; **Gajewski A., Dzienis P.**, *Skarga na czynności komornika po nowelizacji wchodzącej w życie 1.1.2019 r.*, M. Praw. 2018/20; **Gajewski M.**, *Zaskarżalność postanowień sądowych rozstrzygających skargę na czynności komornika*, „Rejent” 2002/2; **Ged M.**, *Egzekucja przeciwko dłużnikowi pozostającemu w związku małżeńskim*, PPE 2020/2; **Ged M.**, *Ukończenie sądowego postępowania egzekucyjnego*, Warszawa 2023; **Gil I., Szklarz P.**, *Nowelizacje Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące postępowania egzekucyjnego*, EP 2014/10; **Gil J., Gil P.**, *Postępowanie klauzulowe*, Warszawa 2007; **Gil P.**, *Tytuł egzekucyjny w postaci aktu notarialnego według przepisu art. 777 § 1 pkt 4 i 5, „Rejent” 2000/1*; **Gołaczyński J.**, *Nadzór prezesów sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych nad komornikami* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018; **Grajdura W., Fronczek R., Uliasz M.**, *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych*, LEX 2024; **Grobelny I.**, *Zawieszenie postępowania egzekucyjnego z mocy prawa*, PPE 2003/11–12; **Grzegorzczak P.**, *Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PS 2007/2; **Grzegorzczak P.**, *Dopuszczalność wniesienia środka zaskarżenia w postaci elektronicznej*, M. Praw. 2012/19; **Grzegorzczak P.**, *Glosa do wyroku TK z 1.04.2008 r., SK 77/06, PS 2008/11–12*; **Grzegorzczak P.**, *Granice nadzoru judykacyjnego sprawowanego nad komornikiem w trybie art. 759 § 2 KPC*, „Palestra” 2007/9–10; **Grzegorzczak P.**, *Nowy fundament europejskiego prawa procesowego cywilnego: jurysdykcja krajowa, zawisłość sprawy oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych według rozporządzenia Rady i Parlamentu Europejskiego nr 1215/2012 (Bruksela Ia)*, cz. 1, PS 2014/6, cz. 2, PS 2014/7–8; **Grzegorzczak P.**, *O czasowych granicach zarzutu potrącenia i konsekwencjach ich naruszenia (art. 203¹ § 2 i art. 840 § 1 pkt 2 in fine k.p.c.)*, PPC 2020/3; **Grzegorzczak P.**, *Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową a art. 788 KPC*, M. Praw. 2014/23; **Grzegorzczak P.**, *Sytuacja prawna wierzyciela pauliańskiego w razie wszczęcia przez wierzycieli osoby trzeciej egzekucji z jej majątku*, M. Praw. 2013/15; **Grzegorzczak P.**, *Uwagi o egzekucji wyroku uwzględniającego roszczenie o złożenie oświadczenia w razie dokonanego naruszenia dobra osobistego*, SASN 2007/1; **Grzegorzczak P.**, *Wykładnia art. 840 § 1 pkt 2 in fine KPC*, M. Praw. 2012/23; **Grzegorzczak P.**, *Wysłuchanie dłużnika przed sądem drugiej instancji w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia w prawie europejskim*, „Palestra” 2009/3–4; **Grzegorzczak P.**, *Zarzut spełnienia świadczenia jako podstawa powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.)*, PPC 2011/4; **Grzybowski M.**, *Zmiana podmiotowa po stronie wierzyciela w bankowym tytule egzekucyjnym* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Gudowski J.**, *O kilku naczelnych zasadach procesu cywilnego – wczoraj, dziś, jutro* [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu*, red. A. Nowicka, Poznań 2005; **Hanausek S.**, *Orzeczenie sądu rewizyjnego w procesie cywilnym*, Warszawa 1966; **Harast A.**, *Europejski tytuł egzekucyjny – postępowanie egzekucyjne w państwie*

wykonania, cz. 1, M. Praw. 2007/19, cz. 2, M. Praw. 2007/20; **Harla G.**, Nadzór judykacyjny nad komornikiem według ustawy o komornikach sądowych [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018; **Holewińska-Łapińska E.**, Ochrona wierzyciela jednego z małżonków pozostających w umownym ustroju majątkowym, SASN 2008/2; **Hrycaj A.**, Wpływ postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości na postępowanie egzekucyjne, PPE 2006/7–8; **Ignatowicz J.**, Prawo rzeczowe, Warszawa 1998; **Jabłoński M.**, **Węgrzyn J.**, Ochrona tajemnicy zawodowej komornika sądowego, AUWr PPIA 2014/97; **Jadłowski P.**, Kognicja sądu w postępowaniu klauzulowym z art. 788 k.p.c. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2015 r., III CZP 15/15, PPE 2018/7; **Jadłowski P.**, Ocena regulacji właściwości sądu w sprawach ze skargi na czynności komornika po dniu 1 stycznia 2019 r., PPE 2021/1; **Jadłowski P.**, Skarga na przewlekłość postępowania w sprawie nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, PPE 2021/5; **Jagiela J.**, Glosa do uchwały SN z 30.03.1998 r., III CZP 1/98, OSP 1999/9; **Jagiela J.**, Umorzenie postępowania egzekucyjnego w sprawach cywilnych z mocy prawa [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Jagiela J.**, Umorzenie postępowania egzekucyjnego w sprawach cywilnych z mocy prawa, PPE 2014/1–2; **Jagiela J.**, Wybrane zagadnienia dotyczące zawieszenia i umorzenia postępowania egzekucyjnego, PES 1999/2; **Jagiela J.**, Zasady egzekwowania kosztów postępowania egzekucyjnego ustalonych przez komornika sądowego, PS 2015/5; **Jagiela J.**, Zbieg egzekucji przez zarząd przymusowy albo sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego dłużnika z innymi sposobami egzekucji sądowej, PPE 2006/1–3; **Jakimiec D.**, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 12 grudnia 2007 r. (V CSK 275/07) – termin wytoczenia powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji a wpis w księdze wieczystej zajęcia nieruchomości, PPE 2020/4; **Jakubecki A.**, Charakter powództwa o zwolnienie od egzekucji (art. 841 k.p.c.), PPC 2024/1; **Jakubecki A.**, Naczelne zasady postępowania cywilnego w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego [w:] *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd katedr postępowania cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, red. A. Oklejak, Kraków 2006; **Jakubecki A.**, Poddanie się egzekucji w akcie notarialnym, „Rejent” 1998/12; **Jakubecki A.**, Zdolność sądowa osobowych spółek handlowych a status ich współników w procesie cywilnym i egzekucji [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśińskiemu*, red. A. Nowicka, Poznań 2005; **Janas S.**, Bankowe tytuły egzekucyjne (wybrane zagadnienia procesowe), PPC 2013/3; **Jankowski J.**, Dopuszczalność drogi egzekucji sądowej, PPE 2015/2; **Jankowski J.**, Glosa do uchwały SN z 17.07.2007 r., III CZP 57/07, OSP 2009/4; **Jankowski J.**, Kryteria decydujące o pojęciu stron postępowania egzekucyjnego na tle struktury tego postępowania, AUL FI 1989/42; **Jankowski J.**, Możliwość podmiotowej zmiany tytułu wykonawczego przed wszczęciem właściwego postępowania egzekucyjnego, NP 1990/10–12; **Jankowski J.**, Nowelizacja części drugiej kodeksu postępowania cywilnego, PS 1996/4; **Jankowski J.**, Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, cz. 2, M. Praw. 2004/22, cz. 3, M. Praw. 2004/23; **Jankowski J.**, Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, cz. 2, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, M. Praw. 2012/3; **Jankowski J.**, Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego dokonana mocą ustawy z 10.5.2013 r., M. Praw. 2013/15; **Jankowski J.**, Nowelizacja przepisów Kodeksu postępowania cywilnego mocą ustawy z dnia 10 maja 2013 r., wprowadzająca nowe obowiązki nałożone na komorników sądowych, PPE 2014/1–2; **Jankowski J.**, Nowelizacje KPC wprowadzone w 2005 r., Warszawa 2005; **Jankowski J.**, Obowiązek udzielania komornikowi informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji w świetle ustawy o ochronie danych osobowych, Prob. Egz. 2001/11; **Jankowski J.**, Poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika na zlecenie wierzyciela, PPE 2007/1–2; **Jankowski J.**, Przebieg postępowania egzekucyjnego, upadłościowego i układowego. Struktura postępowań w ujęciu dynamicznym, Kraków 1999; **Jankowski J.**, Sposoby egzekucji świadczeń pieniężnych a przedmiot egzekucji, PPE 2007/10–11; **Jankowski J.**, Stanowisko procesowe nabywcy licytacyjnego w postępowaniu

egzekucyjnym, NP 1989/5–6; Jankowski J., *Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego*, Łódź 1992; Jankowski J., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2000; Jankowski J., *Wadliwa postać orzeczenia sądu I instancji w procesie cywilnym*, „Palestra” 1987/12; Jankowski J., *Wszczęcie egzekucji sądowej [w:] Egzekucja sądowa świadczeń pieniężnych w Polsce*, red. K. Lubiński, Sopot 2002; Jankowski J., *Wszczęcie egzekucji sądowej w sprawach cywilnych [w:] W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński Warszawa 2013; Jankowski J., *Zmiana podmiotowego zakresu egzekucji*, Prob. Egz. 2001/17; **Jarocho A.**, *Charakter prawny i forma zlecenia komornikowi poszukiwania majątku dłużnika*, PPE 2011/1; Jarocho A., *Charakter prawny powództwa o ustalenie, że tytuł wykonawczy nie może być wykonywany względem władającego rzeczą (art. 791 § 2 k.p.c.)*, PPE 2010/9; Jarocho A., *Obecność świadków przy czynnościach egzekucyjnych w postępowaniu cywilnym*, PPE 2010/8; Jarocho A., *Obowiązek komornika sądowego w zakresie udzielania pouczeń, w kontekście zmian Kodeksu postępowania cywilnego dokonanych ustawą o komornikach sądowych [w:] Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kułski, Sopot 2019; Jarocho A., *Wyłączenie komornika sądowego w kontekście zmian spowodowanych wejściem w życie ustawy z 22.3.2018 r. o komornikach sądowych [w:] Ars in vita. Ars in iure. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, red. A. Barańska, S. Cieślak, Warszawa 2018; **Jarocho A.**, **Pietrzak I.**, **Sachajko M.**, *Analiza porównawcza instytucji nadzorca sądowego, syndyka masy upadłościowej i zarządcy przymusowego przedsiębiorstwa*, Pr. Spółek 2005/10; **Jasińska K.**, **Lejko A.**, *Komentarz do ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, LEX 2009; **Jastrzębska A.**, *Oświadczenie o poddaniu się egzekucji a przelew wierzytelności w prawie bankowym*, „Palestra” 2014/1–2; **Jedliński A.**, *Ochrona wkładów członkowskich i oszczędności członka spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej w postępowaniu egzekucyjnym*, Prob. Egz. 2001/15; **Jędrejek G.**, *Egzekucja przez zarząd przymusowy przedsiębiorstw rodzinnych*, Warszawa 2006; **Jędrejek G.**, *Obrona małżonka dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym*, M. Praw. 2008/18; **Jędrejek G.**, *Wyłączenie od egzekucji sądowej przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych [w:] W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Jędrejek G.**, *Wynagrodzenie dozorca rzeczy ruchomych w postępowaniu egzekucyjnym*, ZP UKSW 2014/2; **Jobska M.**, *Zażalenie na postanowienie sądu co do nadania klauzuli wykonalności (art. 795 k.p.c.) a powództwo przeciwegzekucyjne (art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.) w przypadku poddania się dłużnika egzekucji wprost z aktu notarialnego*, PPE 2006/11; **Jodłowski J.**, **Resich Z.**, **Lapierre J.**, **Misiuk-Jodłowska T.**, **Weitz K.**, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009; **Jodłowski J.**, **Siedlecki W.**, *Postępowanie cywilne. Część ogólna*, Warszawa 1958; **Józefowicz A.**, *Czynności procesowe organu egzekucyjnego przed wszczęciem egzekucji*, NP 1963/9; **Józefowicz A.**, *Glosa do uchwały SN z 30.03.1998 r.*, III CZP 1/98, PiP 1999/12; **Julke G.**, *Glosa do uchwały SN z 19.04.2007 r.*, III CZP 16/07, PPE 2008/1–2; **Julke G.**, *Nadzór administracyjny sądu rejonowego nad działalnością komornika sądowego*, PPE 2006/11; **Julke G.**, *Perpetuatio fori, czyli interpretacja przepisu art. 8 ust. 14 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji*, PPE 2008/1–2; **Julke G.**, *Postępowanie w sprawie nadania sądowej klauzuli wykonalności bankowym tytułem egzekucyjnym*, PES 1999/3; **Kaczmarek B.**, *Zaświadczenie Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla dokumentu urzędowego w postaci aktu notarialnego*, „Rejent” 2008/11; **Kaczmarzyk M.**, *Ustrój małżeńskiej wspólności ustawowej jako podstawowy wyznacznik zakresu odpowiedzialności małżonków za zobowiązania wobec osób trzecich*, PPE 2015/11; **Kalinowski M.**, *Komornik sądowy jako płatnik podatków [w:] W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Kała D.P.**, *Podstawy odmowy uznania i wykonania wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej*, cz. 1, R.Pr. 2013/134 (dodatek naukowy), cz. 2, R.Pr. 2013/135 (dodatek naukowy); **Kamiński G.**, *Czy interes wierzyciela to in-*

teres publiczny?, PPE 2023/4; Kamieński G., Różnice w uzasadnianiu postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym na zasadach ogólnych i w postępowaniu egzekucyjnym, PPE 2021/3; Kamieński G., Środki odwoławcze w postępowaniu egzekucyjnym – wnioski de lege lata i de lege ferenda, PPE 2022/11; **Kamińska-Krawczyk K.**, Koszty postępowania egzekucyjnego przy zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, PPE 2010/6; Kamińska-Krawczyk K., Zasada kosztów niezbędnych do celowego przeprowadzenia egzekucji sądowej, PPE 2011/2; **Kamiński Ł., Kamiński P.**, Wskazanie majątku dłużnika solidarnego jako przesłanka uwolnienia osoby trzeciej od skutków skargi pauliańskiej, PPE 2023/8; **Kamiński Ł., Słomińska-Chełmowska M.**, Zmiana podmiotowa po stronie wierzciciela w postępowaniu egzekucyjnym, PPE 2020/4; **Karcz-Kaczmarek M.**, Kształtowanie się statusu prawnego zastępcy komornika sądowego. Zagadnienia wybrane [w:] W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Kawecka A.**, Poddanie się egzekucji w akcie notarialnym, PPE 2006/9–10; **Klecha P.**, Nadanie nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności z urzędu (art. 782 KPC), M. Praw. 2008/3; **Klich A.**, Wszczęcie sądowego postępowania egzekucyjnego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, PPE 2018/8; **Knoppek K.**, Akt notarialny jako tytuł egzekucyjny, PiP 1991/12; Knoppek K., Świadczenie czynności egzekucyjnych, RPEiS 1991/1; **Knypl Z.**, Koszty egzekucji świadczeń pieniężnych w egzekucji administracyjnej i sądowej, „Nowa Currenda” 2013/1; Knypl Z., Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, Sopot 2007; **Knypl Z., Merchel Z.**, Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Sopot 2013, 2014; **Knypl Z., Merchel Z., Treder J.**, Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz, Sopot 2004; **Knysiak-Molczyk H.**, Nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, PS 2010/7–8; Knysiak-Molczyk H., Nadanie klauzuli wykonalności w razie przejścia uprawnienia lub obowiązku po powstaniu tytułu egzekucyjnego, PS 2010/1; Kodeks postępowania cywilnego, t. 2, Komentarz. Art. 459–1217, red. T. Szanciło, Warszawa 2023; Kodeks postępowania cywilnego, t. 2, Komentarz. Art. 730–1088, red. J. Jankowski, Warszawa 2013; Kodeks postępowania cywilnego, t. 2, Komentarz. Art. 730–1217, red. J. Jankowski, Warszawa 2015, 2019, 2024; Kodeks postępowania cywilnego, t. 2, Komentarz do artykułów 506–1088, red. K. Piasecki, Warszawa 2006; Kodeks postępowania cywilnego, t. 3, Komentarz. Art. 730–1088, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2015; Kodeks postępowania cywilnego, t. 4, Komentarz. Art. 730–1095¹, red. A. Marciniak, Warszawa 2020; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. A. Jakubecki, Warszawa 2010, 2012, 2015; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. M. Manowska, Warszawa 2013; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. A. Zieliński, Warszawa 2014; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 2, Komentarz do artykułów 506–1217, red. A. Zieliński, Warszawa 2006; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 2, red. K. Piasecki, Warszawa 1997, 2002; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 2, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1969, 1976; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 4, Postępowanie egzekucyjne, red. T. Ereciński, Warszawa 2012; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 4, Artykuły 730–1088, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2014, 2021; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 5, Postępowanie egzekucyjne, red. T. Ereciński, Warszawa 2016; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 6, Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy), red. T. Ereciński, Warszawa 2017; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany, t. 1, Art. 1–729, t. 2, Art. 730–1217, red. A. Jakubecki, LEX 2019; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Część druga. Postępowanie zabezpieczające, t. 3, red. T. Ereciński, Warszawa 2006; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne, t. 4, red. T. Ereciński, Warszawa 2006, 2009; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2019; Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe.

Komentarz do zmian, t. 2, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020; *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do art. 758–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2011; *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy). Komentarz*, red. O.M. Piaskowska, LEX 2022; *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. Z. Szczurek, Sopot 2005, 2013; *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz*, red. A. Jakubecki, Kraków 2005, Warszawa 2008; *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Piasecki, Warszawa 2006; **Kołański J.**, Informacje o dłużniku. Źródła i sposoby ich pozyskiwania, PPE 2006/9–10; *Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania cywilnego*, red. A. Jakubecki, LEX 2011; **Korniłowicz M.**, Właściwość miejscowa komornika sądowego jako organu egzekucyjnego, Prob. Egz. 2001/15; **Korzan K.**, Glosa do orzeczenia SN z 24.03.1972 r., II CR 52/72, NP 1973/11; Korzan K., Kilka uwag na temat szacowania ruchomości przez biegłego w trybie art. 853 § 2 k.p.c., „Palestra” 1966/7; Korzan K., Kurator w postępowaniu cywilnym, Warszawa 1966; Korzan K., Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1986; Korzan K., Właściwość miejscowa sądu w sprawach z powództwa opozycyjnego przeciw bankom, M. Praw. 1994/11; Korzan K., Wykonanie orzeczeń w sprawach o roszczenia pracowników o przywrócenie do pracy, Katowice 1985; Korzan K., Zakres odpowiedzialności majątkiem wspólnym oraz powództwo ekscydencyjne jako środek obrony małżonka dłużnika, „Palestra” 1982/4; Korzan K., Zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego, PES 1994/7; **Korzonek J.**, Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające, cz. II k.p.c., t. 2, Kraków 1934; **Korzonek J.**, Ochrona dłużnika przeciwko egzekucji, „Głos Prawa” 1938/1–2; **Kosowski E.**, Skarga na czynności komornika wykonującego orzeczenie o rozgraniczeniu, NP 1978/6; **Kostwiński M.**, Kilka uwag o statusie prawnym komornika sądowego, PPE 2015/3; **Kostwiński M.**, Ochrona dłużnika przed zaspokojeniem przedawnionych roszczeń [w:] *Aksjologia egzekucji sądowej. W poszukiwaniu optymalnego poziomu ochrony praw wierzyciela i dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym i upadłościowym*, red. S. Cieślak, Sopot 2022; **Kosyra P.**, Kurator dla dłużnika nieznanego z miejsca pobytu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, PPE 2011/1; **Kościółek A.**, Wzmocnienie pozycji dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w świetle ustawy z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy – *Kodeks postępowania cywilnego*, PS 2013/7–8; **Kościółek A.**, Zasady pobierania i rozliczania zaliczki na wydatki według ustawy o kosztach komorniczych [w:] *Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kulski, Sopot 2019; **Kot J.**, Umorzenie postępowania egzekucyjnego, „Palestra” 1979/3; **Kot J.**, Zawieszenie postępowania egzekucyjnego, NP 1980/4; **Kowalkowski R.**, Egzekucja świadczeń przemiennych na tle art. 798 k.p.c., PES 1994/4; **Kowalkowski R.**, Postępowanie egzekucyjne a egzekucja, PES 1995/10; **Kowska M.**, Zbieg egzekucji sądowej – zagadnienia prawa i praktyki, PPE 2006/1–3; **Kowalski W.**, Egzekucja świadczeń niepieniężnych, Sopot 2005; **Kowalski W.**, Osoba trzecia w rozumieniu art. 841 k.p.c., PPE 2004/5–6; **Koziara K.**, Orzeczenie sądu w przedmiocie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, PPE 2015/9; **Krajewski J.**, Procesowa ochrona praw małżonka przed egzekucją prowadzoną przeciwko jego współmałżonkowi [w:] *Księga pamiątkowa ku czci Kamila Stefki*, Warszawa–Wrocław 1967; **Krakowiak M.**, Egzekucja przez zarząd przymusowy, Warszawa 2011; **Krakowiak M.**, Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego, PPE 2005/1–6; **Krakowiak M.**, Wyjawienie majątku w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, M. Praw. 2004/23; **Krakowiak M.**, Wylączenia podmiotowe z przetargu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, PPE 2023/2; **Krakowiak M.**, Zażalenie komornika sądowego na postanowienie sądu I instancji o obniżeniu opłaty egzekucyjnej, „Iustitia” 2014/3; **Krakowiak M.**, Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z 10.07.2015 r., PS 2016/1; **Kruszelnicki F.**, Środki prawne w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, „Nowy Proces Cywilny” 1933/18; **Kruszelnicki F.**, Zarys systemu polskiego prawa egzekucyjnego i zabezpieczającego, Warszawa 1934; **Kulski R.**, Zwolnienie od kosztów komorniczych [w:] *Analiza*

i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych, red. A. Marciniak, Sopot 2018; **Kułał M.**, Skarga pauliańska – środek prawny przeciwko rozporządzeniu przedmiotem wchodzącym w skład majątku wspólnego małżonków, PPE 2023/6; **Kunicki I.**, Glosa do uchwały SN z 4.06.2009 r., III CZP 37/09, PPE 2010/7; Kunicki I., Oszacowanie wartości zajętej ruchomości. Komentarz do art. 853 k.p.c. zmodyfikowanego ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2020/3; Kunicki I., Podział sumy uzyskanej z egzekucji, Sopot 2000; Kunicki I., Pouczenie o ograniczeniach egzekucji, utrwalanie czynności egzekucyjnych oraz granice czasowe dokonywania czynności przez komornika. Komentarz do art. 805, 809¹ i 810 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2019/12; Kunicki I., Poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika za wynagrodzeniem, PPE 2009/6; Kunicki I., Prawo wierzyciela do wyboru komornika sądowego [w:] Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych. Materiały ogólnopolskiej konferencji naukowej Założenia projektu nowej ustawy o komornikach sądowych pod patronatem Ministra Sprawiedliwości, Warszawa, 21 października 2013 r., red. A. Marciniak, Sopot 2014; Kunicki I., Treść planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, PES 1999/36; Kunicki I., Uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności i nadzór judykacyjny nad komornikiem sądowym. Komentarz do art. 346 i 759 Kodeksu postępowania cywilnego zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2019/6; Kunicki I., Ustosunkowanie się komornika do skargi na jego czynności [w:] Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów, red. J. Misztal-Konecka, Sopot 2017; Kunicki I., W kwestii żądania przez banki opłaty za zawiadomienie komornika o przeszkodzie do przekazania zajętej kwoty w egzekucji z rachunku bankowego, PPE 2015/4; Kunicki I., Właściwość komornika przy egzekucji z ruchomości, zajęcie ruchomości nienależącej do dłużnika i doręczenie protokołu zajęcia. Komentarz do art. 844, 845 i 847 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2020/2; Kunicki I., Właściwość komornika sądowego, kompetencje Policji i skarga na czynności komornika. Komentarz do art. 763³, 765 i 767 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE, 2019/9; Kunicki I., Wniosek o wszczęcie egzekucji oraz postępowanie w razie zagrożenia bezskutecznością egzekucji i co do bezzasadnych wniosków wierzyciela. Komentarz do art. 796 i 801 KPC zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2019/10; Kunicki I., Wybór formy złożenia wniosku, termin do podjęcia czynności, uzyskiwanie informacji i pouczenie uczestników przez komornika. Komentarz do art. 760, 761 i 763⁴ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2019/7; Kunicki I., Wybór sposobu egzekucji i ustalenie majątku dłużnika w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 2678), PPE 2015/5; Kunicki I., Wyjawienie majątku, nadzór nad egzekucją z nieruchomości, obwieszczenia w egzekucji z nieruchomości, utrwalanie przebiegu licytacji i przybicie nieruchomości. Komentarz do art. 916, 921¹, 945, 955, 956, 972 i 987 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2020/6; Kunicki I., Wykreślenie hipotek obciążających nieruchomości, obwieszczenie o licytacji statku morskiego, doręczenie planu podziału oraz zawieszenie postępowania o egzekucję świadczeń alimentacyjnych. Komentarz do art. 1003, 1019, 1102⁷ i 1083 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2020/7; Kunicki I., Wyłączenie komornika sądowego. Komentarz do art. 763² k.p.c. dodanego ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2019/1; Kunicki I., Zaskarżenie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, PES 1999/35; Kunicki I., Zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego oraz ograniczenia egzekucji. Komentarz do art. 820, 821¹, 824, 825, 829 i 833 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2020/1; Kunicki I., Złożenie wykazu majątku i poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika. Komentarz do art. 801¹ i 801² k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2019/11; Kunicki I., Zmiany regulacji prawnej skutków przysądzenia własności nieruchomości wprowadzone ustawą

z 16 września 2011 r., PPC 2012/1; **Kusyk B.**, Odsetki za opóźnienie w bankowym tytule egzekucyjnym, PS 2010/10; **Kuźnicki R.**, Koszty egzekucyjne a koszty postępowania egzekucyjnego, PS 1997/4; Kuźnicki R., Zbieg egzekucji sądowych, PES 1998/32; **Kwaśniewski J.**, Rozpoznawanie skarg na czynności komornika przez sądy powiatowe, PWS 1973/1; **Laskowska A.**, Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej wskutek uwzględnienia skargi na przewlekłość postępowania egzekucyjnego, PPE 2007/9; Laskowska A., Wpływ utraty przez stronę zdolności sądowej, procesowej lub przedstawiciela ustawowego na postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych, PPE 2008/6–9; Laskowska-Hulisz A., Wydatki komornika sądowego i zasady ich ustalania w świetle ustawy o kosztach komorniczych [w:] *Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kulski, Sopot 2019; **Leszczyńska-Gutowska A.**, Obniżenie opłaty egzekucyjnej, PPE 2013/4–6; **Leszczyński M.**, Komornik sądowy – zawód bez przyszłości?, EP 2014/2; **Lewandowska P.**, Nadzór judykacyjny jako forma kontroli sądu nad komornikiem. Ograniczenia podejmowania przez sąd czynności nadzorczych w trybie art. 759 § 2 k.p.c., PPE 2017/9; **Lewandowski M.**, Glosa do postanowienia SN z 12.06.2001 r., II CKN 1423/00, Pr. Bank. 2002/2; Lewandowski M., Możliwość obciążenia komornika kosztami postępowania skargowego – wybrane zagadnienia na tle wykładni art. 767 § 6 k.p.c., PPE 2020/3; Lewandowski M., Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie do postępowań klauzulowego i egzekucyjnego (na tle wybranych orzeczeń sądowych), Prob. Egz. 2000/9; Lewandowski M., Udział Policji w czynnościach egzekucyjnych w świetle zmian dokonanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 771 ze zm.), PPE 2019/12; **Lipińska J.**, Biegły w postępowaniu egzekucyjnym. Zagadnienia ogólne (część pierwsza), PPE 2017/10; Lipińska J., Doręczenia komornicze. Postulaty de lege ferenda, PPE 2022/10; **Lis P.**, **Strzeszyński M.**, Glosa do wyroku SN z 29.11.2001 r., V CKN 616/00, M. Praw. 2002/18; **Litauer J.J.**, Komentarz do procedury cywilnej. Postępowanie sporne, postępowanie zabezpieczające, Warszawa 1933; **Litwińska M.**, Sytuacja prawna komandytariusza w spółce komandytowej, PPH 1994/7–8; **Lubiński K.**, Odpowiedzialność odszkodowawcza komornika sądowego w świetle ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, PES 1998/30; Lubiński K., Organy egzekucyjne i ich właściwość [w:] *Egzekucja sądowa świadczeń pieniężnych w Polsce*, red. K. Lubiński, Sopot 2002; Lubiński K., Problemy reformy urzędu komornika sądowego, Toruń 1993; Lubiński K., Stanowisko i podstawy odpowiedzialności prawnej komornika sądowego w prawie polskim, Sopot 1996; Lubiński K., Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; Lubiński K., Status publicznoprawny komornika sądowego [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, red. K. Lubiński, Sopot 2000; Lubiński K., Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego, PES 1994/5; **Łabno Z.**, Odpowiedzialność zakładu pracy, banku oraz dłużnika zajętej wierzytelności i praw w postępowaniu egzekucyjnym, „Palestra” 1968/2; **Ławrynowicz J.**, **Nowak S.**, Wylączenie z egzekucji odszkodowań i świadczeń przysługujących z tytułu ubezpieczeń majątkowych i osobowych, „Palestra” 1987/5; **Łazarska A.**, Dopuszczalność zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności, PPE 2018/8; Łazarska A., Ochrona podczas zawieszenia postępowania egzekucyjnego w zakresie prawa dłużnika do rachunku bankowego, wynagrodzenia i innych świadczeń okresowych (uwagi na tle art. 821¹ k.p.c.), PPE 2019/8; **Łopatowska-Rynkowska J.**, Uproszczona egzekucja z nieruchomości (uwagi na tle nowego sposobu egzekucji), M. Praw. 2005/21; Łopatowska-Rynkowska J., Wylączenie spod egzekucji w toku egzekucji z nieruchomości, R.Pr. 2005/3; **Łoza K.**, **Stefaniuk K.**, Hipoteka na nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego w świetle przepisów o egzekucji z tych mas majątkowych, „Rejent” 2007/3; **Marcewicz O.**, Pozyskiwanie informacji o majątku dłużnika w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018; **Marciniak A.**, Bankowy tytuł egzekucyjny (zagadnienia wybrane), Pr. Bank. 2000/6; Marciniak A., Charakter

prawny i skutki odmowy wszczęcia egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, PPE 2019/12; Marciniak A., *Dochodzenie roszczeń zabezpieczonych zastawem lub hipoteką*, Sopot 2001; Marciniak A., *Egzekucja a postępowanie egzekucyjne*, PES 1994/8; Marciniak A., *Egzekucja świadczeń alimentacyjnych*, NP 1976/7–8; Marciniak A., *Elektroniczny tytuł wykonawczy jako podstawa egzekucji sądowej* [w:] *Elektronizacja sądowego postępowania egzekucyjnego w Polsce*, red. A. Marciniak, Sopot 2015; Marciniak A., *Glosa do postanowienia SN z 8.11.2001 r.*, II CKN 1051/99, OSP 2002/6; Marciniak A., *Glosa do uchwały SN z 26.09.2000 r.*, III CZP 26/00, OSP 2002/2; Marciniak A., *Glosa do wyroku SN z 29.11.2001 r.*, V CKN 616/00, OSP 2003/4; Marciniak A., *Koszty egzekucji sądowej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Nowa Currenda” 2013/7; Marciniak A., *Koszty egzekucji sądowej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (2003–2009)* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; Marciniak A., *Nadużycie prawa procesowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Nadużycie prawa procesowego cywilnego*, red. P. Grzegorzczak, M. Walasik, F. Zedler, Warszawa 2019; Marciniak A., *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, PPE 2006/11; Marciniak A., *Nadzór nad komornikiem według ustawy o komornikach sądowych i egzekucji* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, red. K. Lubiński, Sopot 2000; Marciniak A., *Odmowa wszczęcia egzekucji sądowej*, M. Praw. 2023/9; Marciniak A., *Odpowiedzialność odszkodowawcza komornika sądowego w prawie polskim*, Sopot 2020; Marciniak A., *Ograniczenia egzekucji sądowej*, Łódź 1986; Marciniak A., *Opinia prawna na temat zasad egzekucyjnego zajęcia wierzytelności w świetle przepisów ustawy z 29.08.1997 r. o ochronie danych osobowych*, PPE 2008/1–2; Marciniak A., *Oplaty egzekucyjne w świetle funkcji kosztów postępowania*, PPE 2003/9–10; Marciniak A., *Podstawa egzekucji sądowej z przedmiotu zastawu lub hipoteki*, Prob. Egz. 2000/5; Marciniak A., *Podstawa egzekucji sądowej. Tytuł wykonawczy*, Łódź 1991; Marciniak A., *Podstawy powództwa o zwolnienie od egzekucji w ujęciu Feliksa Zedlera*, PPC 2024/1; Marciniak A., *Pojęcie i system środków przymusu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, Prob. Egz. 2002/21; Marciniak A., *Postępowanie cywilne rozpoznawcze a postępowanie egzekucyjne*, GSP 2022/5; Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, 2008; Marciniak A., *Prawo zastawu a przedmiotowy zakres egzekucji świadczeń pieniężnych*, PES 1997/24; Marciniak A., *Problem przesłanek procesowych w sądowym postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Dostęp do ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, E. Marszałkowska-Krzes, Warszawa 2021; Marciniak A., *Przedmiotowe ograniczenie egzekucji sądowej ze względów humanitarno-społecznych*, NP 1978/2; Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013; Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, 2023; Marciniak A., *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2007, 2012, 2014; Marciniak A., *Utrata tytułu wykonawczego*, NP 1986/1; Marciniak A., *W kwestii oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji*, AUL FI 1990/42; Marciniak A., *W kwestii sposobu udzielania pomocy komornikowi sądowemu przez organy Policji przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych*, „Nowa Currenda” 2013/3; Marciniak A., *Zadania komornika sądowego w polskim postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2006/12; Marciniak A., *Zakres kognicji sądu w postępowaniu o ponowne wydanie tytułu wykonawczego*, NP 1988/2–3; Marciniak A., *Zbieg egzekucji i zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym*, PPE 2003/9–10; Marciniak A., *Zbieg egzekucji sądowej*, PS 1999/7–8; Marciniak A., *Zbieg egzekucji sądowych*, NP 1999/7–8; Marciniak A., *Zmiany w przepisach o ochronie przed egzekucją sądową dochodów, których celem jest zapewnienie utrzymania*, NP 1984/5; **Marć J.**, *Biegli w postępowaniu egzekucyjnym*, PS 1939/5; **Markiewicz M.**, *Czy artykuł 788 k.p.c. ma zastosowanie po wszczęciu postępowania egzekucyjnego?*, PPC 2011/2; **Markiewicz M.**, *Czy w świetle art. 788 § 1 k.p.c. podstawą nadania klauzuli wykonalności może być poświadczony odpis dokumentu?*, PPC 2010/1; **Matusik G.**, *Akt notarialny jako tytuł egzekucyjny: zagadnienia wybrane*, „Nieruchomość” 2014/2; **May J.**, *Glosa*

do uchwały SN z 7.10.2021 r., III CZP 52/20, PPE 2022/12; May J., *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Warszawa 2013; May J., *Postępowanie klauzulowe po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z 4.07.2019 r.* [w:] *Praktyka wobec nowelizacji postępowania cywilnego. Konsekwencje zmian*, red. M. Dziurda, T. Zembrzuski, Warszawa 2021; May J., *Zarzut potrącenia i sposób uwzględnienia przedawnienia po nowelizacji KPC z 4 lipca 2019 r. w kontekście prawa do ochrony prawnej* [w:] *Założenia aksjologiczne nowelizacji KPC z 4 lipca 2019 r.*, red. S. Cieślak, Łódź 2020; **Mączyński A.**, *Nadanie na podstawie art. 778¹ k.p.c. klauzuli wykonalności przeciwko współnikowi ponoszącemu odpowiedzialność bez ograniczenia całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki osobowej – glosa do uchwały SN z 4.09.2009 r., III CZP 52/09, „Glosa” 2014/1*; **Mączyński A.**, *Przejęcie uprawnienia w toku sprawy przed wydaniem tytułu egzekucyjnego jako podstawa nadania klauzuli wykonalności na rzecz spółki kapitałowej*, PPH 2007/11; **Mądrzak H.**, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęcia)*, PES 1994/8 (wydanie specjalne); **Mądrzak H.**, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęć)*, „Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce” 1994/3; **Mądrzak H.**, *Prawo wyboru przez wierzyciela komornika na tle art. 8 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, red. K. Lubiński, Sopot 2000; **Mądrzak H.**, *Przymusowe zaspokojenie wierzyciela z tytułu długu jednego z małżonków*, Warszawa 1977; **Merchel Z.**, *Egzekucja należności sądowych według nowego Kodeksu karnego wykonawczego*, PES 1999/36; **Merchel Z.**, *Jawność w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1994/6; **Merchel Z.**, *Koszty komorniczego postępowania egzekucyjnego po zmianie dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw*, PPE 2007/6–8; **Merchel Z.**, *Wydatki i opłaty egzekucyjne. Komentarz*, Sopot 1999; **Merchel Z.**, *Zbieg egzekucji a koszty egzekucji, cz. 1, „Nowa Currenda” 2000/7*; **Merchel Z.**, *Zmiany w zakresie właściwości miejscowej komornika jako organu egzekucyjnego wynikające z ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, PES 1998/31; **Merchel D.**, **Merchel Z.**, *Kilka uwag na temat obniżenia opłaty egzekucyjnej*, PPE 2013/4–6; **Michalska M.**, *Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego*, PPE 2007/12; **Michalska-Marciniak M.**, *Czy zażalenie przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności?*, PPC 2010/1; **Michalska-Marciniak M.**, *Głos w dyskusji dotyczącej zagadnienia, czy śmierć dłużnika stanowi wypadek oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego*, PPE 2023/7; **Michalska-Marciniak M.**, *Wylączenie komornika sądowego* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Mielcarek E.**, *Los egzekucji po uchyleniu wyroku opatrzonego rygorem natychmiastowej wykonalności*, NP 1960/7–8; **Mielcarek E.**, *Wnioski rewizji cywilnej*, Warszawa 1973; **Miszewski W.**, *Proces cywilny w zarysie. Część pierwsza*, Warszawa–Łódź 1946; **Misztal-Konecka J.**, *Administracyjne tytuły wykonawcze w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PiP 2015/3; **Misztal-Konecka J.**, *Legitymacja komornika do wnoszenia zażalenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, red. J. Misztal-Konecka, Sopot 2017; **Misztal-Konecka J.**, *Nadzór prezesów sądów powszechnych nad komornikami sądowymi* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018; **Misztal-Konecka J.**, *Skarga na orzeczenie referendarza sądowego co do klauzuli wykonalności – wybrane problemy*, PS 2011/1; **Moszczyńska U.**, *Wybrane ograniczenia egzekucji z ruchomości na podstawie art. 829 k.p.c., cz. 1*, PPE 2023/4, *cz. 2*, PPE 2023/5; **Mościcka A.**, *Zbieg egzekucji sądowej i administracyjnej i jego skutki*, „Nowa Currenda” 2013/3; **Mościcka A.**, *Zmiany w przepisach dotyczących nadawania klauzuli wykonalności*, „Nowa Currenda” 2014/5; **Mrówczyński M.**, *Orzekanie w sprawach o wyjawienie majątku w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1996/21; **Mrówczyński M.**, *Wyjawienie majątku w świetle znówelizowanych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, PPE 2006/7–8; **Mróz-Szarmach D.**, *Interes prawny w zaskarżeniu orzeczenia w cywilnym postępowaniu rozpoznaw-*

czym, Warszawa 2020; **Mucha J.**, Nowe regulacje w kodeksie postępowania cywilnego, cz. 2, R. Pr. 2005/3; Mucha J., Stosunek powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności do powództwa o ustalenie nieistnienia egzekwowanego roszczenia, PPE 2014/5–6; **Muliński M.**, Akt notarialny jako tytuł egzekucyjny, PPE 2007/5; Muliński M., Dopuszczalność nadania klauzuli wykonalności notarialnemu tytułowi egzekucyjnemu – glosa do uchwały SN z 4.12.2013 r., III CZP 85/13, M. Praw. 2014/16; Muliński M., Funkcje postępowania klauzulowego w świetle nowelizacji KPC dotyczących tego postępowania [w:] *Aequitas sequitur legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014; Muliński M., Możliwość dochodzenia należności na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego w razie zmiany dłużnika lub wierzyciela, Pr. Bank. 2002/10; Muliński M., Nadawanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu po nowelizacji k.p.c. z 2004 r. i 2005 r., PPE 2006/4–6; Muliński M., Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu, Warszawa 2005; Muliński M., Tytuł egzekucyjny przeciwko spółce osobowej podstawą uzyskania klauzuli wykonalności przeciwko jej wspólnikom, PPH 2003/6; Muliński M., Uwzględnienie następstwa prawnego w postępowaniu klauzulowym, PPE 2004/1–2; Muliński M., Zakończenie postępowania klauzulowego, PS 2001/1; Muliński M., Zażalenie w postępowaniu klauzulowym i postępowanie wywołane jego wniesieniem, Prob. Egz. 2002/20; **Myszka B.**, Przerwa biegu przedawnienia roszczeń stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi [w:] *Ars et usus. Księga pamiątkowa ku czci sędziego Stanisława Rudnickiego*, red. T. Erciński, J. Gudowski, Warszawa 2005; **Napiórkowski A.**, Powództwo ekscydencyjne małżonka dłużnika, „Palestra” 1973/6; **Nazarewicz P.**, Powództwo o uchylenie mocy obowiązującej tytułu egzekucyjnego, PPH 2002/12; **Nowak A.**, Charakter prawny umowy-zlecenia poszukiwania przez komornika majątku dłużnika za wynagrodzeniem, PPH 2006/3; Nowak A., Ograniczenia egzekucji z przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne (art. 830 k.p.c.), PPE 2018/8; Nowak A., Zlecenie poszukiwania majątku dłużnika jako warunek żądania dalszego prowadzenia egzekucji (art. 801 § 4 k.p.c.), PPE 2020/9; **Nowak B.**, Zasadność ochrony zastawnika w drodze powództwa o zwolnienie od egzekucji, PPC 2014/2; **Nowak J.**, Maksymalne i minimalne opłaty egzekucyjne w razie umorzenia sądowego postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 825 pkt 1 k.p.c., PPE 2020/1; Nowak J., Minimalne wynagrodzenie za pracę jako kwota wolna od potrąceń w egzekucji z wynagrodzenia za pracę, PPE 2021/2; Nowak J., Wybrane uwagi dotyczące pojęcia bezskuteczności egzekucji, PPE 2021/6; Nowak J., Wybrane uwagi dotyczące postanowień wydawanych na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, PPE 2019/5; **Nowak-Gruca A.**, Tytuł egzekucyjny w postaci aktu notarialnego (zażalenie wybrane), PPE 2007/9; **Oklejak A.**, Apelacja w procesie cywilnym, Kraków 1994; **Okońska A.**, Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych, „Rejent” 2007/2; **Olaś A.**, Odmowa wszczęcia egzekucji po nowelizacji k.p.c. z 9 marca 2023 r. – zażalenie wybrane, PPE 2023/6; Olaś A., Prawo do asystencji przy czynnościach egzekucyjnych komornika w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, PPE 2023/4; **Olichwier W.**, Podatki w sądowym postępowaniu egzekucyjnym a pokrzywdzenie wierzycieli i Skarbu Państwa, „Nowa Currenda” 2014/4; **Olszanowski J.**, Skarga na orzeczenie referendarza sądowego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, PPC 2014/3; **Osiczko M.**, Kilka uwag na temat zarzutu potrącenia jako podstawy wstrzymania czynności komornika sądowego w trybie art. 822 k.p.c., PPE 2006/9–10; **Osowy P.**, Powództwo cywilne jako merytoryczny środek obrony przed egzekucją administracyjną – zażalenie wybrane, PS 2003/6; **Osowy P.**, **Pełczyński P.**, Kognicja sądu gospodarczego w sprawach egzekucyjnych, M. Praw. 2001/7; **Pardus J.**, **Pardus B.**, Złożenie wniosku o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia. Artykuł polemiczny, R.Pr. 2013/141 – dodatek naukowy; **Pawłłowicz K.**, Europejski tytuł egzekucyjny, PPE 2021/6; **Pawłyszcz D.**, Bankowe tytuły egzekucyjne, PPH 1998/3; Pawłyszcz D., System rozliczeń między wspólnikami spółki cywilnej, PPH 1997/4; **Piankowska I.**, Wylączenie

komornika sądowego, „Nowa Currenda” 2013/8; **Piasecki W., Korzonek J.**, *Kodeks postępowania cywilnego i przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego z komentarzem*, Miejsce Piastowe 1931; **Pietrzkowski H.**, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2017, 2024; Pietrzkowski H., *Egzekucja prowadzona na podstawie art. 1050–1051¹ po nowelizacji dokonanej ustawą z 16 września 2011 r.*, PPC 2012/1; Pietrzkowski H., *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2011, 2012, 2014, 2021; Pietrzkowski H., *Nadzór judykacyjny sprawowany na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. nad prawomocnymi czynnościami egzekucyjnymi komornika* [w:] *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik Warszawa 2012; Pietrzkowski H., *Nadzór sądu nad czynnościami komornika po zmianach wprowadzonych ustawą z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych*, PS 2019/6; Pietrzkowski H., *Prawo do rzetelnego procesu w świetle zmienionej procedury cywilnej*, PS 2005/10; Pietrzkowski H., *Prawo do sądu*, PS 1999/11–12; Pietrzkowski H., *Skarga na czynności komornika po zmianach przepisów kodeksu postępowania cywilnego dokonanych w latach 2004–2015*, PPC 2016/3; Pietrzkowski H., *Skarga na czynności komornika przewidziana w przepisach szczególnych* [w:] *Ars in vita. Ars in iure. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, red. A. Barańska, S. Cieślak, Warszawa 2018; Pietrzkowski H., *Stosunek powództwa o zwolnienie od egzekucji do środków prawnych przysługujących osobie trzeciej w toku egzekucji oraz do powództwa o ustalenie (na kanwie doktoratu Profesora Feliksa Zedlera)*, PPC 2024/1; Pietrzkowski H., *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2007; Pietrzkowski H., *Zastrzeżenia do oszacowania wartości ruchomości zajętych przez komornika (art. 853 k.p.c. po nowelizacji)*, PPC 2020/3; Pietrzkowski H., *Zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym (wybrane zagadnienia)* [w:] *Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, red. T. Ereciński, P. Grzegorzczak, K. Weitz, Warszawa 2016; **Pietrzyk M.**, *Zapomniana regulacja – art. 779 § 1 k.p.c. (egzekucja ze spadku)*, PPE 2022/10; **Pisuliński J.**, *Bankowy tytuł egzekucyjny*, Pr. Bank. 1998/1; **Plebanek M.G.**, *Nadużycie praw procesowych w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012; **Plóćniczak P.**, *Dopuszczalność wniesienia zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2011/5; **Pogonowski P.**, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2007; Pogonowski P., *Sprawność egzekucji sądowej – wybrane zagadnienia praktyczne*, PPE 2021/1; Pogonowski P., *Wystawienie dalszych bankowych tytułów egzekucyjnych a stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Zagadnienia wybrane, „Rejent” 2006/4*; Pogonowski P., *Zakaz reformationis in peius w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym*, PPE 2004/3–4; **Pomykański S., Szóstakowski T.**, *Przepisy dla komorników. Komentarz*, Warszawa 1974; **Popiołek W.**, *Odmowa uznania (wykonania) zagranicznego orzeczenia arbitrażowego na podstawie art. V Konwencji nowojorskiej* [w:] *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 2, red. J. Gudowski, K. Weitz, Warszawa 2011; **Popłonyk D., Zawiaślak T.**, *Uwagi do projektu ustawy zmieniającej KPC i inne ustawy przygotowanego przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego w zakresie postępowania egzekucyjnego* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Poznański W.J.**, *Kwestia uwzględnienia kosztów egzekucji z nieruchomości (art. 770 k.p.c.) w planie podziału (art. 1023 § 1, art. 1035 k.p.c.) – rozważania na tle uchwały SN z dnia 20.10.2010 r., III CZP 71/10*, „Nowa Currenda” 2013/4; **Pyrgies A.**, *Sprzedaż ruchomości w postępowaniu egzekucyjnym w formie licytacji elektronicznej*, PPE 2017/6; **Pytel A.**, *Informatyzacja akt komorniczych – przegląd najistotniejszych zagadnień z punktu widzenia komornika sądowego, stron i uczestników postępowania, oraz ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników*, PPE 2018/9; Pytel A., *Summum ius summa iniuria, czyli praktyka stosowania art. 870 § 1 i 3 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Cecha sprawiedliwości jest nie krzywdzić ludzi. Księga pamiątkowa ku czci Zenona Knypla*, red. Z. Szczurek, G. Sikorski, Sopot 2017; Pytel A., *Właściwość miejscowa komornika sądowego a zasada perpetuatio fori*,

PPE 2016/10; **Pyziak-Szafnicka M.**, *Potrącenie w prawie cywilnym*, Kraków 2002; **Pyziół W.**, *Wspólny rachunek bankowy*, Pr. Bank. 1995/3; **Radwan-Röhrenschef M.**, *Praktyczne problemy postępowania o wydanie zaświadczenia o Europejskim Tytule Egzekucyjnym*, EPS 2007/11; **Rawczyński R.**, *Nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przy zmianach podmiotowych w trybie art. 788 § 1 k.p.c.*, PPE 2010/7; Rawczyński P., *Referendarz sądowy w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach cywilnych* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Rączka P.**, *Postępowanie w sprawie powołania komornika sądowego* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Rączka P.**, *Udzielanie komornikom sądowym danych i informacji zgromadzonych w ewidencji pojazdów*, Prob. Egz. 2002/21; **Romańska M.**, *Ograniczenie odpowiedzialności dłużnika. Wybrane zagadnienia procesowe*, PPC 2011/4; **Romańska M.**, *Skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki* [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, *Środki zaskarżenia*, cz. 2, red. J. Gudowski, Warszawa 2013; **Romańska M.**, *Skarga na przewlekłość postępowania sądowego*, PS 2006/1; **Romańska M., Dumnicka O.**, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 2010; **Romańska M., Leśniak O.**, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 2013, 2016; **Rosmarin S.**, *Wadliwe czynności egzekucyjne*, PPC 1935/13–14; **Rośniński T.**, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971; **Różalska A.**, *Powództwa przeciwegzekucyjne jako środki obrony merytorycznej dłużnika. Powództwo opozycyjne*, PES 1997/27; **Różalska A.**, *Problematyka środków prawnych w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1996/17; **Różalska A.**, *Wybrane zagadnienia procesowe powództw przeciwegzekucyjnych*, PES 1998/29; **Różalska A.**, *Zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1996/18; **Rylski P.**, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, „Prawo w Działaniu” 2011/10; **Rylski P.**, *Zażalenie dewolutywne a zażalenie poziome w postępowaniu cywilnym*, PS 2021/3; **Rzewuski M.**, *Glosa do uchwały SN z 19.04.2007 r.*, III CZP 16/07, OSNC 2008/6; **Sadomski J.**, *Następstwo prawne w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności (art. 788 k.p.c.)*, Warszawa 2006; **Sadowska B.**, *Wszczęcie postępowania egzekucyjnego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego*, PPE 2017/3; **Sadowska B.**, *Zawieszenie postępowania egzekucyjnego na wniosek w świetle zasady dyspozycyjności*, PPE 2018/6; **Sadowska J.**, *Tytuły wykonawcze powstające w postępowaniu przed wojewódzką komisją do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych*, cz. 1, PPE 2015/6, cz. 2, PPE 2015/7; **Sadza A.**, *Zarzut spełnienia świadczenia jako podstawa powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 in fine k.p.c.) – konsekwencje dla wykładni przepisów o potrąceniu w procesie cywilnym*, PPE 2019/8; **Siedlecki W.**, *Przegląd orzecznictwa SN*, PiP 1969/8–9; **Siedlecki W.**, *Przegląd orzecznictwa SN (Prawo procesowe cywilne – I półrocze 1970 r.)*, PiP 1971/2; **Siedlecki W.**, *Realizacja ochrony cywilnoprawnej jednostki w postępowaniu egzekucyjnym*, ZNUJ Prace Prawnicze 1979/85; **Sikorski G.**, *Odmowa nadania klauzuli wykonalności wyrokowi polubownego sądu zagranicznego z powodu sprzeczności z zasadami porządku prawnego*, PS 2009/2; **Sikorski G.**, *Prowadzenie egzekucji z przedmiotu objętego umową o przewłaszczenie na zabezpieczenie*, PES 1996/18; **Sikorski G.**, *Skutki prawne umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie w stosunkach prawnych stron i osób trzecich*, PS 1997/5; **Sikorski G.**, *Zaspokojenie wierzytelności z rachunku bankowego objętego blokadą*, PES 1999/36; **Sławicki P., Sławicki P.**, *Doręczenia pism za pośrednictwem komornika sądowego w postępowaniu zabezpieczającym, klauzulowym i egzekucyjnym*, PS 2020/11–12; **Sławicki P., Sławicki P.**, *Postępowanie klauzulowe. Art. 776–795 k.p.c. Komentarz*, Warszawa 2020; **Ślęgiewicz W.**, *Glosa do postanowienia SN z 18.11.1997 r.*, I CKN 155/97, „Rejent” 1998/10; **Ślęgiewicz W.**, *Glosa do uchwały SN z 19.04.2007 r.*, III CZP 16/07, „Rejent” 2009/4; **Sokołowski K.P.**, *Termin do żądania uchylenia zaświadczenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego w Polsce i w Niemczech a prawo europejskie*, PS 2011/6; **Sołtysik S.**, *Podstawy odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego według Konwencji nowojor-*

skiej, Warszawa 2019; **Sorysz M.**, *Małżonek dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2004 r. – wybrane zagadnienia*, M. Praw. 2005/14; **Sorysz M.**, *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji KPC z 2.7.2004 r.*, M. Praw. 2005/2; **Spyra T.**, *Egzekucja ze wspólnego rachunku bankowego*, Pr. Bank. 2001/5; **Stelina J.**, *Zawieszenie komornika sądowego w przypadku wniesienia tzw. subsydiarnego aktu oskarżenia [w:] W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. K. Lubiński, Warszawa 2013; **Stępnia L.**, *Potrącenie w systemie polskiego prawa cywilnego*, Ossolineum 1975; **Studzińska J.**, *Dopuszczalność dokonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym w formie elektronicznej. Uwagi de lege lata i de lege ferenda [w:] Elektryzacja sądowego postępowania egzekucyjnego w Polsce*, red. A. Marciniak, Sopot 2015; **Studzińska J.**, *Zasady miarkowania opłaty komorniczej w ustawie o kosztach komorniczych [w:] Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kulski, Sopot 2019; *System Postępowania Cywilnego*, t. 8, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, red. K. Flagą-Gieruszyńska, Warszawa 2021; *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 2, *Postępowanie rozpoznawcze przed sądami pierwszej instancji*, red. Z. Resich, Ossolineum 1987; *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, *Środki zaskarżenia*, cz. 1–2, red. J. Gudowski, Warszawa 2013; *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, *Zaskarżanie orzeczeń sądowych*, red. W. Siedlecki, Ossolineum 1986; *System Prawa Prywatnego*, t. 2, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa 2002; *System Prawa Prywatnego*, t. 6, *Prawo zobowiązań – część ogólna*, red. A. Olejniczak, Warszawa 2018; **Szachta J.**, *Kumulacja podstaw umorzenia a wysokość opłaty – opłata stała czy stosunkowa?*, PPE 2020/10; **Szachta J.**, *Miarkowanie opłaty egzekucyjnej za egzekucję świadczeń pieniężnych – zagadnienia wybrane*, PPE 2022/1; **Szachta J.**, *Obowiązek zawiadamiania trzeciodłużnika o ukończeniu postępowania egzekucyjnego (art. 826 § 2 k.p.c.)*, PPE 2022/10; **Szachta J.**, *Ocena zasadności wniosku wierzyciela o zawieszenie postępowania egzekucyjnego wraz z wnioskiem o uchylenie dokonanych zajęć. Analiza sposobu rozstrzygnięcia wniosku przez organ egzekucyjny*, PPE 2023/9; **Szachta J.**, *Problem ograniczenia egzekucji ze świadczenia otrzymywanego przez zleceńbiórcę z tytułu umowy zlecenia*, PPE 2021/9; **Szachta J.**, *Referendarz sądowy w postępowaniu egzekucyjnym*, cz. 1, PPE 2019/3, cz. 2, PPE 2019/4; **Szachta J.**, *Wysłuchanie wierzyciela w świetle art. 801 § 4 k.p.c.*, PPE 2021/10; **Szczechowicz K.**, *Egzekucja z nieruchomości w trybie uproszczonym*, PPE 2022/9; **Szczechowicz K.**, *Nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców w toku licytacji komorniczej*, PPE 2023/1; **Szczurek Z.**, *Czy do komornika, który wszczął egzekucję przed 5 lutego 2005 r., w przypadku zbiegu egzekucji (art. 773¹ k.p.c.) ma zastosowanie art. 15 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.*, PPE 2005/1–6; **Szczurek Z.**, *Gromadzenie w postępowaniu egzekucyjnym informacji o stanie majątkowym dłużnika*, PPE 2005/10–12; **Szczurek Z.**, *Stosowanie zasad naczelných postępowania cywilnego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2008/1–2; **Szczurek Z.**, *Świadczenie i odpowiedzialność za długi w postępowaniu egzekucyjnym (wybrane zagadnienia)*, PES 1993/3; **Szczurek Z.**, *Ustalanie okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych dla prowadzenia egzekucji sądowej w sprawach cywilnych*, PPE 2010/6; **Szczurek Z.**, *Zbieranie informacji niezbędnych dla prowadzenia postępowania egzekucyjnego*, „Nowa Currenda” 2002/12; **Szczurek Z.**, *Zlecenie komornikowi poszukiwania za wynagrodzeniem majątku dłużnika*, PPE 2008/3–5; **Szczurek Z.**, *Zmiana stron w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1994/9; **Szwagierczak M.**, *Kilka uwag o wybranych aspektach nadzoru administracyjnego nad korporacją komorników sądowych*, PPE 2003/6–8; **Śladkowski M.**, *Sądowe ogólne postępowanie egzekucyjne. Zmiany wynikające z ustawy z 16 września 2011 r.*, „Jurysta” 2013/7–8; **Śladkowski M.**, *Skarga na czynności komornika w praktyce sądowej*, M. Praw. 2014/18; **Śniady Sz.**, *Charakter prawny i dopuszczalność skargi na postanowienie referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2015/3; **Świeboda Z.**, *Czynności nadzorcze sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, „Palestra” 1977/2; **Świeboda Z.**, *Egzekucja przeciwko Skarbowi Państwa oraz podmiotom gospodarczym (art. 1060–1062 k.p.c.)*, PS 1994/9;

Świeboda Z., *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część druga. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, Warszawa 2001; Świeboda Z., *Koszty postępowania egzekucyjnego*, PS 1993/5; Świeboda Z., *Pojęcie i rodzaj czynności egzekucyjnych*, „Palestra” 1976/10; Świeboda Z., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1994; Świeboda Z., *Sąd jako organ egzekucyjny*, Warszawa 1980; **Świeczkowski J.**, *Granice nadzoru judykacyjnego sądu sprawowanego nad komornikiem w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, PPE 2007/4; Świeczkowski J., *Kilka uwag na temat wszczęcia sądowej i administracyjnej egzekucji z nieruchomości*, PPE 2003/6–8; Świeczkowski J., *Ochrona dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym – czy nie nadmierna?*, PS 2014/2; Świeczkowski J., *Postępowanie wykonawcze w sprawach cywilnych*, PiP 2014/2; Świeczkowski J., *Prowadzenie sądowej egzekucji z nieruchomości po sądowym rozstrzygnięciu w przedmiocie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej (zagadnienia wybrane)*, PPE 2004/10–12; Świeczkowski J., *Ustanowienie zarządcy po zajęciu wierzytelności i innych praw majątkowych w postępowaniu egzekucyjnym*, Prob. Egz. 2000/5; Świeczkowski J., *Właściwość przemiana komornika w razie egzekucji świadczeń alimentacyjnych [w:] Aequitas sequitur legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014; Świeczkowski J., *Wstrzymanie się komornika z dokonaniem czynności według art. 822 k.p.c.*, PPE 2006/2–3; Świeczkowski J., *Wysłuchanie stron przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania egzekucyjnego*, Prob. Egz. 2001/13; **Taborowski M.**, **Sadowski W.**, *Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych [w:] Prawo w XXI wieku. Księga pamiątkowa 50-lecia Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk*, red. W. Czapliński, Warszawa 2008; **Telenga P.**, *Oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji w akcie notarialnym złożonym w celu obejścia prawa. Glosa do uchwały z dnia 4 grudnia 2013 r. (III CZP 85/13)*, PPC 2014/2; Telenga P., *Skarga na czynności komornika (zagadnienia wybrane związane z rozstrzygnięciem skargi przez sąd rejonowy) [w:] Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, red. M. Michalska, Sopot 2015; **Tomalak W.**, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014; Tomalak M., *Wysłuchanie w postępowaniu egzekucyjnym jako sposób ochrony praw stron oraz innych uczestników tego postępowania*, PPC 2016/1; **Torbus A.**, *Środki ochrony prawnej w postępowaniu egzekucyjnym*, „Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce” 1994/3; **Tracz G.**, *Przesłanki wytoczenia powództwa ekscydencyjnego*, PS 1996/7–8; **Turek J.**, *Czynności klauzulowe*, Warszawa 2014; **Uliasz M.**, *Oplaty egzekucyjne według ustawy o kosztach komorniczych – zagadnienia wybrane [w:] Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kulski, Sopot 2019; Uliasz M., *Przychód czy wynagrodzenie prowizyjne, czyli o problemie intertemporalnym*, PPE 2018/12; *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks etyki zawodowej komornika sądowego. Komentarz*, red. J. Świeczkowski, M. Świeczkowska-Wójcikowska, Warszawa 2020; *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, red. R. Reiwer, Warszawa 2019; **Walasik M.**, *Czynności referendarza sądowego w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności*, PPC 2011/1; Walasik M., *Dopuszczalność egzekucji z udziału małżonka w przedmiocie należącym do majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej*, PPC 2015/4; Walasik M., *Dopuszczalność zażalenia na postanowienia kończące samodzielny etap postępowania egzekucyjnego*, PPC 2015/1; Walasik M., *Poddanie się egzekucji aktem notarialnym*, Warszawa 2008; Walasik M., *Skutki wyroku zwalniającego od egzekucji sądowej*, PPC 2024/1; Walasik M., *Zastosowanie art. 44² Kodeksu postępowania cywilnego w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności*, PPC 2020/1; **Waldziński C.P.**, *Glosa do uchwały SN z 7.03.2008 r., III CZP 155/07, „Rejent”* 2014/5; Waldziński C.P., *Nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego*, „Palestra” 2014/5–6; **Waligórski M.**, *Merytoryczna obrona dłużnika przeciwko egzekucji*, PPC 1938/1–2; Waligórski M., *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947; **Weitz K.**, *Dopuszczalność merytorycznej obrony dłużnika w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia*, PS 1999/11–12; Weitz K., *Do-*

puszczalność zaskarżenia postanowienia oddalającego wniosek o nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, „Palestra” 2010/9–10; Weitz K., Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych, Warszawa 2009; Weitz K., Skarga kasacyjna w sprawach o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody zawartej przed takim sądem, „Palestra” 2009/3–4; Weitz K., System koncentracji materiału procesowego według projektu zmian Kodeksu postępowania cywilnego [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Wengerek E.**, Na marginesie artykułu A. Józefowicza pt. „Czynności procesowe organu egzekucyjnego przed wszczęciem egzekucji”, NP 1964/4; **Wengerek E.**, Odpowiedzialność wierzyciela w egzekucji, PiP 1963/1; **Wengerek E.**, Pojęcie, przedmiot i przesłanki postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego [w:] *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Ossolineum 1974; **Wengerek E.**, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II kodeksu postępowania cywilnego, Warszawa 1972; **Wengerek E.**, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II i III k.p.c., red. M. Romańska, Warszawa 2009; **Wengerek E.**, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej Kodeksu postępowania cywilnego, t. 1–2, Warszawa 1994, 1998; **Wengerek E.**, Przeciwegzekucyjne powództwa dłużnika, Warszawa 1967, 1998; **Wengerek E.**, Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1978; **Wilczyńska A.**, Interes prawny i jego granice w postępowaniu cywilnym, „Palestra” 2010/9–10; **Wiśniewski P.**, **Sobolewska-Hajbert E.**, **Soliński P.**, Postanowieniem czy zarządzeniem, czyli o przekazywaniu skarg na czynności komornika, „Iustitia” 2014/3; **Wiśniewski T.**, Apelacja i kasacja. Nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym, Warszawa 1996; **Wiśniewski T.**, Przebieg procesu cywilnego, Warszawa 2009; **Wiśniewski T.**, Udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jako przedmiot egzekucji, „Rejent” 1994/2; **Włodyka S.**, Interes prawny jako przesłanka dopuszczalności zaskarżenia orzeczeń w procesie cywilnym, NP 1963/9; **Wojciechowska N.**, Protokół stanu faktycznego, „Nowa Currenda” 2013/8; **Wolak G.**, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2019 r., III CZP 63/18. Podniesienie zarzutu przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym po uprzednim wyegzekwowaniu przedawnionego roszczenia a możliwość domagania się zwrotu świadczenia na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu, PPE 2021/4; **Wolak G.**, O formie złożenia oświadczenia woli o potrąceniu oraz zarzutu potrącenia, M. Praw. 2010/23; **Wolak G.**, Wybrane zagadnienia problematyki skargi na czynność komornika, „Jurysta” 2014/9; **Wolak G.**, Wyrok w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nieruchomości a umorzenie z urzędu egzekucji skierowanej do nieruchomości, PPE 2020/12; **Wolak G.**, Zarzut przedawnienia w postępowaniu o ponowne wydanie tytułu wykonawczego zamiast utraconego. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2022 r., III CZP 44/22, PPE 2023/1; **Wolak G.**, Zmiana stanu prawnego jako podstawa powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.). Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 107/17, PPE 2019/10; **Wolwiak I.**, Udział w postępowaniu egzekucyjnym dłużnika pozbawionego reprezentacji, PPE 2021/1; **Woźniak Z.**, Charakter prawny odpowiedzialności właściciela obciążonej rzeczy niebędącego dłużnikiem osobistym wierzyciela zabezpieczonej wierzytelności, PS 2005/6; **Woźniak Z.**, Zbieg pozaegzekucyjnego trybu zaspokojenia zastawnika z przedmiotu zastawu z sądowym postępowaniem egzekucyjnym, PPE 2006/7–8; **Wójcik M.P.**, Zażalenie w sądowym postępowaniu egzekucyjnym [w:] *Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, red. J. Misztal-Konecka, Sopot 2017; **Wręczycka K.**, Dochodzenie roszczeń od spółki jawnej i jej wspólników, PS 2003/6; *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2008; **Zamojski Ł.**, Miarkowanie opłaty egzekucyjnej, PS 2014/11–12; **Zamojski Ł.**, Zakres czynności referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym i klauzulowym po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego dokonanych na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r., PPE 2017/3; **Zatorska J.**, Glosa do wyroku TS z 4.09.2014 r., C-119/13 i C-120/13, *eco cosmetics GmbH & Co. KG*

i Raiffeisenbank St. Georgen reg. Gen. mbH v. Virginia Laetitia, Barbara Dupuy i Tetyana Bonchuk, LEX 2015; **Zatorski W.**, Stosowanie art. 773 § 1 k.p.c. po dniu 3 maja 2012 r., PPE 2013/4–6; **Zawada K.**, Zaskarżanie uchwał wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu*, red. A. Nowicka, Poznań 2005; **Zawiślak T.**, Nadanie klauzuli wykonalności w trybie art. 788 § 1 KPC przeciwko nabywcy nieruchomości obciążonej hipoteką, M. Praw. 2013/17; **Zedler F.**, Dochodzenie roszczeń majątkowych od małżonków, Warszawa 1976; Zedler F., Dopuszczalność skargi na czynności komornika, „Palestra” 1987/12; Zedler F., Egzekucja z majątku wspólnego długu jednego z małżonków. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 5.02.2010 r., III CZP 132/09, PPC 2010/1; Zedler F., Glosa do postanowienia SN z 15.04.1986 r., III CRN 40/86, OSPiKA 1978/5–6; Zedler F., Glosa do uchwały SN z 20.06.2000 r., III CZP 16/00, OSP 2001/9; Zedler F., Jeszcze w sprawie powództwa małżonka o zwolnienie od egzekucji, NP 1975/5; Zedler F., Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., NP 1975/7–8; Zedler F., Odmowa nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wygenerowanemu w celu obejścia prawa. Uwagi na marginesie uchwały Sądu Najwyższego z 4.12.2013 r. (III CZP 85/13), PPC 2015/4; Zedler F., Poddanie się egzekucji aktem notarialnym, „Rejent” 1988/7–8; Zedler F., Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, t. 1–4, Toruń 1995; Zedler F., Powództwo małżonka dłużnika o zwolnienie spod egzekucji, PiP 1969/12; Zedler F., Powództwo o zwolnienie od egzekucji, Warszawa 1973; Zedler F., Rozpoznawanie skargi na czynności komornika, „Palestra” 1988/3; Zedler F., Treść i forma skargi na czynności komornika oraz termin i osoby uprawnione do jej wniesienia, „Palestra” 1988/1–2; Zedler F., Wybrane zagadnienia poddania się egzekucji [w:] *Księga pamiątkowa ku czci profesora Witolda Broniewicza*, red. A. Marciniak, Łódź 1998; Zedler F., Zaspokojenie w drodze egzekucji zastawnika zastawu rejestrowego w razie ustanowienia zastawu na zbiorze rzeczy lub praw, Pr. Bank. 1999/4; Zedler F., Zbieg egzekucji lub zabezpieczenia sądowego z egzekucją lub zabezpieczeniem administracyjnym, „Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce” 1994/1; **Zemanek S.**, Powództwa przeciwegzekucyjne w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 2 lipca 2004 r. [w:] *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd katedr postępowania cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, red. A. Oklejak, Kraków 2006; **Zembrzusi T.**, Doręczenie odpisu pisma procesowego zawierającego uzupełnienie braków formalnych środka zaskarżenia, PPC 2015/1; Zembrzusi T., Obowiązek uiszczania przez komornika opłaty sądowej od zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego, M. Praw. 2012/3; Zembrzusi T., Przepadek rękojmi z powodu niewykonania warunków licytacyjnych w toku egzekucji, R. Pr. 2010/5; Zembrzusi T., Sądowe miarkowanie opłaty egzekucyjnej, PPC 2016/3; Zembrzusi T., Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2011; Zembrzusi T., Zażalenie po nowelizacji, czyli o standardzie środka zaskarżenia, „Palestra” 2019/11–12; Zembrzusi T., Zbieg egzekucji administracyjnej i sądowej do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego, R.Pr. 2010/3; Zembrzusi T., Zwolnienie od kosztów komorniczych – zmiany pożyteczne czy konieczne [w:] *Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kulski, Sopot 2019; **Zieliński A.**, Egzekucja świadczeń pieniężnych od rolników, NP 1966/11; Zieliński A., Nakładanie grzywien przez komorników sądowych, „Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości” 1962/9–10; **Zieliński H.**, Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego powództw o zwolnienie od egzekucji, PPC 2024/1; **Ziętek A.**, Poddanie się egzekucji przez pracownika w akcie notarialnym, PiZS 2013/7; **Zylber W.**, Nadzór sądu nad czynnościami komornika według kodeksu postępowania cywilnego, PPC 1935; **Żelewska B.**, Nadzór nad czynnościami komornika, PES 1994/8 (wydanie specjalne); Żelewska B., Nadzór nad czynnościami komornika, „Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce” 1994/3; **Żukowski A.**, Koszty oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego, PS 2024/9; Żukowski A., Pojęcie niebudzącego wątpliwości dowodu na piśmie – uwagi na gruncie art. 822 k.p.c. oraz art. 845 § 2² k.p.c., PPE 2023/2.

DZIAŁ I

**Organy egzekucyjne, ich właściwość
i postępowanie w ogólności****Art. 758.** [Właściwe organy]

Sprawy egzekucyjne należą do właściwości sądów rejonowych i działających przy tych sądach komorników.

1. Postępowanie cywilne jest definiowane jako prawnie zorganizowane działanie ludzkie służące załatwianiu spraw cywilnych. Przez załatwianie spraw cywilnych należy rozumieć rozpoznawanie tych spraw, przymusowe wykonywanie orzeczeń sądowych i innych aktów oraz dokonywanie innych czynności w tych sprawach (W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016, s. 25). J. Jankowski zwrócił uwagę, że terminem „załatwianie” spraw cywilnych ustawodawca posługuje się w Kodeksie postępowania cywilnego (np. art. 10, 445², 1107 § 1 zdanie drugie), stwierdzając, że termin ten najlepiej odzwierciedla istotę pojęcia „załatwianie spraw cywilnych”, jest bowiem najpojemniejszy (J. Jankowski, *Dopuszczalność drogi egzekucji sądowej*, PPE 2015/2, s. 5). Załatwienie sprawy egzekucyjnej polega na przymusowej realizacji praw i obowiązków stron wynikających ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego, prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych, a także z innych stosunków, jeżeli ich wykonanie za pomocą środków przewidzianych w tej części Kodeksu postępowania cywilnego zostało powierzone na podstawie przepisów szczególnych sądowi lub komornikowi sądowemu. Postępowanie egzekucyjne będące częścią postępowania cywilnego prowadzone jest według określonych zasad. W polskiej doktrynie nie został stworzony jeden katalog zasad postępowania egzekucyjnego. Odrębności postępowania egzekucyjnego od postępowania rozpoznawczego oraz przyjęta w Kodeksie regulacja prawna postępowania egzekucyjnego uzasadniają wyróżnienie dwóch podstawowych jego zasad: dyspozycyjności i formalizmu postępowania. Natomiast w ograniczonym zakresie obowiązują tu inne naczelnne zasady postępowania cywilnego, w szczególności: prawdy materialnej, kontradiktoryjności, równouprawnienia stron bądź uczestników postępowania, bezpośredniości, koncentracji materiału procesowego, ustności i pisemności oraz inicjatywy organów procesowych i egzekucyjnych odnośnie do toku postępowania (tak A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 29–45; zob. też Z. Szczurek, *Stosowanie zasad naczelnnych postępowania cywilnego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2008/1–2, s. 35 i n.). W doktrynie trafnie podkreśla się, że jednym ze sposobów usprawnienia postępowania rozumianego jako całość jest jasne rozgraniczenie funkcji poszczególnych stadiów postępowania cywilnego. Postępowanie wykonawcze (egzekucyjne) nie może być mieszane z postępowaniem rozpoznawczym, prowadzi to bowiem

do przewlekłości postępowania. Wyjątki od tej zasady, z jakimi mamy np. do czynienia w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym, nie mogą być interpretowane w sposób rozszerzający, dlatego też racjonalne względy nakazują przyjąć, że ustalenie, co ma być przedmiotem egzekucji i przeciwko komu powinna być ona prowadzona, powinno następować w postępowaniu rozpoznawczym (F. Zedler, *Glosa do uchwały SN z 20.06.2000 r., III CZP 16/00*, OSP 2001/9, poz. 133).

2. Samo pojęcie sprawy cywilnej (art. 1) odnieść należy do postępowania egzekucyjnego, z tym że, odmiennie niż w postępowaniu rozpoznawczym, nie dochodzi w nim do rozpoznania sprawy, lecz do przymusowego wyegzekwowania świadczenia stwierdzonego w podstawie egzekucji, którą stanowi tytuł wykonawczy lub wyjątkowo inny dokument lub sam tytuł egzekucyjny. Dla osiągnięcia tego celu, który nazywa się „załatwieniem sprawy egzekucyjnej”, organy egzekucyjne podejmują określone w przepisach czynności. Załatwienie sprawy egzekucyjnej odbywa się za pomocą środków przymusu przewidzianych w przepisach części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego w celu zrealizowania praw i obowiązków ściśle określonych w tytułach egzekucyjnych. Stosowanie środków egzekucyjnych jest możliwe także wobec osób nieprzebywających w Polsce, ale posiadających na obszarze naszego państwa prawa majątkowe, przy czym obywatelstwo dłużnika jest bez znaczenia.
3. Artykuł 758, podobnie jak art. 2 w odniesieniu do drogi sądowej, stanowi o drodze egzekucyjnej, nie definiując jednak pojęcia spraw egzekucyjnych. Z zestawienia obu przepisów z art. 1 płynie wniosek, że „sprawa egzekucyjna” jest tym samym co „sprawa cywilna”, z tym że pierwsze z tych pojęć należy odnieść do postępowania egzekucyjnego, natomiast drugie – do postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że „sprawa egzekucyjna” wynika ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy (sprawa egzekucyjna w znaczeniu materialnym). Sprawą egzekucyjną jest również sprawa, która wprawdzie nie wynika z zakresu wspomnianych stosunków, ale na podstawie ustaw szczególnych zostanie załatwiona według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (sprawa egzekucyjna w znaczeniu formalnym). Podobnie jak w przypadku drogi sądowej możemy mówić o pierwotnej niedopuszczalności egzekucji sądowej (istniejącej w chwili wszczęcia postępowania egzekucyjnego) oraz następczej niedopuszczalności egzekucji sądowej (powstałej w toku egzekucji). W pierwszym przypadku organ egzekucyjny odmówi wszczęcia egzekucji, w drugim zaś umorzy postępowanie egzekucyjne z urzędu (por. uwagi do art. 796, 800¹ i 824 § 1 pkt 1). Nie jest dopuszczalna droga sądowa do dochodzenia przez komornika należności z tytułu kosztów egzekucyjnych ustalonych prawomocnym postanowieniem komornika, wydanym przeciwko dłużnikowi egzekwowanemu w stosunku do osób trzecich, które zobowiązały się je pokryć w drodze przejścia długu (uchwała SN z 20.04.2006 r., III CZP 20/06, OSNC 2007/2, poz. 25).

Zob. też J. Jankowski, *Dopuszczalność...*, s. 5–17.

4. Do spraw egzekucyjnych nie należą sprawy wymienione w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Egzekucja sądowa jednak może służyć przymusowemu wykonaniu obowiązków administracyjnych, a egzekucja administracyjna – przymusowemu wykonaniu obowiązków wynikających ze sprawy cywilnej. Egzekucji sądowej podlegają przykładowo koszty sądowe oraz grzywny orzeczone w postępowaniu przed sądem administracyjnym (art. 228 p.p.s.a.), natomiast egzekucji administracyjnej – wierzytelności cywilnoprawne zajęte w trybie egzekucji administracyjnej. Przypadek zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej został uregulowany w art. 773 k.p.c. oraz w art. 62 u.p.e.a.
 5. Organami właściwymi do załatwienia sprawy egzekucyjnej są sądy rejonowe i działający przy nich komornicy. Na podstawie przepisów szczególnych sądy okręgowe, rozpoznając sprawy w pierwszej i drugiej instancji, oraz sądy apelacyjne, jako orzekające wyłącznie w drugiej instancji, wykonują niektóre czynności w postępowaniu egzekucyjnym (por. m.in. art. 477⁶ § 3, art. 767⁴ § 1¹–1⁴, art. 781, 926 § 1, art. 1151², 1152). Okoliczność ta nie uzasadnia – zważywszy na wąski zakres tych czynności – przypisywania tym sądom funkcji organu egzekucyjnego. Sąd gospodarczy nie jest sądem egzekucyjnym (uchwała SN z 30.06.1992 r., III CZP 74/92, OSNCP 1992/12, poz. 229); odmiennie P. Osowy i P. Pełczyński, którzy uważają, że sądy gospodarcze są właściwe do rozpatrywania spraw gospodarczych na każdym etapie postępowania cywilnego (P. Osowy, P. Pełczyński, *Kognicja sądu gospodarczego w sprawach egzekucyjnych*, M. Praw. 2001/7, s. 399). Sądu wieczystoksięgowego nie można zaliczyć do ustawowo wykreowanego kręgu organów egzekucyjnych (W. Sługiewicz, *Glosa do postanowienia SN z 18.11.1997 r., I CKN 155/97, „Rejent”* 1998/10, s. 72).
- O sądzie jako organie egzekucyjnym – por. uwagi do art. 759.
6. Status komornika sądowego został określony w ustawie o komornikach sądowych. Komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym (art. 2 ust. 1 u.k.s.) oraz organem władzy publicznej w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym; czynności te, tak jak i inne ustawowe zadania komornik, co do zasady, wykonuje osobiście (art. 3 ust. 1 i 3 u.k.s.). Szerzej zob. A. Antkiewicz [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks etyki zawodowej komornika sądowego. Komentarz*, red. J. Świeczkowski, M. Świeczkowska-Wójcikowska, Warszawa 2020, s. 29–60. Por. także uwagi do art. 759.
 7. Odnośnie do statusu prawnego zarządcy w doktrynie wyrażone zostały niejednolite poglądy (zob. M. Krakowiak, *Egzekucja przez zarząd przymusowy*, Warszawa 2011, s. 104–122). Wydaje się, że zarządcę można zaliczyć do organów egzekucyjnych, którego ustanawia sąd w egzekucji z innych praw majątkowych (art. 910² § 2), w egzekucji z nieruchomości (art. 931–941), w egzekucji przez zarząd przymusowy

(art. 1064¹–1064¹³) oraz w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego (art. 1064¹⁴–1064²³), mimo że zarządca przymusowy nie wykonuje, tak jak komornik sądowy, funkcji władczych w stosunku do osób lub innych instytucji publicznych.

8. Artykuł 200 nie ma zastosowania w sytuacji, gdy wniosek w postępowaniu egzekucyjnym skierowany został do sądu zamiast do komornika (uchwała SN z 11.01.1996 r., III CZP 185/95, OSNC 1996/4, poz. 54).
9. Zob. też S. Cieślak, *Skutki procesowe niezachowania wymagań prawnych czynności egzekucyjnych komornika sądowego*, PS 2003/11–12, s. 106; R. Kowalkowski, *Postępowanie egzekucyjne a egzekucja*, PES 1995/10, s. 28; K. Lubiński, *Organy egzekucyjne i ich właściwość* [w:] *Egzekucja sądowa świadczeń pieniężnych w Polsce*, red. K. Lubiński, Sopot 2002, s. 32; A. Marciniak, *Zadania komornika sądowego w polskim postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2006/12, s. 21; W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014.

Art. 758¹. [Wyłączenie stosowania przepisu o obowiązkach sądu, z którego działalnością związane jest dochodzone roszczenie]

Jeżeli stroną lub uczestnikiem postępowania egzekucyjnego jest sąd właściwy do podjęcia czynności, przepisu art. 44² nie stosuje się.

1. Jeżeli stroną postępowania jest Skarb Państwa reprezentowany przez sąd rozpoznający sprawę lub sąd nad nim przełożony, sprawa podlega przekazaniu innemu sądowi równorzędnemu (nie dotyczy to sytuacji, w których Skarb Państwa jest reprezentowany przez sąd podległy sądowi rozpoznającemu sprawę – art. 44²). Takim uregulowaniem wyłączona została możliwość orzekania przez sąd w sprawie, w której sąd orzekający występowałby jednocześnie w charakterze reprezentanta strony. W celu wyeliminowania wątpliwości dotyczących odpowiedniego stosowania art. 442 w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2) dodany został, na podstawie ustawy z 9.03.2023 r., art. 758¹. Wątpliwość w tym zakresie mogłaby się pojawić chociażby w sprawach, w których stroną lub uczestnikiem postępowania egzekucyjnego jest Skarb Państwa reprezentowany przez sąd właściwy do podjęcia czynności, a więc tych, w których egzekucja jest prowadzona według wydanego na podstawie art. 1064 k.p.c. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 29.07.2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia egzekucji grzywien i kar pieniężnych orzeczonych w postępowaniu cywilnym, a także kosztów sądowych w sprawach cywilnych, przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. poz. 1227). Potwierdzeniem możliwości zaistnienia w praktyce takiej sytuacji jest uchwała SN z 17.11.2009 r., III CZP 86/09, OSNC 2010/5, poz. 70, w której wskazano, że wierzycielem i „wnioskodawcą” w sprawach o egzekucję tych należności jest Skarb Państwa,

a prezes właściwego sądu występuje w charakterze jego reprezentanta, co oznacza, że sąd orzekający jest *statio fisci* Skarbu Państwa w takiej sprawie.

2. Przed uchwaleniem ustawy z 9.03.2023 r. w doktrynie wyrażony został trafny pogląd, że art. 44² nie powinien być stosowany w postępowaniu o nadanie z urzędu klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu obejmującemu należności sądowe w sprawach cywilnych (zob. M. Walasik, *Zastosowanie art. 44² Kodeksu postępowania cywilnego w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności*, PPC 2020/1, s. 153; por. także M. Dziurda, *Przekazanie sprawy na podstawie art. 44² Kodeksu postępowania cywilnego*, PPC 2020/2, s. 268–269).
3. Por. M. Dziurda, *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Warszawa 2023, s. 434–439).

Art. 759. [Czynności egzekucyjne; nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika]

§ 1. Czynności egzekucyjne są wykonywane przez komorników z wyjątkiem czynności zastrzeżonych dla sądów.

§ 1¹. Czynności zastrzeżone dla sądu mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

- 1) stosowania środków przymusu;
- 2) orzekania o ściągnięciu należności w trybie art. 873;
- 3) stwierdzenia wygaśnięcia skutków przybicia i utraty rękojmi;
- 4) spraw o egzekucję świadczeń niepieniężnych z wyjątkiem wydania rzeczy ruchomej;
- 5) spraw o egzekucję przez zarząd przymusowy;
- 6) spraw o egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

§ 2. Sąd wydaje z urzędu komornikowi zarządzenia zmierzające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwa spostrzeżone uchybienia. Ocena prawna wyrażona przez sąd w ramach wydanych zarządzeń jest wiążąca dla komornika.

§ 3. Sąd może zobowiązać komornika do składania sprawozdań z czynności podjętych w wyniku zarządzeń, o których mowa w § 2.

1. Przez czynność egzekucyjną należy rozumieć każdą formalną czynność organu egzekucyjnego, określoną co do formy, miejsca i czasu jej dokonania, jeśli zmierza do wywołania skutku prawnego w postępowaniu egzekucyjnym. Zasadą jest, że czynności egzekucyjnych dokonuje komornik, natomiast sąd jako organ egzekucyjny dokonuje czynności egzekucyjnych tylko w wypadkach wyraźnie przewidzianych w ustawie (np. art. 773, 802, 807, 818, 821, 852 § 2, art. 908, 909, 913–920, 928, 931, 935–941, 960, 969, 972, 1004–1013, 1014, 1049, 1050, 1051, 1066–1071). Do czynności podejmowa-

nych w postępowaniu egzekucyjnym mają odpowiednie zastosowanie przepisy ogólne o czynnościach procesowych (art. 125–183 w zw. z art. 13 § 2).

2. Zadania z zakresu ochrony prawnej innej niż wymiar sprawiedliwości w sądach wykonują także referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi (art. 2 § 2 i art. 147 § 1 p.u.s.p. oraz art. 509¹ § 1 i 2 k.p.c.). Zgodnie z art. 47¹ zdanie drugie referendarz sądowy w zakresie powierzonych mu czynności ma, zależnie od rodzaju podejmowanych czynności, prawa i obowiązki sądu albo przewodniczącego. Kompetencje referendarza sądowego w postępowaniu klauzulowym określone zostały w art. 781 § 1¹. We właściwym postępowaniu egzekucyjnym referendarz sądowy może wykonywać czynności zastrzeżone dla sądu z wyłączeniem tych, które zostały wymienione w art. 759 § 1¹ pkt 1–6.

W świetle przytoczonych regulacji czynności egzekucyjnych dokonuje w zasadzie komornik, a sąd tylko w wypadkach wyraźnie przewidzianych w ustawie, z tym że czynności zastrzeżonych dla sądu może dokonywać referendarz sądowy, z wyłączeniem czynności wskazanych w ustawie; ponadto referendarz sądowy jest upoważniony do dokonywania czynności wskazanych w przepisach szczególnych. W piśmiennictwie trafnie uznano, że w obecnym stanie prawnym referendarz sądowy wykonuje czynności, których nie można nazwać „jedynie udzielaniem ochrony prawnej”, sprawuje bowiem w pewnym sensie wymiar sprawiedliwości (szerzej J. Szachta, *Referendarz sądowy w postępowaniu egzekucyjnym*, cz. 1, PPE 2019/3, cz. 2, PPE 2019/4).

3. Na podstawie ustawy o komornikach sądowych w art. 759 został zmieniony § 2 oraz dodany § 3. Istota tych zmian polega na tym, że o ile we wcześniejszym stanie prawnym sąd, mimo stwierdzenia uchybień i nieprawidłowości w prowadzeniu egzekucji, nie był zobligowany do wydania komornikowi zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego jej wykonania oraz usunięcia spostrzeżonych uchybień, o tyle po zmianie tych przepisów na sąd nałożony został ustawowy obowiązek wydania komornikowi takich zarządzeń oraz usunięcia z urzędu spostrzeżonych uchybień („sąd wydaje z urzędu komornikowi zarządzenia...” oraz „sąd usuwa spostrzeżone uchybienia”). Ponadto zgodnie ze zdaniem drugim dodanym do § 2 „ocena prawna wyrażona przez sąd w ramach wydanych zarządzeń jest wiążąca dla komornika”, a według dodanego § 3 „sąd może zobowiązać komornika do składania sprawozdań z czynności podjętych w wyniku zarządzeń, o których mowa w § 2” (zob. H. Pietrkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 2, red. T. Zembruski, Warszawa 2020, s. 1406–1412).
4. Nowelizacja art. 759 została powiązana z szerokim uregulowaniem w ustawie o komornikach sądowych nadzoru nad komornikiem, który, jak stanowi art. 165 § 1 u.k.s., obejmuje nadzór judykacyjny, nadzór administracyjny oraz nadzór wewnętrzny samorządowy.

W ramach nadzoru judykacyjnego komornik przy wykonywaniu czynności podlega orzeczeniom sądu, w tym wydanym na podstawie art. 759 § 2 (art. 166 § 1 u.k.s.). Szczególna regulacja w tym zakresie została przewidziana w art. 767³ § 1 i 2, zgodnie z którym sąd, odrzucając skargę na czynności komornika wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie, stosuje art. 759 § 2. Przed zmianą tego przepisu jego stosowanie w związku ze stwierdzeniem przyczyn usprawiedliwiających odrzucenie skargi na czynności komornika na podstawie art. 767³ § 1 i 2 oznaczało, że sąd mógł wydać z urzędu komornikowi zarządzenia, o których mowa w art. 759 § 2, jego stosowanie było bowiem fakultatywne (zob. H. Pietrkowski, *Skarga na czynności komornika po zmianach przepisów kodeksu postępowania cywilnego dokonanych w latach 2004–2015*, PPC 2016/3, s. 486–487). Po zmianie § 2 wydanie takich zarządzeń jest obligatoryjne. Unormowanie przewidziane w art. 767³ § 1 i 2 nie oznacza, że sąd, rozpoznając skargę na czynności komornika, stosuje art. 759 § 2 jedynie w przypadku jej odrzucenia. Przepis ten ma zastosowanie także w przypadku oddalenia skargi, a nawet jej uwzględnienia, jeśli uchylenie zaskarżonej czynności komornika bądź nakazanie podjęcia zaniechanej czynności byłoby niewystarczające do zapewnienia należytego wykonania egzekucji.

5. Niewłaściwy stan egzekucji ujawniony przez sąd przy rozpoznawaniu skargi na czynności komornika nie stanowi jedynej podstawy wszczęcia postępowania nadzorczego przewidzianego w art. 759 § 2. W zakresie tego nadzoru szczególnego znaczenia nabierają – poza regulacjami przyjętymi w art. 767 § 1, art. 767³ § 2 i art. 759 § 2 k.p.c. – wzajemne relacje między art. 759 § 2 i przepisami o nadzorze administracyjnym uregulowanym w ustawie o komornikach sądowych. W doktrynie trafnie podkreśla się, że nadzór judykacyjny nie może spełniać funkcji nadzoru administracyjnego, podobnie jak nadzór administracyjny nie może – jak stanowi art. 165 ust. 2 u.k.s. – wkraczać w działania wchodzące w zakres nadzoru judykacyjnego (por. T. Dutka, *Nadzór judykacyjny a nadzór służbowy nad czynnościami komornika* [w:] *Studia z procesu cywilnego*, red. K. Korzan, Katowice 1986, s. 121; A. Marciniak, *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, PPE 2006/11, s. 20–22; W. Tomalak, *Status...*, s. 148 i n.; A. Cudak, *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2015, s. 19–32). Wprawdzie w przepisach ustawy o komornikach sądowych rozdzielenie obu rodzajów nadzoru zostało zachowane, niemniej – na co zwrócono uwagę w piśmiennictwie – wyraźnie zarysowano związek między negatywnymi wynikami nadzoru judykacyjnego a koniecznością sprawowania bardziej intensywnego nadzoru administracyjnego (K. Flaga-Gieruszyńska, *Nadzór prezesa sądu rejonowego nad komornikiem sądowym* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 135–136; G. Harla, *Nadzór judykacyjny nad komornikiem według ustawy o komornikach sądowych* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 187–201).

6. Uprawnienia nadzorcze przyznane sądowi na podstawie § 2 mają charakter represyjny i prewencyjny (E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, t. 1, Warszawa 1994, s. 97; S. Dalka, J. Świeczkowski, *O prewencyjnym nadzorze judykacyjnym sądu nad komornikiem według art. 759 § 2 k.p.c.*, PPE 2004/3–4, s. 7). Sąd działa represyjnie przez „usuwanie spostrzeżonych uchybień”, natomiast prewencyjny charakter nadzoru tkwi w aktualnie obciążającym sąd obowiązku wydawania komornikowi „zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania egzekucji”. Skoro pierwsza forma nadzoru polega na „usuwaniu uchybień”, to jej zakresem nie są objęte czynności egzekucyjne, których komornik zaniechał. Należy zatem przyjąć, że sąd wydaje polecenie dokonania zaniechanej czynności w ramach nadzoru prewencyjnego, nie zaś represyjnego. Pod pojęciem dostrzeżonych uchybień kryją się czynności egzekucyjne komornika dokonane z naruszeniem przepisów o postępowaniu egzekucyjnym. Nie każda jednak czynność egzekucyjna uchybiająca przepisom tego postępowania wymaga „usunięcia”. Zabiegowi temu podlegają czynności egzekucyjne dokonane z naruszeniem przepisów o postępowaniu egzekucyjnym tylko wtedy, gdy ich pozostawienie mogłoby stanowić przeszkodę w należyтым wykonaniu egzekucji.

W literaturze jako przykład uchybień podlegających usunięciu na podstawie art. 759 § 2 podaje się: skierowanie egzekucji do osób niepodlegających jurysdykcji sądów polskich lub do przedmiotów wyłączonych z egzekucji, wadliwość czynności wykonanych przez komorników, a niezaskarżonych we właściwym czasie, prowadzenie egzekucji w warunkach braku u wierzyciela lub dłużnika zdolności sądowej, procesowej oraz przedstawiciela ustawowego, prowadzenie egzekucji w razie śmierci wierzyciela lub dłużnika, prowadzenie egzekucji nienależącej do organów sądowych, prowadzenie egzekucji wbrew treści tytułu wykonawczego, prowadzenie egzekucji, choć jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych, niezawieszenie egzekucji w celu zniesienia współwłasności prowadzonej jednocześnie z egzekucją z nieruchomości (Z. Świeboda, *Czynności nadzorcze sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, „Palestra” 1977/2, s. 36).

Cel przyświecający nadzorowi prewencyjnemu, a więc zapewnienie należytego wykonania egzekucji, nie może być spełniony, jeśli działalność nadzorcza sądu miałaby zostać sprowadzona – jak sugeruje się w niektórych opracowaniach – do podejmowania przez sąd czynności nadzorczych tylko „w sytuacjach, w których ich brak powodowałby lub mógłby spowodować nienależyty przebieg egzekucji” (J. Świeczkowski, *Granice nadzoru judykacyjnego sądu sprawowanego nad komornikiem w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, PPE 2007/4, s. 26).

Należyty przebieg egzekucji niekoniecznie zapewnia należyte jej wykonanie. „Należyte wykonanie egzekucji” nastąpi, jeśli będzie ona prowadzona zgodnie z pra-

wem, a więc w sposób nienaruszający praw podmiotowych i uprawnień procesowych stron, uczestników postępowania oraz osób trzecich, przy jednoczesnym egzekwowaniu ich obowiązków zgodnie z przepisami regulującymi postępowanie egzekucyjne. Realizując nadzór w formie prewencyjnej, sąd przez odpowiednie zarządzenia nierzadko zapobiega powstaniu niepożądanych skutków o charakterze procesowym i materialnoprawnym. Tak nadzór prewencyjny rozumie także Sąd Najwyższy, który w postanowieniu z 12.03.1975 r., III CRN 456/74, OSPiKA 1976/10, poz. 182, podkreślił, że celem tego nadzoru jest należyte zagwarantowanie praw nie tylko wierzyciela, ale wszystkich uczestników postępowania egzekucyjnego. W uchwale (7) z 12.01.1988 r., III CZP 59/87, OSNCP 1988/9, poz. 110, Sąd Najwyższy zaznaczył, że w ramach tego nadzoru sąd upoważniony jest do szerokiej ingerencji w postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komornika i nadzór powinien dotyczyć także merytorycznej strony postępowania egzekucyjnego w celu zapewnienia należytej ochrony praw wszystkich uczestników tego postępowania.

7. Nadzór prewencyjny („zmierzający do zapewnienia należytego wykonania egzekucji”) podlega ograniczeniom. Sąd Najwyższy w wyroku z 19.10.2005 r., V CK 642/04, LEX nr 187098, stwierdził, że w ramach nadzoru z art. 759 § 2 k.p.c. sąd nie może zmienić tej części planu podziału, która uprawomocniła się z powodu jej niezaskarżenia, natomiast w postanowieniu z 7.06.2006 r., III CZP 29/06, OSNC 2007/3, poz. 45, uznał, że w razie skierowania egzekucji do nieruchomości stanowiącej według wpisu w księdze wieczystej majątek odrębny (osobisty) małżonka dłużnika sąd nie może – działając na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. – uchylić dokonanego zajęcia ze względu na to, że zgodnie z treścią tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko małżonkowi dłużnika jego odpowiedzialność jest ograniczona do majątku wspólnego.

Ograniczenia nadzoru sprawowanego w ramach art. 759 § 2 k.p.c. mogą mieć charakter czasowy lub przedmiotowy. W doktrynie zgodnie przyjmuje się, że sąd może podejmować z urzędu działania nadzorcze wyłącznie w toku egzekucji. Brak możliwości realizowania nadzoru judykacyjnego sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c. po zakończeniu postępowania egzekucyjnego wynika z trafnego spostrzeżenia, że głównym ograniczeniem czasowym podejmowania czynności nadzorczych są ramy czasowe postępowania egzekucyjnego. Jak każde postępowanie cywilne postępowanie egzekucyjne jest pewnym „procesem” przebiegającym w czasie. Czynność procesowa bądź egzekucyjna nie może więc istnieć poza ramami czasowymi postępowania cywilnego (S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Komentarz do artykułów 758–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2011, s. 44).

Z zakresem ograniczeń przedmiotowych wiąże się konieczność objaśnienia – używanych w doktrynie i praktyce, a niezdefiniowanych przez ustawę – pojęć czynności egzekucyjnych oraz czynności postępowania egzekucyjnego. W nauce prawa przyjmuje

się, że zakresem pojęcia czynności egzekucyjnych objęte są tylko czynności wykonywane przez organy egzekucyjne (art. 759 § 1), natomiast za „czynności postępowania egzekucyjnego” uważa się czynności podejmowane przez strony i uczestników postępowania (E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978, s. 116). Przyjąć należy, że wydawane przez komornika w toku właściwego postępowania egzekucyjnego różnego rodzaju postanowienia (w tym postanowienie ustalające wysokość opłaty egzekucyjnej) są czynnościami egzekucyjnymi. Pogląd zawężający pojęcie „czynność egzekucyjna” tylko do takiej czynności, która „zmierza bezpośrednio do przymusowego zaspokojenia wierzyciela” (M. Rzewuski, *Glosa do uchwały SN z 19.04.2007 r., III CZP 16/07, OSNC 2008/6, poz. 58*), prowadzi do bezzasadnego wniosku, iż wszelkie postanowienia komornika, mimo że wydawane są w toku właściwego postępowania egzekucyjnego, jako że nie zmierzają do wspomnianego celu, nie są czynnościami egzekucyjnymi, ergo – nie podlegają nadzorowi w trybie art. 759 § 2. Przeciwno takiemu zapatrywaniu przemawia chociażby przyjmowany powszechnie podział czynności egzekucyjnych komornika na czynności ściśle wykonawcze oraz czynności orzekania. Tych ostatnich komornik dokonuje właśnie w formie postanowienia w toku właściwego postępowania egzekucyjnego.

W przypadku nadzoru nad czynnościami orzekania istotnego znaczenia nabiera podział tych czynności na wykonalne z chwilą ich wydania (np. postanowienia o zawieszeniu egzekucji, o wstrzymaniu wykonania czynności egzekucyjnej) oraz na wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się wydanego postanowienia (np. postanowienia o odmowie wszczęcia egzekucji, o ukaraniu grzywną, o kosztach egzekucyjnych). W ramach nadzoru represyjnego (usuwanie spostrzeżonych uchybień) postanowienia należące do pierwszej grupy mogą być przez sąd zmieniane lub uchylane. Natomiast w przypadku postanowień przynależnych do grupy drugiej należy przyjąć, że możliwość taka uzależniona jest od charakteru danego postanowienia. Jeśli jest to prawomocne postanowienie kończące postępowanie egzekucyjne lub odmawiające wszczęcia postępowania egzekucyjnego, to nie ma możliwości ich uchylenia. Przemawia za tym – jak trafnie zauważył F. Zedler – okoliczność, że uprawomocnienie się takich postanowień ma ten skutek, iż egzekucja nie została wszczęta (prawomocne postanowienie o odmowie wszczęcia egzekucji) bądź przestaje się toczyć (prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania). W odniesieniu do takich prawomocnych postanowień nadzór sądowy na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. nie jest możliwy, byłby bowiem sprawowany poza ramami czasowymi postępowania egzekucyjnego. W okresie poprzedzającym uprawomocnienie się takich postanowień nie ma przeszkód do ich uchylenia przez sąd w ramach sprawowanego nadzoru (Z. Zedler, *Nadzór sądu nad czynnościami komornika na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.*, NP 1975/7–8, s. 992–995).

W literaturze – w okresie poprzedzającym wejście w życie z dniem 5.02.2005 r. ustawy z 2.07.2004 r., na podstawie której dodany został art. 767³, mający dla wykładni art. 759

§ 2 istotne znaczenie – prezentowany był pogląd, że prawomocne postanowienia komornika nie podlegają wzruszeniu na podstawie art. 759 § 2 (F. Zedler, *Nadzór...*, s. 994–995; Z. Świeboda, *Czynności...*, s. 33–34; T. Dutka, *Nadzór...*, s. 121; S. Dalka, J. Świeczkowski, *O przewencyjnym...*, s. 7; A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne...*, 2005, s. 71–72; A. Marciniak, *Nadzór judykacyjny...*, s. 18; O. Marcewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz*, red. A. Jakubecki, Kraków 2005, s. 1119). Po dodaniu art. 767³ obrona tego poglądu nie wydaje się możliwa. Zagadnienie dopuszczalności ingerencji przez sąd – w ramach nadzoru sprawowanego na podstawie art. 759 § 2 – w prawomocne czynności komornika odżyło w piśmiennictwie po wydaniu przez Sąd Najwyższy uchwały z 19.04.2007 r., III CZP 16/07, OSNC 2008/6, poz. 58, stwierdzającej, że sąd może na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. z urzędu zmienić prawomocne postanowienie komornika, którym wadliwie ustalono wysokość opłaty egzekucyjnej. Sąd Najwyższy trafnie posłużył się argumentem wynikającym z powiązania zachodzącego między art. 759 § 2 i art. 767³ § 1 i 2. Zgodnie z tymi przepisami sąd – odrzucając skargę z powodu stwierdzenia, że skarga na czynności komornika została złożona po terminie, nie została opłacona lub jej braki formalne nie zostały uzupełnione w wyznaczonym terminie, albo z innych przyczyn jest niedopuszczalna – zobligowany jest do zbadania, czy zachodzi podstawa do podjęcia czynności w trybie art. 759 § 2. Wspomniana uchwała Sądu Najwyższego spotkała się zarówno z aprobatą przedstawicieli doktryny (P. Grzegorzczak, *Granice nadzoru judykacyjnego sprawowanego nad komornikiem w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, „Palestra” 2007/9–10, s. 288; H. Pietrzkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część trzecia. Postępowanie egzekucyjne*, t. 4, red. T. Ereciński, Warszawa 2009, s. 22), jak i z krytyką (głosy krytyczne opublikowali: G. Julke, PPE 2008/1–2, s. 105 i n.; W. Sługiewicz, „Rejent” 2009/4, s. 130 i n.; M. Rzewuski, M. Praw. 2010/6, s. 345 i n., oraz J. Świeczkowski, *Granice...*, s. 24). W podjętej krytyce wyrażono zaskakujące zapatrywanie, że wydanie przez komornika postanowienia o kosztach postępowania egzekucyjnego „nie może być uznane za czynność egzekucyjną” (J. Świeczkowski, *Granice...*, s. 24), oraz przypisano Sądowi Najwyższemu niewyrażony w uchwale pogląd, jakoby regulacja przyjęta w art. 767³ zezwalała na sprawowanie nadzoru judykacyjnego po prawomocnym zakończeniu postępowania egzekucyjnego (W. Sługiewicz, *Glosa do uchwały SN z 19.04.2007 r., III CZP 16/07, „Rejent” 2009/4, s. 130 i n.*).

Mając na względzie wskazane ograniczenia czasowe i przedmiotowe, należy przyjąć, że tylko prawomocne postanowienia kończące postępowanie egzekucyjne lub odmawiające wszczęcia egzekucji nie są objęte nadzorem przewidzianym w art. 759 § 2, natomiast inne prawomocne postanowienia komornika mogą być w ramach tego nadzoru uchylane. Do tych ostatnich moim zdaniem należy prawomocne postanowienie komornika ustalające wysokość opłaty egzekucyjnej (H. Pietrzkowski, *Nadzór judykacyjny sprawowany na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. nad prawomocnymi czynnościami egzekucyjnymi komornika* [w:] *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka*.

Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012, s. 772–773; H. Pietrkowski, *Nadzór sądu nad czynnościami komornika po zmianach wprowadzonych ustawą z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych*, PS 2019/6, s. 36 i n.).

Kwestia możliwości uchylenia przez sąd na podstawie art. 759 § 2 czynności egzekucyjnych komornika mających charakter ściśle wykonawczy również nie może podlegać jednolitej ocenie. Podobnie jak w przypadku czynności orzekania zależy to od charakteru czynności wykonawczych. Nadzorem nie są objęte czynności egzekucyjne, których ze względu na ich istotę i charakter nie da się uchylić (np. otwarcie mieszkania – art. 814 k.p.c., dokonanie przeszukania odzieży dłużnika) lub które wywarły skutki materialnoprawne (np. sprzedaż zajętych ruchomości w trybie art. 864 § 2 lub art. 865 k.p.c.). Innymi słowy, czynności komornika o charakterze wykonawczym mogą być przedmiotem nadzoru sądowego, o którym mowa w art. 759 § 2, tylko wtedy, gdy wywołują skutek prawny nadający się do uchylenia. W tej grupie czynności są takie, które komornik może wykonać tylko za zgodą innego podmiotu (np. sprzedaż egzekucyjna nastąpi, gdy znajdzie się nabywca, z którym zawarta zostanie umowa sprzedaży wywołująca skutek materialnoprawny), inne natomiast mogą być wykonane bez takiej zgody. Czynności egzekucyjne z pierwszej grupy – jeśli, mimo ich podjęcia, nie doprowadziły do powstania skutku materialnoprawnego (np. nie nastąpiło zbycie ruchomości oddanych do komisu z naruszeniem przez komornika przepisów procesowych) – mogą być uchylone przez sąd. Natomiast jeśli nastąpił skutek materialnoprawny, wadliwa czynność egzekucyjna komornika nie podlega uchyleniu w trybie nadzoru przewidzianego w art. 759 § 2 k.p.c. Ujmując tę kwestię w pewnym uproszczeniu, należy stwierdzić, że we wskazanym trybie nie podlegają wzruszeniu czynności wykonawcze o skutkach materialnoprawnych w przeciwieństwie do tego rodzaju czynności, które wywołują jedynie skutki procesowe (F. Zedler, *Nadzór...*, s. 995 i n.).

Z podanych przykładów wynika, że kwestia, w jakim czasie i które z czynności egzekucyjnych komornika mogą być objęte działaniem nadzorczym sądu, może wywoływać wątpliwości. Dokonanie w tym zakresie prawidłowej oceny wymaga właściwego zakwalifikowania danej czynności egzekucyjnej do jednej ze wskazanych grup i podgrup z jednoczesnym wyjaśnieniem jej charakteru. Zabieg ten pozwala na zastosowanie przez sąd odpowiedniej czynności nadzorczej.

8. Wskazany cel nadzoru judykacyjnego wykonywanego na podstawie art. 759 § 2 nie może być realizowany w drodze zarządzeń zastępujących wnioski stron, których zgłoszenie jest niezbędne do dokonania określonej czynności egzekucyjnej (np. sąd nie może wydać komornikowi polecenia wyznaczenia drugiej licytacji). Zarządzenia sądowe, o których mowa w art. 759 § 2, nie tylko nie mogą zastępować wniosków stron,

lecz także nie mogą, co jest oczywiste, pozostawać w sprzeczności z wnioskami stron w tych wszystkich wypadkach, gdy decyzyja co do podjęcia określonej czynności egzekucyjnej należy z mocy ustawy wyłącznie do strony. Oznacza to, że przedmiotem zarządzeń mogą być tylko takie czynności, które komornik może wykonać z urzędu, bądź czynności, których mimo zgłoszenia przez stronę komornik nie podjął. Wskazane ograniczenia są usprawiedliwione obowiązującą w postępowaniu egzekucyjnym zasadą dyspozycyjności. Zarządzając na podstawie art. 759 § 2 wykonanie przez komornika określonej czynności egzekucyjnej, sąd powinien dokonać oceny nie tylko z punktu widzenia jej dopuszczalności, lecz także jej celowości, tylko bowiem czynności celowe mogą zapewnić należyte wykonanie egzekucji.

W zależności od rodzaju popełnionego uchybienia sąd albo wyda zarządzenia polecające komornikowi, aby postąpił w określony sposób (podjął wskazaną czynność bądź odstąpił od zaplanowanej czynności), albo wyda postanowienie zawierające rozstrzygnięcie niezbędne na danym etapie postępowania egzekucyjnego (np. zawiesi lub umorzy postępowanie).

W art. 759 § 2, podobnie jak w art. 218 i 219, ustawodawca użył sformułowań, które mogłyby sugerować, że decyzje sądu, o których mowa w tych przepisach, podejmowane są w postaci zarządzeń. Nie jest to interpretacja właściwa, skoro zarządzenie nie jest znane jako postać czynności decyzyjnych sądu. Zarządzenie stanowi postać czynności decyzyjnych przewodniczącego jako organu procesowego. Uznać więc należy, że pogląd, według którego ilekroć w ustawie mowa jest o zarządzeniu czegoś przez sąd, tylekroć należy przez to rozumieć wydanie postanowienia, mocą którego sąd coś zarządza (tak W. Broniewicz, *W kwestii zarządzeń sądu w postępowaniu cywilnym*, NP 1972/7–8, s. 1128; podobnie H. Pietrkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2011, s. 415; W. Broniewicz, *Glosa krytyczna do wyroku SN z 12.12.2000 r., V CKN 175/00*, OSP 2001/7–8, poz. 116; odmiennie W. Siedlecki, *Przegląd orzecznictwa SN (Prawo procesowe cywilne – I półrocze 1970 r.)*, PiP 1971/2, s. 347, oraz Z. Świeboda, *Czynności...*, s. 41).

Postanowienie w trybie art. 759 § 2 sąd wydaje jako organ egzekucyjny, a zatem w składzie jednoosobowym (art. 47 § 3 w zw. z art. 13 § 2 oraz art. 766 i 788). Zasadą jest, że polecenia sądu w celu dokonania określonej czynności egzekucyjnej, wydane na podstawie art. 759 § 2, nie podlegają zaskarżeniu. Zaskarżalna skargą na czynności komornika będzie dopiero taka czynność, której komornik dokonał na zarządzenie sądu zawarte w postanowieniu wydanym na podstawie art. 759 § 2. Od tej zasady mogą być wyjątki, np. postanowienie uchylające czynność egzekucyjną komornika, jeśli wywarło bezpośredni skutek na bieg egzekucji, może być zaskarżone na podstawie art. 828 w zw. z art. 767⁴ § 1. Zażalenie będzie zatem przysługiwało w wypadku, gdy sąd uchyli zajęcie tylko w stosunku do oznaczonego przedmiotu lub prawa. W tym

wypadku następuje umorzenie egzekucji w stosunku do przedmiotu, który był zajęty. Przy uchyleniu innych czynności – zważywszy na brak wyraźnego przepisu – zażalenie nie będzie przysługiwać. W uchwale z 4.10.1990 r., III CZP 51/90, OSP 1991/5, poz. 111, Sąd Najwyższy stwierdził, że stronie postępowania egzekucyjnego przysługuje zażalenie na zarządzenie sądu, wydane na podstawie art. 759 § 2, uchylające zajęcie wynagrodzenia za pracę, dokonane bez właściwego tytułu.

Nie ma przeszkód, aby sąd na skutek zmiany okoliczności sprawy nie mógł wydać innego polecenia komornikowi albo też uchylić te czynności, których poprzednio polecił dokonać.

9. Uregulowanie przyjęte w zdaniu drugim § 2, zgodnie z którym ocena prawna wyrażona przez sąd w ramach wydanych zarządzeń jest wiążąca dla komornika, nie budzi zastrzeżeń z uwagi na istotę, charakter i cel zarządzeń, o których mowa w tym przepisie. Związanie komornika oceną prawną sądu nabiera szczególnego znaczenia zwłaszcza w przypadku zarządzeń o charakterze prewencyjnym. Prewencyjny charakter nadzoru tkwi w wydawaniu komornikowi „zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania egzekucji”. W ramach tego nadzoru sąd z reguły wydaje polecenie dokonania zaniechanych czynności. Skuteczność takich poleceń zależy niewątpliwie od respektowania przez komornika stanowiska sądu odnośnie do zasadności i celowości podejmowania określonych czynności egzekucyjnych zarówno o charakterze faktycznym, jak i orzeczniczym.

Związanie komornika oceną prawną, którą sąd się kierował, wydając zarządzenia nadzorcze, ma na celu przede wszystkim zapewnienie skuteczności egzekucji. Nie zasługuje na aprobatę nowe rozwiązanie przyjęte w dodanym § 3, polegające na tym, że sąd może zobowiązać komornika do składania sprawozdań z czynności podjętych w wyniku zarządzeń wydanych na podstawie § 2. Takie uprawnienie sądu nie ma charakteru jurysdykcyjnego, w istocie jest uprawnieniem charakterystycznym dla czynności z zakresu nadzoru administracyjnego, wręcz powiela – wykonywane w ramach tego nadzoru – uprawnienie sędziego wizytatora do „kontrolowania wykonania zarządzeń wydanych w trybie art. 759 § 2 k.p.c.” (art. 183 ust. 1 pkt 3 u.k.s.). Przepis § 3 art. 759 k.p.c. łamie tę zasadę. Nie wydaje się, aby sądy z tego uprawnienia korzystały w szerokim zakresie.

10. Znowelizowanie w 2018 r. art. 759 w zakresie nadzoru judykacyjnego pozostaje w ścisłym związku z instytucją wytyku udzielanego komornikowi przez sąd na podstawie art. 166 ust. 4 u.k.s. Zgodnie z tym przepisem sąd, rozpoznając sprawę w ramach nadzoru judykacyjnego, w przypadku stwierdzenia rażącej obrazę przepisów, niezależnie od innych uprawnień, wytyka uchybienie komornikowi. Przed wytknięciem uchybienia poucza komornika o możliwości złożenia na piśmie wyjaśnień w terminie 7 dni.

Wytknięcie uchybienia wymaga uzasadnienia. W przypadku gdy uchybienie wytknął sąd rejonowy, a sprawa, w której je wytknięto, była przedmiotem postępowania odwoławczego, sąd okręgowy może z urzędu zmienić treść wytknięcia lub je uchylić. Skutki wydanego przez sąd postanowienia zawierającego wytknięcie uchybienia uregulowane zostały w ust. 5–8 art. 166 u.k.s.

11. Nadzór administracyjny sprawują prezesi właściwych sądów apelacyjnych, prezesi właściwych sądów okręgowych oraz prezesi właściwych sądów rejonowych (art. 167–187 u.k.s.). Uprawnienia prezesa sądu rejonowego w ramach nadzoru administracyjnego, określonego w ustawie jako „nadzór odpowiedzialny”, obejmują m.in. zawiadamianie sądu o potrzebie wydania komornikowi zarządzeń w trybie art. 759 § 2 k.p.c. oraz badanie prawidłowości realizacji takich zarządzeń (art. 175 ust. 1 pkt 1 i 2 u.k.s.). Uprawnienia nadzorcze prezesów sądów okręgowych oraz prezesów właściwych sądów apelacyjnych obejmują m.in. kontrolowanie wykonania zarządzeń wydanych w trybie art. 759 § 2 k.p.c. (art. 183 w zw. z art. 174 ust. 1 u.k.s.). Postanowienie zawierające takie zarządzenia sąd wydaje jako organ egzekucyjny. Jest to sąd rejonowy orzekający w składzie jednoosobowym (art. 758 oraz 47 § 3, art. 766 i 788 w zw. z art. 13 § 2). Wykluczyć należy zarządzenia nadzorcze sądu drugiej instancji (uzasadnienie uchwały SN z 20.05.2003 r., III CZP 24/03, OSNC 2004/3, poz. 35). Odpisy zarządzeń nadzorczych sąd przesyła prezesowi właściwego sądu rejonowego; nie dotyczy to zarządzeń stwierdzających uchybienia mniejszej wagi lub dotyczących kwestii organizacyjno-technicznych (art. 166 ust. 3 u.k.s.).
12. Przepisy o nadzorze samorządowym, o którym mowa w art. 188–194 u.k.s., nie wymuszają na osobach wykonujących czynności nadzorcze działań prowadzących do wszczęcia postępowania sądowego określonego w art. 759 § 2 k.p.c. Wizytacje i lustracje kancelarii komorniczych przeprowadzane przez komorników wizytatorów, nie są zatem powiązane funkcjonalnie z nadzorem administracyjnym prezesów właściwych sądów. Rada właściwej izby komorniczej jest jedynie zobowiązana do przekazania prezesowi właściwego sądu okręgowego odpisów protokołów wizytacji i poleceń powizytacyjnych. Przyjąć należy, że nie ma przeszkód do wykorzystania takiego materiału przez prezesa sądu przy sprawowaniu nadzoru administracyjnego.
13. Zob. też: J. Misztal-Konecka, *Nadzór prezesów sądów powszechnych nad komornikami sądowymi* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 101–132; K. Flaga-Gieruszyńska, *Nadzór...*, s. 133–150; J. Gołaczyński, *Nadzór prezesów sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych nad komornikami* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 151–186; H. Mądrzak, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęcia)*, PES 1994/8 (wydanie specjalne); B. Żelewska, *Nadzór nad czynnościami komornika*, PES 1994/8 (wydanie spe-

cialne); A. Marciniak, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2010; J. Jankowski, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2000; S. Dalka, *Nadzór judykacyjny sądu nad czynnościami komornika w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, Prob. Egz. 2000/4, s. 5; G. Julke, *Nadzór administracyjny sądu rejonowego nad działalnością komornika sądowego*, PPE 2006/11, s. 51; W. Tomalak, *Status...*; M. Kostwiński, *Kilka uwag o statusie prawnym komornika sądowego*, PPE 2015/3, s. 54; Ł. Zamojski, *Zakres czynności referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym i klauzulowym po zmianach Kodeksu postępowania cywilnego dokonanych na mocy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r.*, PPE 2017/3, s. 44 i n.; P. Lewandowska, *Nadzór judykacyjny jako forma kontroli sądu nad komornikiem. Ograniczenia podejmowania przez sąd czynności nadzorczych w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, PPE 2017/9, s. 47 i n.; I. Kunicki, *Uchylenie rygору natychmiastowej wykonalności i nadzór judykacyjny nad komornikiem sądowym. Komentarz do art. 346 i 759 Kodeksu postępowania cywilnego zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019/6, s. 27–28; J. Bródka, *Analiza uprawnień i wzajemnej relacji organów nadzorczych nad komornikiem sądowym oraz charakter jego odpowiedzialności dyscyplinarnej – zarys problemu*, PPE 2023/7, s. 37 i n.

Art. 759¹. [Prawo wyboru komornika]

Przepisy niniejszego Kodeksu dotyczące właściwości miejscowej komorników nie uchybiają prawu wyboru komornika określonego w odrębnych przepisach.

1. Właściwość miejscowa komornika jest określona w przepisach szczególnych właściwych dla danego sposobu egzekucji według kryterium, jakim jest miejsce położenia rzeczy (art. 844 § 1, art. 895, 921 § 1, art. 1015, 1041 § 1, art. 1046 § 1), albo ogólnej właściwości dłużnika (art. 880, 889 § 1, art. 895 § 1 zdanie pierwsze). W przepisach Kodeksu przewidziana została także właściwość przemienna komornika, której istota polega na tym, że wierzyciel może skorzystać z przewidzianej w przepisach możliwości skierowania wniosku o wszczęcie egzekucji do jednego z komorników wskazanych w ustawie. Z przepisów tych wynika, że w egzekucji świadczeń alimentacyjnych wierzyciel może skierować wniosek według ogólnej właściwości dłużnika lub do komornika sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wierzyciela (art. 1081 § 1), natomiast w egzekucji z ruchomości, która co do zasady należy do komornika tego sądu, w którego okręgu znajdują się ruchomości, wierzyciel może wybrać innego komornika (art. 844 § 1). Z kolei w przypadku egzekucji z nieruchomości, jeżeli nieruchomość jest położona w okręgu kilku sądów, wierzyciel może dokonać wyboru komornika (art. 921 § 1 i § 2 zdanie pierwsze). Wskazany „wybór komornika” wynika – co należy podkreślić – z właściwości przemiennej komornika, będącej rodzajem właściwości miejscowej komornika. Przyjęta regulacja oznacza, że przepisy Kodeksu określające właściwość miejscową komornika (w tym także właściwość przemienną)

nie stanowią przeszkody do skorzystania przez wierzyciela z przewidzianego w odrębnych przepisach prawa wyboru komornika. Przepisem takim jest art. 10 u.k.s. i w tym tylko znaczeniu uregulowanie przyjęte w art. 759¹ k.p.c. pozostaje w związku z prawem wyboru komornika przewidzianym w art. 10 u.k.s.

Właściwość przemienna komornika oraz prawo wyboru komornika to dwie odrębne instytucje. Prawo wyboru komornika, o którym mowa w art. 10 u.k.s., oznacza bowiem prawo wyboru między komornikiem właściwym według przepisów Kodeksu (właściwość ogólna lub przemienna) a innym komornikiem, natomiast wierzyciel, korzystając z właściwości przemieszanej komornika, ma możliwość skierowania wniosku o wszczęcie egzekucji do jednego z komorników wskazanych w ustawie (tak trafnie A. Marciniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3, *Komentarz. Art. 730–1088*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2015, s. 150; zob. uwagi do art. 763³).

2. Według art. 10 ust. 1 u.k.s. w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1–2a u.k.s., wierzyciel ma prawo wyboru komornika na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika właściwego zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Sprawy te dotyczą: wykonywania orzeczeń sądowych w sprawach o roszczenia pieniężne i niepieniężne oraz zabezpieczenia roszczeń, w tym europejskich nakazów zabezpieczenia na rachunku bankowym, z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego (pkt 1), wykonywania innych tytułów wykonawczych oraz tytułów egzekucyjnych, które podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania ich w klauzulę wykonalności (pkt 2), wykonywania postanowień o zabezpieczeniu środka dowodowego oraz postanowień nakazujących wydanie środka dowodowego w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej (pkt 2a).

W przypadku wyboru komornik działa poza obszarem swojego rewiru. Wierzyciel, dokonując wyboru komornika, składa wraz z wnioskiem o wszczęcie egzekucji pisemne oświadczenie, że korzysta z prawa wyboru komornika.

3. Przepisy ustawy o komornikach sądowych szczegółowo określają, w jakich przypadkach komornik wybrany przez wierzyciela odmawia wszczęcia egzekucji (odmowa obligatoryjna), a ponadto określają, w jakich sytuacjach komornik wybrany przez wierzyciela może odmówić danemu wierzycielowi przyjęcia sprawy (odmowa fakultatywna). Zob. A. Antkiewicz [w:] *Ustawa...*, red. J. Świeczkowski, M. Świeczkowska-Wójcikowska, s. 97–113.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1–5 u.k.s. prawo wierzyciela do wyboru komornika zostało wyłączone w sprawach: o egzekucję z nieruchomości; o wydanie nieruchomości; o wprowadzenie w posiadanie nieruchomości; o opróżnienie pomieszczeń, w tym lo-

kali mieszkalnych, z osób lub rzeczy, oraz w sprawach, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio. Właściwość komornika w egzekucji z nieruchomości wyznacza art. 921 k.p.c. w powiązaniu z art. 8 u.k.s.

4. Komornik – z uwzględnieniem art. 10 u.k.s. – działa na obszarze swojego rewiru, a jest nim obszar właściwości sądu rejonowego, przy którym komornik działa. W rewirze może działać więcej niż jeden komornik (art. 8 ust. 1–3 u.k.s.). Mimo że w sprawach, w których prawo wierzyciela do wyboru komornika zostało wyłączone (wybór dotyczy komornika na obszarze właściwości sądu apelacyjnego), wierzyciel może dokonać wyboru jednego z komorników działających (mających siedzibę) w jednym rewirze. Innymi słowy, skoro rewirem jest obszar właściwości sądu rejonowego, to możliwość ta może być realizowana na obszarze właściwości sądu rejonowego, na którym kilku komorników ma swoją siedzibę.

Istotną zmianę stanowiło wprowadzenie uregulowania art. 10 ust. 4 u.k.s., w myśl którego komornik wybrany przez wierzyciela odmawia wszczęcia egzekucji, wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia albo wykonania europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym, jeżeli liczba prowadzonych przez niego spraw osiągnęła limit określony w tym przepisie.

5. Komornik, który przyjął wniosek o wszczęcie egzekucji, do której prowadzenia nie jest właściwy według przepisów niniejszego Kodeksu, nie może odmówić przyjęcia innych wniosków o wszczęcie egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi, jeżeli następni wierzyciele wnoszą o przeprowadzenie egzekucji według tych samych sposobów, co wcześniejsi wierzyciele (art. 775¹). W przypadku zbiegu egzekucji sądowych do tych samych rzeczy, wierzytelności lub praw dalszą egzekucję prowadzi komornik właściwy według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, a gdy żaden komornik nie jest właściwy według tych przepisów lub właściwych jest kilku komorników, komornik, który później wszczął egzekucję, niezwłocznie przekazuje sprawę komornikowi, który pierwszy wszczął egzekucję, o czym zawiadamia wierzyciela. Przekazując sprawę, komornik obowiązany jest rozliczyć koszty egzekucji (art. 773¹ § 2 i 3). Zob. uwagi do art. 775¹ i 773¹ § 2.

Art. 759². [Doręczenia administracyjnym organom egzekucyjnym oraz organom podatkowym dokonywane przez komornika]

§ 1. Komornik dokonuje doręczeń administracyjnym organom egzekucyjnym, organom podatkowym oraz wierzycielom należności pieniężnych, których egzekucja została przejęta przez sądowy organ egzekucyjny w wyniku zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej, będącym podmiotami publicznymi obowiązany do udostępniania i obsługi elektronicznej skrzynki podawczej na podstawie art. 16

ust. 1a ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 307 i 1222), wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo z użyciem środków komunikacji elektronicznej, w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 63a § 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2023 r. poz. 2505 i 2760 oraz z 2024 r. poz. 858, 859, 1222 i 1473).

§ 1¹. Doręczenia pomiędzy komornikiem a naczelnikiem urzędu skarbowego w przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej są dokonywane za pośrednictwem konta w e-Urzędzie Skarbowym. W tym przypadku przepisu § 1 nie stosuje się.

§ 2. Do pism wysyłanych przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym przepisu art. 139¹ nie stosuje się.

§ 3. Komornik może, na wniosek strony, doręczać jej odpisy pism za pośrednictwem Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP). Odpisy pism doręczanych w ten sposób nie wymagają dodatkowego uwierzytelnienia przez komornika. W przypadku nieodebrania pisma przez adresata, doręczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni, licząc od dnia wysłania pisma za pośrednictwem ePUAP.

1. Dodany przez ustawę z 10.07.2015 r. art. 759² oraz jego nowelizacja przez ustawę z 9.03.2023 r. stwarzają szersze możliwości korzystania z drogi elektronicznej i doręczeń elektronicznych w postępowaniu egzekucyjnym. Przepisy części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące pośrednictwa systemu teleinformatycznego i doręczeń elektronicznych znajdują odpowiednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2). Nowe brzmienie art. 760, ustalone przez ustawę z 10.07.2015 r. oraz ustawę z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych, wskazuje, że przepisy szczególne mogą przewidywać, iż pisma (wnioski i oświadczenia) będą mogły być składane wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (przepisy dotyczące m.in. licytacji elektronicznej oraz zajęcia rachunku bankowego). Komentowany przepis stanowi także podstawę dokonania wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (podobnie jak w postępowaniu rozpoznawczym). Forma doręczenia przewidziana w tym przepisie ma charakter wyłączny. Podmioty będące adresatami komorniczego doręczenia elektronicznego również tylko w formie elektronicznej obowiązane są do prowadzenia korespondencji z komornikiem, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 63a § 2 lub art. 67 § 2c u.p.e.a.

Zob. K. Flaga-Gieruszyńska, *Elektronizacja doręczeń i zawiadomień w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2017/8, s. 8 i n.

2. Instytucja „doręczenia komorniczego” jest przewidziana w art. 139¹, który obowiązuje od 7.11.2019 r. i ma na celu wyeliminowanie fikcyjnego doręczenia pierwszego pisma w sprawie (por. J. Lipińska, *Doręczenia komornicze. Postulaty de lege ferenda*,

PPE 2022/10, s. 69 i n.). Jednak – jak stanowi § 2 art. 759² – do pism wysyłanych przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym przepisu art. 139¹ się nie stosuje. Takie wyłączenie wynika z istoty tego postępowania. Jest ono usprawiedliwione z uwagi na możliwość ustanowienia w trybie art. 802 kuratora dla dłużnika, którego miejsce pobytu nie jest znane. W takim przypadku interesy dłużnika powinien reprezentować kurator. Wyłączenie stosowania w toku postępowania egzekucyjnego doręczenia, o jakim mowa w art. 139¹, nie oznacza wyłączenia możliwości uznania prawidłowości doręczenia w trybie art. 139 § 1.

3. Ustawą z 8.06.2022 r. wprowadzone zostały, obowiązujące od 1.09.2022 r., zmiany w niektórych przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Jedną z nich jest dodanie § 1¹ w art. 759². Przepis ten określa sposób doręczeń pomiędzy komornikiem a naczelnikiem urzędu skarbowego w przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, stanowiąc, że doręczenia są dokonywane za pośrednictwem konta w e-Urzędzie Skarbowym. Jest to przepis szczególny w stosunku do § 1, z tego względu – jak wynika *expressis verbis* z § 1¹ – w tym przypadku § 1 się nie stosuje.
4. Na podstawie ustawy z 9.03.2023 r. w art. 759² dokonana została zmiana treści § 2 polegająca na tym, że słowa „do doręczeń dokonywanych za pośrednictwem komornika” zastąpiono słowami „do pism wysyłanych przez komornika”. Oznacza ona, że na komornika nałożono obowiązek zadbania, aby wysłane przez niego pismo zostało skutecznie doręczone bez uruchamiania procedury doręczenia przewidzianej w art. 139¹. Na podstawie tej ustawy został dodany § 3, który zezwala komornikom sądowym na doręczanie odpisów pism, na wniosek strony, za pośrednictwem ePUAP. W uzasadnieniu projektu tej ustawy (IX kadencja, druk sejm. nr 2650) podkreślono, że potrzeba wprowadzenia takiej formy komunikacji wynika z jednej strony z faktu, że system teleinformatyczny obsługujący postępowanie egzekucyjne, o którym mowa w art. 158 u.k.s., nie przewiduje z założenia funkcjonalności pozwalającej na doręczanie stronom pism za jego pośrednictwem. Z drugiej strony przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych cechuje stosunkowo długa *vacatio legis* i obecnie nie wiadomo, kiedy ten sposób doręczania korespondencji w sprawie stanie się w pełni funkcjonalny (por. M. Dziurda, *Kodeks...*, art. 759², nt 3).
5. Zob. P. Sławicki, P. Sławicki, *Doręczenia pism za pośrednictwem komornika sądowego w postępowaniu zabezpieczającym, klauzulowym i egzekucyjnym*, PS 2020/11–12, s. 75–87.

Art. 760. [Wnioski i oświadczenia; termin podjęcia czynności przez komornika; wysłuchanie strony]

§ 1. Wnioski i oświadczenia w postępowaniu egzekucyjnym składa się, według wyboru składającego, na piśmie albo ustnie do protokołu, chyba że przepis szczególny

stanowi inaczej. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wnioski i oświadczenia składa się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

§ 1¹. Komornik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, podejmuje niezbędne czynności.

§ 2. W przypadku gdy według przepisów niniejszego kodeksu zachodzi potrzeba wysłuchania strony, wysłuchanie odbywa się, stosownie do okoliczności, przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo przez oświadczenie strony złożone na piśmie lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

1. W postępowaniu egzekucyjnym – odmiennie niż w rozpoznawczym (art. 125) – oświadczenia i wnioski stron oraz uczestników postępowania mogą być składane nie tylko na piśmie, lecz także ustnie do protokołu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Wybór należy do osoby składającej wniosek albo oświadczenie w postępowaniu egzekucyjnym, a więc dokonywany jest przez stronę takiego postępowania albo osobę trzecią, której prawa zostały naruszone w jego toku. Wprowadzenie wyboru między ustną a pisemną formą wniosków i oświadczeń jest trafne w odniesieniu do wniosków będących najczęściej czynnościami procesowymi podejmowanymi przez uczestników postępowania egzekucyjnego. Zgłaszając ustnie do protokołu wniosek o wszczęcie egzekucji, wierzyciel obowiązany jest wskazać świadczenie podlegające wyegzekwowaniu, bez konieczności określenia sposobu egzekucji. Protokół powinien odpowiadać warunkom określonym w art. 809 oraz zostać podpisany przez wierzyciela i osobę sporządzającą go. W razie wybrania formy pisemnej wniosek o wszczęcie egzekucji powinien spełniać warunki wymagane dla pism procesowych (art. 126). W razie stwierdzenia, że warunki te nie zostały zachowane, będzie miał zastosowanie art. 130 w zw. z art. 13 § 2, a zatem organ egzekucyjny wezwie wierzyciela do uzupełnienia wniosku w terminie tygodniowym pod rygorem jego zwrotu. Zarządzenie organu egzekucyjnego o zwrocie wniosku doręcza się tylko wierzycielowi (art. 130 § 4 w zw. z art. 13 § 2). Do wniosku o wszczęcie egzekucji, niezależnie od tego, czy złożony został na piśmie czy ustnie do protokołu, należy dołączyć oryginalny tytuł wykonawczy. Nietożłączenie tytułu stanowi brak formalny wniosku.
2. Przed zmianą komentowanego przepisu dokonaną 1.01.2019 r. nie zawierał on zastrzeżenia o wyłączeniu wyboru formy składanego oświadczenia, gdy przepis szczególny ją określa. Budziło to wątpliwości w szczególności w odniesieniu do dłużnika egzekwowanego składającego oświadczenie wiedzy, podlegające ocenie przez organ egzekucyjny. W tym wypadku wybór formy ustnej może ułatwić organowi egzekucyjnemu ocenę prawdziwości twierdzeń dłużnika o faktach istotnych dla przebiegu egzekucji (w szczególności dotyczących majątku dłużnika egzekwowanego). Po zmianie wybór między ustną i pisemną formą oświadczenia nie przysługuje, jeżeli przepis szczególny określa formę, w jakiej wniosek lub oświadczenie mają być złożone; przykładowo tylko

w formie ustnej dłużnik może złożyć wykaz majątku po doprowadzeniu go do sądu w celu złożenia takiego wykazu (art. 801¹ § 3).

3. Komentowany artykuł pozwala na korzystanie z systemu teleinformatycznego w postępowaniu egzekucyjnym (zob. uwagi do art. 797 § 2 i 3). Jest to jednak możliwe tylko wówczas, gdy organ egzekucyjny udostępnia taki system (odrębną kwestię stanowi możliwość wyboru doręczeń przez ePUAP – por. art. 759² § 3). Jeżeli przepisy szczególne zawierają zastrzeżenie, że pisma (wnioski i oświadczenia) są składane wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (np. przepisy dotyczące licytacji elektronicznej i zajęcia rachunku bankowego), to wnioski i oświadczenia składa się też w tej formie. W razie dokonania wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego forma ta obowiązuje przy składaniu wniosków i oświadczeń (zob. J. Stuzińska, *Dopuszczalność dokonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym w formie elektronicznej. Uwagi de lege lata i de lege ferenda* [w:] *Elektronizacja sądowego postępowania egzekucyjnego w Polsce*, red. A. Marciniak, Sopot 2015, s. 135–165).
4. Według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, obejmujących postępowanie egzekucyjne, potrzeba wysłuchania zachodzi w sytuacjach wskazanych w art. 760 § 2, art. 762 § 2, art. 766, 789¹, 795⁴ § 4, art. 801 § 4, art. 807 § 1, art. 827 § 1, art. 839 § 1, art. 860, 915 § 1, art. 935 § 3, art. 937 § 2, art. 986¹⁰ § 2, art. 987, 989, 1028 § 2, art. 1046 § 10, art. 1050 § 1, art. 1050¹ § 1, art. 1051 § 1 i 3, art. 1051¹ § 1 i 2, art., art. 1054 § 2 i art. 1061 § 1, art. 1083 § 5. Przewidziane w komentowanym przepisie trzy sposoby wysłuchania (spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo oświadczenie strony złożone na piśmie, albo oświadczenie złożone za pośrednictwem systemu teleinformatycznego) dotyczą wyłącznie stron postępowania egzekucyjnego (wierzyciela i dłużnika). Wysłuchanie uczestników postępowania i innych osób odbywa się w sposób określony w art. 761.
5. Wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego złożony telefonicznie nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego (wyrok SN z 3.04.1967 r., II CR 373/66, OSNCP 1967/10, poz. 186).
6. W § 1¹ przewidziano ogólny, instrukcyjny termin nadawania przez komornika biegu wszystkim wpływającym do niego wnioskowi. Adresatem tej normy jest wyłącznie komornik, nie ma ona zatem zastosowania do sądu jako organu egzekucyjnego ani do referendarza sądowego.
7. Uregulowanie art. 760 § 2 – przewidujące, że wysłuchanie odbywa się, stosownie do okoliczności, przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony albo przez oświadczenie strony złożone na piśmie lub za pośrednictwem sy-

stemu teleinformatycznego – stanowi przepis szczególny w stosunku do art. 226¹ (por. M. Dziurda, *Kodeks...*, art. 226¹, nt 7).

8. Por. I. Kunicki, *Wybór formy złożenia wniosku, termin do podjęcia czynności, uzyskiwanie informacji i pouczenie uczestników przez komornika. Komentarz do art. 760, 761 i 763¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019/7, s. 83–87; A. Pytel, *Informatyzacja akt komorniczych – przegląd najistotniejszych zagadnień z punktu widzenia komornika sądowego, stron i uczestników postępowania, oraz ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników*, PPE 2018/9, s. 27 i n.; E. Bryzgalska, *Zakładanie i udostępnianie konta w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe*, PPE 2018/9, s. 67 i n.; A. Klich, *Wszczęcie sądowego postępowania egzekucyjnego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego*, PPE 2018/8, s. 25 i n.

Art. 760¹. [Udzielenie informacji na żądanie wierzyciela]

Na żądanie wierzyciela, którego roszczenie stwierdzone jest tytułem wykonawczym lub tytułem egzekucyjnym, organ egzekucyjny, który prowadzi egzekucję lub który jest właściwy do jej prowadzenia według przepisów kodeksu, udzieli mu informacji, czy przeciwko dłużnikowi prowadzone jest przez ten organ egzekucyjny postępowanie egzekucyjne, a jeżeli tak, powiadomi go o stosowanych sposobach egzekucji oraz o wysokości egzekwowanych roszczeń, a także o aktualnym stanie sprawy.

1. Obowiązek wynikający z komentowanego przepisu, którego celem jest wzmocnienie obrony praw wierzycieli, ciąży zarówno na komorniku, jak i na sądzie jako organie egzekucyjnym. Przepis ten – w stosunku do art. 763, który obliuguje tylko komornika do udzielenia wyjaśnień o stanie sprawy wyłącznie stronom toczącego się postępowania egzekucyjnego – rozszerza obowiązek udzielania wierzycielowi, którego roszczenie zostało stwierdzone tytułem wykonawczym lub tytułem egzekucyjnym, informacji, czy przeciwko dłużnikowi prowadzone jest postępowanie, a jeżeli tak, to za pomocą jakich sposobów egzekwowane jest roszczenie, jaka jest jego wysokość oraz stan sprawy. Należy przyjąć, że jest to przepis szczególny w stosunku do art. 27 u.k.s., zobowiązującego komornika do zachowania w tajemnicy okoliczności sprawy, ale tylko w zakresie informacji, o jakich jest w nim mowa. Udziałając informacji „o aktualnym stanie sprawy”, komornik (także sąd jako organ egzekucyjny) powinien ograniczyć się do podania, jaka jest wysokość egzekwowanych roszczeń, jaki jest stan prowadzonej egzekucji, jakie sposoby egzekucji zostały zastosowane, jaki skutek przyniosły czynności podjęte w celu wyegzekwowania świadczenia.
2. Wobec tego, że wniosek o udzielenie informacji służy tylko rozpoznaniu możliwości skutecznego prowadzenia potencjalnej egzekucji, może zostać złożony przed wszczęciem postępowania o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalno-

ści. Do wniosku wystarczy dołączyć odpis tytułu egzekucyjnego lub wykonawczego. Dołączenie oryginału tytułu wykonawczego wymagane jest przy złożeniu wniosku o wszczęcie egzekucji (art. 797).

Art. 760². [Obowiązek podania numeru PESEL, NIP lub REGON dłużnika przy zajęciu majątku lub żądaniu udzielenia informacji]

Organ egzekucyjny, dokonując zajęcia majątku dłużnika albo żądając udzielenia informacji, o których mowa w art. 761 § 1¹, jest obowiązany podać numer PESEL, NIP lub REGON dłużnika, którego ta czynność dotyczy, jeżeli numery te zostały dłużnikowi nadane, a w razie konieczności także inne dane niezbędne do identyfikacji jego tożsamości.

Artykuł 760² dodany został przez ustawę z 8.06.2022 r., obowiązującą od 1.09.2022 r. Dodany przepis stanowi ustawowe usankcjonowanie praktyki, ponieważ dotychczas kierowane zapytania, a także dokonywane zajęcia musiały zawierać dane w nim wskazane.

Art. 761. [Wyjaśnienia i informacje; zmiana miejsca pobytu]

§ 1. Organ egzekucyjny może żądać od uczestników postępowania złożenia wyjaśnień.

§ 1¹. Organ egzekucyjny może żądać od:

- 1) organów administracji publicznej,
 - 2) podmiotów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej,
 - 3) organów podatkowych,
 - 4) organów rentowych,
 - 5) banków,
 - 6) spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych,
 - 7) zakładów ubezpieczeń lub zakładów reasekuracji,
 - 8) podmiotów prowadzących rachunki papierów wartościowych, wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi,
 - 9) spółdzielni mieszkaniowych,
 - 10) wspólnot mieszkaniowych,
 - 11) innych podmiotów zarządzających lokalami,
 - 12) biur informacji gospodarczej,
 - 13) innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu
- informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

§ 2. Od wykonania takiego żądania można uchylić się w takim zakresie, w jakim według przepisów części pierwszej Kodeksu można odmówić przedstawienia dokumentu lub złożenia zeznań w charakterze świadka albo odpowiedzi na zadane pytanie.

§ 2¹. Informacji, o których mowa w § 1¹, udziela się w oparciu o dane przekazane przez organ egzekucyjny, w terminie przez niego wyznaczonym, o ile przepisy szczególne nie przewidują innego terminu.

§ 2². Jeżeli pozyskanie informacji, o których mowa w § 1¹, jest możliwe za pośrednictwem systemów teleinformatycznych funkcjonujących na podstawie przepisów odrębnych, komornik korzysta z tych systemów z wyłączeniem innych form komunikacji – na zasadach określonych w tych przepisach.

§ 3. Dłużnik, który został zawiadomiony o wszczęciu egzekucji, obowiązany jest do powiadomienia w terminie 7 dni organu egzekucyjnego o każdej zmianie miejsca swego pobytu, trwającej dłużej niż jeden miesiąc. O obowiązku tym oraz o skutkach jego zaniedbania poucza się dłużnika przy zawiadomieniu go o wszczęciu egzekucji.

1. Osiągnięcie celu egzekucji zależy w dużym stopniu od aktywności organu egzekucyjnego w zbieraniu informacji o dłużniku i jego majątku. Wymaga to współdziałania organu egzekucyjnego nie tylko z wierzycielem, lecz także z innymi podmiotami. Artykuł 761 § 1 nawiązuje do mającego zastosowanie również w postępowaniu egzekucyjnym art. 3, zgodnie z którym strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. O ile jednak art. 3, będący przejawem obowiązującej w postępowaniu cywilnym zasady prawdy materialnej, dotyczy ciężarów procesowych, a zatem powinności, której nie można wymusić, i adresowany jest do stron i uczestników postępowania, o tyle art. 761 § 1 dotyczy obowiązków, a więc powinności, którą można wymusić, i dotyczy „uczestników postępowania” oraz innych podmiotów nieuczestniczących w postępowaniu. Pojęcie uczestnika postępowania egzekucyjnego nie zostało zdefiniowane. W doktrynie uczestników postępowania egzekucyjnego dzieli się na strony i innych uczestników postępowania (J. Jankowski, *Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego*, Łódź 1992, s. 32 i n.). Stronami w znaczeniu materialnym są wierzyciel i dłużnik wymienieni w tytule wykonawczym. Mogą nimi być także inne osoby, np. nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego (art. 789² § 1), a także osoba, na rzecz której prokurator (inny organ) zgłosił wniosek o wszczęcie egzekucji. Stroną w znaczeniu formalnym jest prokurator, inny podmiot działający na zasadach właściwych dla prokuratora, a także organizacja społeczna, na których wniosek została wszczęta egzekucja. Uczestnikami postępowania egzekucyjnego są zatem strony, a także podmioty, które, nie będąc stronami, mają w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym pewne uprawnienia i obowiązki (por. F. Zedler, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, t. 2, Toruń 1995, s. 15–16; J. Jankowski, *Kryteria decydujące*

o pojęciu stron postępowania egzekucyjnego na tle struktury tego postępowania, AUL FI 1989/42).

Do uczestników postępowania egzekucyjnego niemających statusu strony należy zaliczyć:

- 1) podmioty wskazane w art. 922;
- 2) dłużnika zajętej wierzytelności (art. 884, 886, 892, 902);
- 3) nabywcę ruchomości (art. 870–874 i 876);
- 4) dozorcę ruchomości (art. 855–858, 878);
- 5) nabywcę nieruchomości (art. 968, 969, 991, 994, 999);
- 6) zarządcę nieruchomości (art. 931–941);
- 7) licytanta biorącego udział w licytacji;
- 8) małżonka dłużnika, przeciwko któremu nie została nadana klauzula wykonalności;
- 9) osobę władającą ruchomością zajętą przez komornika na podstawie art. 845 § 2.

Wymienione osoby wskazane zostały przykładowo jako uczestnicy postępowania, do których organ egzekucyjny może kierować żądanie do złożenia wyjaśnień.

2. Zakresem żądanych wyjaśnień od uczestników postępowania objęte są dane niezbędne do wyegzekwowania od dłużnika świadczenia należnego wierzycielowi (tak trafnie I. Kunicki, *Wybór formy...*, s. 83–87). Złożenie wyjaśnień może nastąpić na piśmie lub ustnie do protokołu (art. 760 § 1); zastosowanie jednej z tych form będzie uzależnione od decyzji organu egzekucyjnego. Żądając złożenia wyjaśnień, organ egzekucyjny powinien określić termin (art. 164 w zw. z art. 13 § 2), zastrzec rygor wymierzenia grzywny w razie nieuzasadnionej odmowy udzielenia wyjaśnień (art. 762), a także zawrzeć w wezwaniu pouczenie o prawie do uchylenia się od obowiązku złożenia wyjaśnień (art. 261 § 1 w zw. z art. 13 § 2). Organ egzekucyjny nie może żądać wyjaśnień, które miałyby służyć wyjawieniu majątku dłużnika. Ten cel jest realizowany w postępowaniu o wyjawienie majątku (art. 913–920¹). Wezwanie dłużnika do złożenia wyjaśnień nie jest czynnością konkurencyjną wobec wniosku o wyjawienie majątku, może zatem zarówno poprzedzać postępowanie o wyjawienie majątku, jak i następować po jego zakończeniu bez względu na jego wynik.
3. Organ egzekucyjny, oprócz żądania wyjaśnień od uczestników postępowania, uprawniony jest także do żądania od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ „informacji dotyczących stanu majątkowego dłużnika lub umożliwiających identyfikację składników jego majątku oraz danych adresowych jedynie w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego toku postępowania”. Z uprawnienia tego powinien skorzystać po wykazaniu przez wierzyciela, że nie zdołał pozyskać informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji. Krąg podmiotów, do których organ egzekucyjny może zwrócić się o udzielenie wspomnianych informacji, został wymieniony w art. 761 § 1¹

w sposób przykładowy, o czym świadczy treść pkt 13 tego przepisu, zgodnie z którym adresatami żądania komornika udzielenia informacji są także inne instytucje i osoby nieuczestniczące w postępowaniu. O zakresie informacji pozyskiwanych od organów wskazanych w art. 761 § 1¹ decyduje ich „niezbędność do zapewnienia prawidłowego toku postępowania”. Żądanie „danych adresowych” obejmuje nie tylko adres zamieszkania czy siedziby dłużnika, lecz także wszelkie inne adresy związane z jego aktywnością jako przedsiębiorcy.

Podmioty wymienione w art. 761 § 1¹ nie mogą, z powołaniem się na ochronę danych osobowych, odmówić udzielenia informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji, skoro jedną z przesłanek legalności przetwarzania danych osobowych jest zezwolenie wynikające z przepisu prawa. W omawianym przypadku przepisem takim jest właśnie art. 761 § 1¹. Zarówno żądanie udzielenia wyjaśnień, jak i żądanie podania informacji obwarowane są sankcją grzywny do 2000 zł (por. uwagi do art. 762). Przewidziane w art. 761 § 2 prawo do uchylenia się od złożenia wyjaśnień lub udzielenia informacji pozostaje w związku z art. 261 § 1 i 2 i art. 248 § 1, które mają zastosowanie na podstawie art. 13 § 2, natomiast wynikający z art. 761 § 3 obowiązek dłużnika powiadomienia organu egzekucyjnego o każdej zmianie miejsca swego pobytu trwającej dłużej niż miesiąc należy łączyć z uregulowaniem przewidzianym w art. 136 § 2 w zw. z art. 13 § 2. Ten ostatni przepis będzie miał zastosowanie tylko w razie puczenia dłużnika – przy zawiadomieniu go o wszczęciu egzekucji – o skutkach wynikających z tego przepisu.

Por. także art. 3a ust. 2 u.k.s., stosownie do którego w ramach tzw. doręczeń komorniczych, przewidzianych w art. 139¹ k.p.c., komornik może żądać niezbędnych informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 13 k.p.c. W myśl zaś art. 3b u.k.s., ustalając adres pozwanego, komornik może żądać niezbędnych informacji od podmiotów wymienionych w art. 761 § 1¹ pkt 3–6 k.p.c.

4. Prawo organu egzekucyjnego do żądania złożenia wyjaśnień i udzielenia informacji przewidziane jest także w innych przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (np. art. 801, 882, 886, 896 § 2), a także w przepisach szczególnych, np.:
 - 1) art. 15 ust. 2 pkt 1c ustawy z 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz.U. z 2024 r. poz. 375);
 - 2) art. 299 § 3 pkt 8 o.p.;
 - 3) art. 105 w ust. 1 pkt 2 lit. 1 pr. bank.;
 - 4) art. 54 ust. 1 pkt 8 ustawy z 26.10.2000 r. o giełdach towarowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 910);
 - 5) art. 281 w ust. 1 pkt 10 ustawy z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 1034).

5. W świetle uregulowania przyjętego w § 2² w przypadku istnienia systemu informatycznego obsługiwanego przez podmioty, od których komornik żąda udzielenia informacji, ma on obowiązek komunikowania się z tymi podmiotami wyłącznie za pośrednictwem takiego systemu.
6. Por. też M. Muliński [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. T. Zembrzusi, s. 1421–1426; J. Derlatka, *Ustalenie przez komornika majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela*, PPE 2019/7, s. 7–30; I. Kunicki, *W kwestii żądania przez banki opłaty za zawiadomienie komornika o przeszkodzie do przekazania zajętej kwoty w egzekucji z rachunku bankowego*, PPE 2015/4, s. 4–15.
7. Zob. też uwagi do art. 801 § 2 i art. 801².

Art. 762. [Grzywna]

§ 1. Za nieuzasadnioną odmowę udzielenia organowi egzekucyjnemu wyjaśnień lub informacji przewidzianych w art. 761 albo za udzielanie informacji lub wyjaśnień świadomie fałszywych osoba odpowiedzialna może być na wniosek wierzyciela lub z urzędu ukarana przez organ egzekucyjny grzywną do dwóch tysięcy złotych. Grzywną taką może być również ukarany dłużnik, który zaniedba obowiązku powiadomienia o zmianie miejsca swojego pobytu.

§ 2. Jeżeli żądanie udzielenia wyjaśnień lub informacji skierowane było do osoby prawnej lub innej organizacji, ukaraniu grzywną podlega jej pracownik odpowiedzialny za udzielenie wyjaśnień lub informacji, a gdyby ustalenie takiego pracownika było utrudnione, ukaraniu podlega jej kierownik. Przed wydaniem postanowienia organ egzekucyjny wysłucha kierownika.

§ 3. Wypis postanowienia o ukaraniu grzywną organ egzekucyjny doręcza osobie ukaranej, stronom oraz prokuratorowi.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Ukazanie przez organ egzekucyjny grzywną nie zwalnia osób ukaranych od odpowiedzialności karnej za niedopełnienie lub przekroczenie obowiązków służbowych.

1. W postępowaniu egzekucyjnym grzywna stosowana jest zarówno przez sąd (art. 916, 938 § 2, art. 1050 § 3, art. 1051 § 1), jak i przez komornika (art. 764, 886, 892, 902). Grzywnę na podstawie art. 762 stosuje „organ egzekucyjny”, a zatem zarówno sąd, jak i komornik. W aktualnym stanie prawnym, kiedy uprawnienia komornika i sądu w zakresie ukarania grzywną zostały zrównane, nie wydaje się, aby w razie odmowy złożenia wyjaśnień lub udzielenia informacji sądowi jako organowi egzekucyjnemu mogły mieć odpowiednie zastosowanie art. 276 k.p.c. oraz art. 233 k.k.

2. Należy podzielić prezentowany w doktrynie pogląd, że skoro art. 762 nie zawiera upoważnienia do wielokrotnego stosowania kary grzywny, to powtórne lub wielokrotne jej wymierzenie jest niedopuszczalne. Za stanowiskiem tym przemawia argument, że środki przymusu mogą być stosowane tylko na podstawie i w granicach ustawowo przewidzianych (A. Marciniak, *Pojęcie i system środków przymusu w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, PES 2002/21, s. 5).
3. Tylko w przypadku ukarania grzywną pracownika albo kierownika osoby prawnej lub innej organizacji organ egzekucyjny obowiązany jest – przed wydaniem postanowienia o ukaraniu grzywną – wysłuchać kierownika. Gdy grzywna stosowana jest wobec innych osób, organ egzekucyjny nie jest obciążony takim obowiązkiem. Grzywna nie jest stosowana wobec żołnierza w czynnej służbie wojskowej (por. art. 762¹). Nie może być stosowana wobec osób, które chroni immunitet parlamentarny, sędziowski i prokuratorski. Doręczenie prokuratorowi postanowienia o ukaraniu grzywną ma na celu umożliwienie mu wstąpienia do sprawy (art. 7), a także ewentualne wszczęcie postępowania karnego w razie stwierdzenia, że wskutek złożenia fałszywych wyjaśnień (informacji) popełnione zostało przestępstwo. Postanowienie o wymierzeniu grzywny zaskarżalne jest skargą na czynności komornika (art. 767), którą sąd rozstrzyga po przeprowadzeniu rozprawy, na którą wzywa strony i osobę ukaraną, a ponadto powiadamia o niej prokuratora. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie (art. 768).
4. Postępowanie egzekucyjne dotyczące egzekucji grzywny nałożonej przez organ egzekucyjny jest postępowaniem odrębnym w stosunku do właściwego postępowania egzekucyjnego, w którym grzywna została zastosowana. Ewentualne zawieszenie właściwego postępowania egzekucyjnego czy też inne przeszkody uniemożliwiające jego prowadzenie nie mogą wpływać na bieg postępowania dotyczącego egzekucji grzywny. Prawomocne postanowienie komornika o ukaraniu grzywną podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej bez zaopatrywania takiego orzeczenia w klauzulę wykonalności (art. 768¹).
5. Zob. też P. Rączka, *Udzielanie komornikom sądowym danych i informacji zgromadzonych w ewidencji pojazdów*, PES 2002/21, s. 40.

Art. 762¹. [Odpowiedzialność dyscyplinarna żołnierza]

W razie uchybienia przez żołnierza w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, obowiązkowi, o których mowa w art. 762 § 1 i 2, komornik, zamiast ukarać żołnierza grzywną, występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz ten pełni służbę, z wnioskiem o pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

1. Wobec tego, że grzywna stosowana wobec żołnierza czynnej służby wojskowej z reguły nie mogła być, z braku majątku, wyegzekwowana, do Kodeksu został wprowadzony art. 762¹, którego treść pokrywa się z art. 276¹. Przyjęte w obu przepisach uregulowanie ma na celu urealnienie odpowiedzialności żołnierza czynnej służby wojskowej za uchybienie obowiązkom przewidzianym w tych przepisach.
2. Odpowiedzialność dyscyplinarna żołnierzy była uregulowana w art. 17 i n. ustawy z 9.10.2009 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1489). Zgodnie z tymi przepisami żołnierz ponosił odpowiedzialność dyscyplinarną również za czyny, za które właściwe organy były uprawnione do nakładania lub wymierzania kar porządkowych, jeżeli właściwy organ wystąpił z wnioskiem o ukaranie dyscyplinarne do dowódcy jednostki wojskowej lub kierownika instytucji cywilnej w stosunku do podporządkowanych im żołnierzy. Przepisy te stały się nieaktualne wskutek uchwalenia ustawy z 11.03.2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U. z 2024 r. poz. 248 ze zm.), w której brak jest regulacji w tym zakresie. Nie może to jednak oznaczać zwolnienia komornika od stosowania art. 762¹, który nadal obowiązuje. Konieczne jest udzielenie komornikowi odpowiedzi na jego pismo wysłane w trybie tego przepisu.

Art. 763. [Zawiadamianie strony i uczestnika postępowania o dokonanej czynności]

§ 1. Komornik zawiadamia stronę o każdej dokonanej czynności, o której terminie nie była zawiadomiona i przy której nie była obecna, i na jej żądanie udziela wyjaśnień o stanie sprawy.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się także do uczestnika postępowania, którego dotyczy czynność komornika.

§ 3. W każdym piśmie kierowanym do strony komornik informuje o aktualnej wysokości należności będących przedmiotem egzekucji.

1. Obowiązek komornika przewidziany w art. 763 dotyczący wierzyciela i dłużnika, odnosi się także do prokuratora (art. 7) i podmiotów, które biorą udział w postępowaniu egzekucyjnym na takich zasadach jak prokurator. W przypadku wszczęcia egzekucji z urzędu ma zastosowanie także do sądu oraz organu uprawnionego do żądania wszczęcia egzekucji. Obowiązek dokonania zawiadomienia obciąża komornika tylko w razie łącznego spełnienia dwóch warunków: strona nie była powiadomiona o czynności i nie była przy niej obecna. Przemawia za tym ścisły związek regulacji przyjętej w art. 763 ze sposobem określenia chwili, od której – zgodnie z art. 767 § 4 – liczony jest termin do wniesienia skargi na czynności komornika (por. S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz. Art. 730–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2013, s. 143). Obowiązkiem tym komornik jest obciążony także wobec uczestnika postępowania, którego dotyczy jego czynność (§ 2). W niektórych przepisach dotyczą-

cych postępowania egzekucyjnego zawarty jest obowiązek powiadamiania innych osób biorących udział w tym postępowaniu o planowanych czynnościach (np. art. 867 § 3 i art. 945 § 1). Na temat pojęcia uczestników postępowania egzekucyjnego por. uwagi do art. 761.

2. Wyjaśnienia komornika o stanie sprawy mogą zostać udzielone na piśmie lub ustnie. Stosując tę drugą formę, komornik powinien sporządzić protokół tej czynności (art. 809) w celu udokumentowania, że żądanie strony zostało zaspokojone (por. też S. Dalka, J. Świeczkowski, *Wyjaśnienia udzielane przez komornika w trybie art. 763 k.p.c.*, PPE 2006/9–10, s. 25).

Art. 763¹. [Pouczenie o sposobie i terminie zaskarżenia czynności dokonywanej przez komornika]

Komornik poucza strony i uczestników postępowania niezastępowanych przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o sposobie i terminie zaskarżenia czynności. Jeżeli osoby te nie są obecne, pouczenie następuje wraz z zawiadomieniem o dokonaniu czynności.

1. We współczesnym egzekucyjnym postępowaniu sądowym istotnego znaczenia nabiera aktywność informacyjna organu egzekucyjnego. Strony i uczestnicy tego postępowania, niereprezentowani przez zawodowych pełnomocników, nie mogą być pozbawieni niezbędnych informacji, których znajomość jest konieczna do zagwarantowania podstawowych uprawnień procesowych bądź wykonania obowiązków przewidzianych w procedurze sądowej, w tym także egzekucyjnej. Funkcją informacyjną komornika, jako organu egzekucyjnego, objęty jest nie tylko obowiązek udzielania wyjaśnień o stanie sprawy (art. 763), lecz także obowiązek udzielania pouczeń. W tym zakresie należy wyróżnić dwa rodzaje przepisów. Pierwsze z nich to przepisy mówiące o pouczeniach mających charakter ogólny, nieodnoszące się wprost do konkretnych czynności (art. 5 w zw. z art. 13 § 2). Drugie odnoszą się do udzielania pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach dotyczących podejmowania konkretnych czynności (m.in. art. 761 § 3, art. 791 § 3, art. 881 § 3, art. 1046 § 9). Artykuł 763¹ należy do tej drugiej grupy.
2. Pouczenie przewidziane w tym przepisie dotyczy terminu i sposobu zaskarżenia czynności. Czynności komornika zaskarżane są skargą. Skargą mogą być zaskarżone w zasadzie wszystkie czynności komornika (zaniechania dokonania czynności) z wyjątkiem wskazanych w konkretnych przepisach, gdy zostały podjęte bądź zaniechane z naruszeniem przepisów postępowania. W literaturze rozróżnia się pojęcia egzekucji oraz postępowania egzekucyjnego, wskazując, że złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji nie wszczyna jeszcze egzekucji, lecz jedynie postępowanie egzekucyjne. Wszczęcie egzekucji następuje dopiero z chwilą dokonania przez organ egzekucyjny

pierwszej czynności egzekucyjnej, przy której doręcza się dłużnikowi zawiadomienie o wszczęciu egzekucji (W. Broniewicz, *Postępowanie egzekucyjne i egzekucja w sprawach cywilnych*, PiP 1988/8, s. 39 i n.; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013, s. 18 i n.; A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 51–54; S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz. Art. 730–1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2015, s. 119; A. Marciniak [w:] *Kodeks...*, t. 3, red. A. Marciniak, K. Piasecki, 2015, s. 122). Uwzględnienie rozróżnienia postępowania egzekucyjnego i egzekucji prowadzi do wniosku, że zaskarżeniem skargą przewidzianą w art. 767 może być objęta nie tylko czynność egzekucyjna komornika, a więc czynność, którą komornik, jako organ egzekucyjny, podejmuje we właściwym postępowaniu egzekucyjnym (w toku wszczętej egzekucji) oraz podziałowym, lecz także czynność podejmowana przez komornika w toku całego postępowania egzekucyjnego, a więc także przed wszczęciem egzekucji lub po jej zakończeniu. Jako przykład czynności komornika dokonywanej przed wszczęciem egzekucji lub w sytuacji, gdy do niej nie dochodzi, A. Cudak podaje wezwanie wierzyciela do uiszczenia zaliczki oraz zwrot wniosku o wszczęcie egzekucji na skutek nieuzupełnienia jego braków przez wierzyciela, natomiast jako przykład czynności komornika podejmowanej po zakończeniu egzekucji wskazuje postanowienie o ustaleniu kosztów egzekucji (A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 54).

W przypadku skargi dotyczącej działania komornika zaskarżone mogą być zarówno czynności o charakterze orzeczniczym (np. wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego), jak i czynności o charakterze wykonawczym (np. zajęcie ruchomości i odebranie zajętej rzeczy). W razie zaś skargi na zaniechanie dokonania czynności zaskarżone może być niedokonanie czynności egzekucyjnej, której dokonanie przewiduje przepis ustawy.

Skarga na czynności komornika nie ma charakteru jednolitego w tym znaczeniu, że co do zasady zaskarżenie czynności komornika tym środkiem zaskarżenia zostało uregulowane w art. 767, jednak w odniesieniu do niektórych czynności ich zaskarżenie skargą zostało przewidziane w innych (szczególnych) przepisach; zgodnie z nimi skarga przysługuje: na postanowienie o ukaraniu grzywną (art. 768 w zw. z art. 762, 764, 886 § 2, art. 892 § 2, art. 902 i 911² § 2), na oszacowanie zajętych ruchomości (art. 853 § 2), na przybicie udzielone w toku egzekucji z ruchomości (art. 870), na czynności komornika w toku licytacji w egzekucji z nieruchomości (art. 986). Szerzej zob. H. Pietrzkowski, *Skarga na czynności komornika przewidziana w przepisach szczególnych* [w:] *Ars in vita. Ars in iure. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, red. A. Barańska, S. Cieślak, Warszawa 2018, s. 497–516. Szerzej o skardze na czynności komornika zob. uwagi do art. 767.

3. Adresatami przewidzianego w art. 763¹ obligatoryjnego pouczenia o sposobie i terminie zaskarżenia czynności są strony i uczestnicy postępowania, niezastępowani przez

adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej. Stronami właściwego postępowania egzekucyjnego są wierzyciel i dłużnik. Termin „uczestnicy postępowania” występuje w wielu przepisach Kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie egzekucyjne (art. 761 § 1, art. 922, 938 § 1, art. 943 § 1 pkt 2, art. 945 § 1 i 2, art. 954 pkt 1, art. 987, 989, 993 § 2, art. 1008). W innych przepisach tego Kodeksu pojawia się termin „osoby uczestniczące w podziale” (art. 1024 § 1 pkt 2, art. 1027 § 1, art. 1029 § 1) oraz „uczestnicy podziału” (art. 1024 § 1 pkt 3). Już z tych względów sformułowanie definicji wspólnej dla wszystkich uczestników postępowania egzekucyjnego jest – na co zwrócono uwagę w doktrynie – niezwykle trudne, jeśli w ogóle możliwe (J. Jankowski, *Uczestnicy...*, s. 26–31 oraz 205–211). Na potrzeby komentowanego art. 763¹ wskazać należy jedynie na definicję przyjętą przez E. Wengera, który przyjął, że uczestnikiem postępowania egzekucyjnego jest każdy podmiot, który ze względu na ujawnione w toku egzekucji prawo do zaspokojenia lub obowiązki podlegające przymusowemu urzeczywistnieniu albo ze względu na przyznane mu przez ustawę samoistne uprawnienia do dochodzenia świadczeń i obrony praw strony może wziąć udział w postępowaniu egzekucyjnym (E. Wenger, *Sądowe...*, s. 96 i 104).

4. Obowiązek pouczenia nie może być determinowany oceną komornika dotyczącą dopuszczalności i celowości wniesienia środka zaskarżenia wobec podjętej przez niego czynności. W przypadku czynności, których charakter sprawia, że ich zaskarżenie jest bezcelowe, nie zapewni bowiem skarżącemu ochrony prawnej (np. przeszukanie odzieży dłużnika nastąpiło wbrew warunkom przewidzianym w art. 814 § 4), komornik nie jest zwolniony z obowiązku pouczenia o zaskarżalności takiej czynności.

Skoro obowiązek pouczenia dotyczy możliwości zaskarżenia czynności komornika, nie można wymagać, aby komornik pouczał o możliwości zaskarżenia zaniechania dokonania czynności, mimo że na zaniechanie dokonania czynności skarga także przysługuje, co wynika wprost z art. 767 § 4 – chyba że zaniechanie przybrało formę odmowy dokonania czynności, której dokonanie przewiduje przepis ustawy. Przykładem są następujące zaniechania: niezawiadomienie dłużnika o wszczęciu egzekucji (art. 805) niewydanie z urzędu postanowienia o umorzeniu egzekucji (art. 824), nieoddanie zajętych ruchomości pod dozór innej osoby niż dłużnik, mimo że przemawiały za tym ważne przyczyny (art. 855 § 1).

5. Niektóre czynności komornika nie podlegają zaskarżeniu skargą ze względu na to, że albo są zaskarżalne innym środkiem zaskarżenia (wobec sporządzonego przez komornika planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji przysługują zarzuty), albo zaskarżenie czynności zostało wyłączone z mocy prawa (np. nie przysługuje skarga na udzielenie przybicia ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu – art. 870 § 1). W art. 767 § 1¹ wyłączona została możliwość zaskarżenia zarządzenia o wezwaniu do usunięcia

braków pisma (np. wniosków o wszczęcie egzekucji, o dokonanie opisu i oszacowania, o wyznaczenie licytacji) oraz zawiadomienia o planowanym terminie czynności. Prawdliwość tych czynności komornika podlega kontroli w razie zaskarżenia odpowiednio zarządzenia komornika o zwrocie pisma albo zaskarżenia czynności, której dotyczyło wspomniane zawiadomienie. Wyłączona została także możliwość zaskarżenia czynności komornika polegającej na odprowadzeniu podatku od towarów i usług z tytułu sprzedaży egzekucyjnej, o istnieniu lub zakresie obowiązku podatkowego nie powinien bowiem rozstrzygać sąd, ale organ podatkowy w trybie postępowania przewidzianego w Ordynacji podatkowej.

6. W przypadku skargi dotyczącej działania komornika zaskarżone mogą być zarówno czynności o charakterze orzeczniczym (np. wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego), jak i wykonawczym (np. zajęcie ruchomości i odebranie zajętej rzeczy). Działania lub zaniechania komornika mogą być przedmiotem skargi tylko wtedy, gdy naruszają prawo stron, uczestników postępowania lub osób trzecich lub temu prawu zagrażają. Spod działania skargi są zatem wyłączone te czynności faktyczne komornika, które nie oddziałują na sferę prawną stron, uczestników i osób trzecich biorących udział w postępowaniu egzekucyjnym. Z reguły będą to czynności, które nie zmierzają bezpośrednio do osiągnięcia celu egzekucji, jakim jest zaspokojenie wierzyciela (np. czynności o charakterze techniczno-organizacyjnym lub biurowe podejmowane w związku z prowadzoną egzekucją). Ingerencja w sferę prawną wymienionych podmiotów może nastąpić wskutek czynności komornika podjętych zarówno z naruszeniem przepisów procesowych, jak i bez ich naruszenia. Tylko w pierwszym przypadku podmiotowi dotkniętemu czynnością komornika będzie przysługiwała skarga, jeśli zaś komornik podjętymi czynnościami naruszył np. prawo własności rzeczy przysługujące osobie trzeciej, ale przeprowadzone one zostały zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym, to osobie tej nie przysługuje skarga na czynności komornika, lecz powództwo o zwolnienie zajętej rzeczy spod egzekucji. Komornika nie obciąża obowiązek pouczenia o sposobie i terminie wniesienia takiego powództwa, nie stanowi ono bowiem „zaskarżenia czynności”, o jakim mowa w art. 761³.
7. Z udzielonego przez komornika pouczenia osobom obecnym przy czynności powinien zostać sporządzony protokół zawierający treść pouczenia. Jeżeli osoby objęte obowiązkiem pouczenia nie są obecne, następuje ono wraz z zawiadomieniem o dokonaniu czynności.
8. W judykaturze rozważana była – w odniesieniu do regulacji przyjętych w postępowaniu rozpoznawczym – kwestia, czy brak pouczenia o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia powoduje, że termin do wniesienia środka prawnego nie rozpoczyna biegu. Stanowiska przyjęte w niżej wskazanych orzeczeniach należy mieć na względzie przy ocenie skutków niespełnienia obowiązku udzie-

lania pouczenia, o którym mowa w art. 763¹. Za przyjęciem stanowiska, że w takiej sytuacji termin nie biegnie, wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z 3.05.1966 r., III CO 12/66, OSNCP 1966/11, poz. 182, oraz w postanowieniu z 15.05.1997 r., I PZ 18/97, OSNAPİUS 1998/11, poz. 333. Należy wskazać także na – wpisujące się w nurt takiego orzecznictwa – postanowienie SN z 13.02.1997 r., I CKN 73/96, LEX nr 50572, w którym stwierdzono, że terminy ustawowe i sądowe do dokonania czynności procesowych mają tę wspólną cechę, że nie mogą rozpocząć biegu, gdy sąd nie wskaże stronie ich długości. Przeciwnie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniach: z 30.09.1998 r., I CKN 375/98, LEX nr 351191; z 5.08.1999 r., II CKN 342/99, LEX nr 351193; z 11.03.2003 r., V CZ 16/03, LEX nr 351197, oraz z 19.08.2004 r., V CZ 79/04, LEX nr 351195, uznając, że brak pouczenia bądź błędne pouczenie dotyczące środka zaskarżenia nie usprawiedliwia nadania biegu środkowi prawnemu złożonemu po terminie, może natomiast stanowić istotny argument przy rozpoznawaniu wniosku o przywrócenie terminu do jego wniesienia. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale połączonych Izb – Izby Cywilnej oraz Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z 22.11.2011 r., III CZP 38/11, OSNC 2012/5, poz. 56, stwierdzającej, że: „Niepouczenie albo błędne pouczenie strony działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia nie ma wpływu na rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia tego środka”. Należy przychylić się do drugiego z zaprezentowanych stanowisk. Trzeba je mieć na względzie przy ocenie skutków niepouczenia bądź błędnego pouczenia przez komornika o terminie i sposobie zaskarżenia jego czynności. Oznaczałoby to, że na gruncie postępowania egzekucyjnego wadliwe pouczenie przez komornika nie wpływa na bieg terminu do wniesienia środka zaskarżenia; w takim przypadku usprawiedliwiony mógłby być wniosek o przywrócenie terminu do jego wniesienia. Warunkiem rozpoczęcia biegu terminu do zaskarżenia orzeczenia jest skuteczne jego doręczenie, nie zaś zakres, prawidłowość czy też wadliwość udzielonego przez sąd (komornika) pouczenia co do terminu i sposobu jego wniesienia, obejmującego także informację dotyczącą obowiązku uiszczenia opłaty sądowej.

9. Zob. I. Kunicki, *Wybór formy...*, s. 83–87; A. Jarocho, *Obowiązek komornika sądowego w zakresie udzielania pouczeń, w kontekście zmian Kodeksu postępowania cywilnego dokonanych ustawą o komornikach sądowych* [w:] *Komornicy sądowi i egzekucja w nowej rzeczywistości prawnej*, red. R. Kulski, Sopot 2019, s. 249–260.

Art. 763². [Wyłączenie komornika]

§ 1. Wniosek o wyłączenie komornika zgłasza się na piśmie do komornika prowadzącego postępowanie, uprawdopodobniając przyczyny wyłączenia. Komornik w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o wyłączenie przekazuje wniosek

do sądu rejonowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii komornika, wraz z pisemnymi wyjaśnieniami.

§ 2. Sąd rejonowy właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika rozpoznaje wniosek o wyłączenie komornika w terminie 7 dni od dnia przekazania wniosku.

§ 3. Postanowienie w przedmiocie wyłączenia komornika sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego. Na postanowienie zażalenie nie przysługuje.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do zastępcy komornika oraz asesorów komorniczych, jeżeli osoby te prowadzą postępowanie lub dokonują określonych czynności w sprawie.

§ 5. Do czasu rozpoznania wniosku o wyłączenie komornik, którego dotyczy wniosek, może podejmować dalsze czynności, z wyjątkiem czynności, które pociągałyby za sobą nieodwracalne skutki, chyba że wniosek w sposób oczywisty zmierza jedynie do przedłużenia postępowania.

§ 6. W przypadku uwzględnienia wniosku o wyłączenie komornika, sąd wyznaczy innego komornika do dalszego prowadzenia postępowania, w miarę możliwości powierzając je komornikowi z tego samego rewiru, w którym ma siedzibę komornik wyłączony. W takim przypadku sąd może z urzędu uchylić w niezbędnym zakresie czynności dokonane po złożeniu wniosku.

§ 7. W zakresie nieuregulowanym w § 1–6 do wyłączenia komornika stosuje się odpowiednio przepisy o wyłączeniu sędziego.

1. Zgodnie z treścią art. 763² § 1 wniosek o wyłączenie komornika zgłasza się na piśmie do komornika prowadzącego postępowanie, ale adresowanym „do właściwego sądu”. Wniosek powinien spełniać ogólne wymagania pisma procesowego, o których mowa w art. 126, oraz zawierać szczególne dane: imię, nazwisko komornika, oznaczenie sądu, przy którym komornik działa, a także przyczyny wyłączenia z przytoczeniem okoliczności faktycznych uprawdopodobniających żądanie wyłączenia. Wniosek o wyłączenie komornika nie podlega opłacie. Braki w zakresie wskazanych wymagań podlegają usunięciu na podstawie art. 130 w zw. z art. 13 § 2 w postępowaniu przed sądem, który będzie rozpoznawał taki wniosek. Jediną czynnością obciążającą komornika jest przekazanie wniosku do sądu rejonowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii komornika wraz z pisemnymi wyjaśnieniami w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku. Termin 3-dniowy ma charakter instrukcyjny, uchybienie mu nie powoduje zatem bezskuteczności czynności.
2. Sąd, któremu wniosek został przekazany, rozpoznaje go w składzie jednego sędziego w terminie 7 dni od dnia jego przekazania (art. 763² § 2). Termin ten także ma charakter instrukcyjny. Wniosek podlega zwrotowi w przypadku nieusunięcia braków formalnych uniemożliwiających nadanie mu biegu. W razie uprawdopodobnienia przyczyny wyłączenia sąd uwzględnia wniosek i orzeka o wyłączeniu komornika,

w przeciwnym przypadku – wniosek oddala. Kognicję sądu wyznaczają okoliczności faktyczne przytoczone przez stronę oraz komornika, poza oceną w tym zakresie pozostają czynności komornika podjęte przed złożeniem wniosku o jego wyłączenie. Postanowienie w przedmiocie wyłączenia komornika sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym, a jeśli uzna to za wskazane, wyznaczy w tym celu rozprawę (art. 763² § 3 oraz art. 148 § 2 zw. art. 13 § 2). Postanowienie w przedmiocie wyłączenia komornika jako niezaskarżalne nie podlega uzasadnieniu (art. 357 § 2 *a contrario*).

3. Na postanowienie w przedmiocie wyłączenia komornika, zarówno uwzględniające, jak i oddalające wniosek, zażalenie nie przysługuje (art. 763² § 3 zdanie drugie). Taka regulacja, która była przewidziana także w art. 9 ust. 3 zdanie drugie u.k.s.e., jest zgodna z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP (wyrok TK z 12.04.2012 r., SK 21/11, OTK-A 2012/4, poz. 38).
4. Przepisy dotyczące wyłączenia komornika stosuje się do zastępcy komornika oraz asesorów komorniczych, jeżeli osoby te prowadzą postępowanie lub dokonują określonych czynności w sprawie.
5. Zgodnie z § 5 komentowanego przepisu do czasu rozpoznania wniosku o wyłączenie komornik może podejmować dalsze czynności z wyjątkiem tych, które pociągałyby za sobą nieodwracalne skutki, chyba że wniosek w sposób oczywisty zmierza jedynie do przedłużenia postępowania. Do czynności, które pociągają za sobą nieodwracalne skutki, należy zaliczyć przykładowo: wydalenie z miejsca czynności (art. 764), stosowanie przymusu bezpośredniego za pomocą organów Policji (art. 765), przeprowadzenie licytacji i udzielenie przybicia w egzekucji z ruchomości (art. 864 i n.), sprzedaż wierzytelności, zajętego prawa z wolnej ręki (art. 904¹), przeprowadzenie licytacji nieruchomości (art. 972 i n.), odebranie rzeczy dłużnikowi i wydanie jej wierzycielowi (art. 1041) czy oddanie rzeczy odebranej dłużnikowi na przechowanie na koszt i niebezpieczeństwo wierzyciela (art. 1042) (M. Cichorska, *Instytucja wyłączenia komornika sądowego po wejściu w życie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych* [w:] *Nowy model zawodu komornika sądowego i finansowania egzekucji sądowej*, red. A. Góra-Błaszczkowska, K. Flaga-Gieruszyńska, I. Gil, Sopot 2018, s. 138 i n.). Ustawodawca – mając na względzie postulat szybkości i ekonomii postępowania – uznał, że komornik objęty wnioskiem o wyłączenie może podejmować takie czynności, jeżeli z wniosku w sposób oczywisty wynika, że zmierza on jedynie do przedłużenia postępowania egzekucyjnego. Pogląd pozostawiający komornikowi ocenę w tym zakresie nie wydaje się rozwiązaniem trafnym. Z okoliczności podanych we wniosku z reguły nie będzie wynikać, że oczywistym celem wniesienia wniosku jest przedłużenie postępowania. Poza tym subiektywna ocena komornika w tym zakresie nie może być przesądzająca. To sąd, analizując treść wniosku, a także wyjaśnienia komornika, oraz dysponując aktami sprawy, jest kompetentny dokonać właściwej i obiektywnej

oceny. Wskazane w § 1 i 2 krótkie terminy przedstawienia wyjaśnień komornika oraz rozpoznania wniosku przez sąd zabezpieczają sprawny tok postępowania prowadzonego przez komornika (odmiennie M. Cichorska, *Instytucja...*, s. 140–141, a także I. Kunicki, *Wyłączenie komornika sądowego. Komentarz do art. 763² k.p.c. dodanego ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019/1, s. 64–65).

6. W razie uwzględnienia wniosku o wyłączenie komornika sąd wyznaczy innego komornika do dalszego prowadzenia postępowania, w miarę możliwości z tego samego rewiru, w którym ma siedzibę komornik wyłączony. W takim przypadku sąd może z urzędu uchylić w niezbędnym zakresie czynności dokonane po złożeniu wniosku (§ 6).
7. Zgodnie z art. 763² § 7 w zakresie nieuregulowanym w § 1–6 do wyłączenia komornika stosuje się odpowiednio przepisy o wyłączeniu sędziego. Odpowiednie zastosowanie będą zatem miały art. 48 i 49, a także art. 51. Nie będą miały zastosowania art. 50 § 1 (art. 763² § 1), art. 50 § 3 (art. 763² § 5), art. 52 § 1 *in principio*, zważywszy na szczególne uregulowanie w art. 763² § 1, ani art. 54, skoro szczególne uregulowanie zawiera art. 763² § 7. W sytuacji gdy strona złożyła ponowny wniosek o wyłączenie tego samego komornika z powołaniem tych samych okoliczności, które zostały powołane we wniosku już rozstrzygniętym, wniosek taki, jako niedopuszczalny, sąd pozostawia w aktach sprawy bez żadnych dalszych czynności oraz bez składania wyjaśnień przez komornika, którego on dotyczy (art. 531 § 2).

Zob. też A. Jarocho, *Wyłączenie komornika sądowego w kontekście zmian spowodowanych wejściem w życie ustawy z 22.3.2018 r. o komornikach sądowych* [w:] *Ars in vita. Ars in iure. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, red. A. Barańska, S. Cieślak, Warszawa 2018, s. 232 i n.

Art. 763³. [Zasada ciągłości właściwości komornika]

§ 1. Komornik właściwy do prowadzenia egzekucji, zgodnie z przepisami niniejszego kodeksu, w chwili wszczęcia postępowania pozostaje właściwy do czasu jego zakończenia, choćby podstawy właściwości zmieniły się w toku sprawy.

§ 2. Jeżeli w toku egzekucji świadczeń alimentacyjnych dłużnik zmienił miejsce zamieszkania, przeprowadzając się na obszar właściwości innego sądu apelacyjnego, a dalsze prowadzenie egzekucji wiązałoby się z nadmiernymi kosztami, komornik może przekazać sprawę do komornika właściwości ogólnej dłużnika. Jeżeli w rewirze, do którego sprawa zostaje przekazana, działa więcej niż jeden komornik, komornik doręczając odpis postanowienia jednocześnie wzywa wierzyciela, aby w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania wskazał komornika, któremu sprawa ma zostać przekazana. Jeżeli wierzyciel w powyższym terminie nie dokona wyboru komornika lub wskaże komornika, który nie jest właściwy, komornik

przekazuje sprawę według własnego wyboru. Na wybór komornika z właściwego rewiru dłużnikowi skarga nie przysługuje.

1. Uregulowanie przyjęte w art. 763³ wyraża w § 1 zasadę utrwalenia właściwości miejscowej komornika do prowadzenia egzekucji. Wprowadzenie do części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego tego przepisu, wzorowanego na zasadzie *perpetuatio fori* przyjętej w art. 15 § 1, zgodnie z którą sąd właściwy w chwili wniesienia pozwu pozostaje właściwy aż do ukończenia postępowania, tłumaczyć należy tym, że w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym brakowało przepisu wyrażającego tę zasadę, a po uchyleniu ustawy o komornikach sądowych i egzekucji przestał obowiązywać art. 8 ust. 14 u.k.s.e., który stanowił, że komornik właściwy do prowadzenia egzekucji, zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, w chwili wszczęcia postępowania pozostawał właściwy do jego ukończenia, choćby podstawy właściwości zmieniły się w toku sprawy. W obecnie obowiązującej ustawie o komornikach sądowych odpowiednika dawnego art. 8 ust. 14 u.k.s.e. nie ma. Zasadę, którą wyrażał art. 8 ust. 14 u.k.s.e., ustawodawca zdecydował się wprowadzić do art. 763³ § 1 k.p.c. Rozwiązanie takie uznać należy za trafne, odpowiednie stosowanie art. 15 § 1 w zw. z art. 13 § 2 do właściwości miejscowej komornika mogłoby bowiem budzić zastrzeżenia. Odpowiednie stosowanie procesowych przepisów o właściwości sądu do innych rodzajów postępowań unormowanych w Kodeksie postępowania cywilnego jest uzasadnione w odniesieniu do sądu, nie zaś do innych organów (komornika). W orzecznictwie wyrażony został pogląd, że z faktu, iż właściwość komornika, w tym zakres jego uprawnień i obowiązków w postępowaniu egzekucyjnym, regulują Kodeks postępowania cywilnego i wydane na jego podstawie rozporządzenia albo inne ustawy, nie można wyciągnąć wniosku, że komornik powinien być traktowany jako sąd w rozumieniu art. 200 k.p.c. i że przepis ten ma zastosowanie w sytuacji, gdy wniosek w postępowaniu egzekucyjnym skierowany został do sądu zamiast do komornika (uchwała SN z 11.01.1996 r., III CZP 185/95, OSNC 1996/4, poz. 54). Na gruncie poprzedniego stanu prawnego kwestia ta z innych przyczyn była różnie przedstawiana (por. Z. Szczurek, *Czy do komornika, który wszczął egzekucję przed 5 lutego 2005 r., w przypadku zbiegu egzekucji (art. 773¹ k.p.c.) ma zastosowanie art. 15 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.*, PPE 2005/1–6, s. 75–81; G. Julke, *Perpetuatio fori, czyli interpretacja przepisu art. 8 ust. 14 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji*, PPE 2008/1–2, s. 69; A. Pytel, *Właściwość miejscowa komornika sądowego a zasada perpetuatio fori*, PPE 2016/10, s. 5–6).
2. Rozwiązanie przyjęte w § 2 nie stanowi wyjątku od zasady wyrażonej w § 1, określa jedynie warunki, po spełnieniu których istnieje możliwość przekazania sprawy do dalszego prowadzenia komornikowi działającemu na obszarze, na którym znajduje się nowe miejsce zamieszkania dłużnika. Przepis ma zastosowanie, gdy:
 - 1) jest prowadzona egzekucja świadczeń alimentacyjnych;

- 2) dłużnik zmienił miejsce zamieszkania w toku takiej egzekucji, przeprowadzając się na obszar właściwości innego sądu apelacyjnego;
- 3) dalsze prowadzenie egzekucji wiązałoby się z nadmiernymi kosztami.

Jeżeli przesłanki te zostały spełnione, komornik – jak stanowi przepis – „może przekazać sprawę” do komornika właściwości ogólnej dłużnika, którą wyznacza jego aktualne miejsce zamieszkania. Przekazanie sprawy jest fakultatywne. Wierzycielowi i dłużnikowi, jeśli nie zgadzają się z oceną komornika odnośnie do spełnienia bądź niespełnienia tych przesłanek, które stanowiły podstawę przekazania bądź odmowy przekazania sprawy, przysługuje – jak na każdą czynność (odmowę dokonania czynności) – skarga na podstawie art. 767. Odmienność ocen w tym zakresie może dotyczyć przykładowo takich kwestii:

- 1) czy przeprowadzenie się dłużnika nastąpiło do nowego „miejsce zamieszkania”, czy też jego pobyt w nowym miejscu nie ma takiego charakteru;
- 2) czy nowe miejsce zamieszkania dłużnika znajduje się na obszarze innego sądu apelacyjnego, czy pozostaje na obszarze sądu apelacyjnego, na którym działa komornik, przed którym wszczęto egzekucję;
- 3) czy w związku z przeprowadzką dłużnika do nowego miejsca zamieszkania, poza dotychczasowy obszar sądu apelacyjnego, prowadzenie egzekucji przez dotychczasowego komornika wiązałoby się z nadmiernymi kosztami.

W postanowieniu o przekazaniu sprawy komornik wskazuje komornika właściwego rewiru, tj. odpowiadającego miejscu nowego zamieszkania dłużnika, a jeśli w takim rewirze działa więcej niż jeden komornik, do postanowienia o przekazaniu sprawy doręczanego wierzycielowi komornik załącza wezwanie do wskazania w terminie 7 dni od doręczenia, któremu komornikowi sprawa ma być przekazana. W razie niedokonania wyboru przez wierzyciela lub wskazania komornika, który nie jest właściwy, komornik przekazuje sprawę według własnego wyboru. Komentowany przepis w zdaniu ostatnim stanowi, że: „Na wybór komornika z właściwego rewiru dłużnikowi skarga nie przysługuje”, a zatem *a contrario* na wybór komornika z niewłaściwego rewiru dłużnikowi skarga przysługuje. W świetle regulacji przyjętej w § 2 zdanie drugie art. 763³ należy przyjąć, że wierzycielowi, który mimo wezwania nie dokonał wyboru, skarga na czynność komornika polegającą na dokonaniu wyboru komornika nie przysługuje. Po stronie wierzyciela w takiej sytuacji trudno byłoby doszukać się interesu prawnego (*gravamen*) w zaskarżeniu postanowienia komornika.

Dokonując oceny, czy dłużnik, przeprowadzając się na obszar właściwości innego sądu apelacyjnego, zmienił „miejsce zamieszkania”, należy mieć na względzie niemały dorobek doktryny i judykatury odnośnie do tego pojęcia. Wskazano w nich na konieczność rozróżniania terminów „miejsce zamieszkania”, „adres zamieszkania”, „zameldowanie”, „pobyt”. O miejscu zamieszkania rozstrzyga całokształt okoliczności dotyczących

miejsowości, z którą dana osoba jest najściślej związana. Adres czy zameldowanie, które jest aktem administracyjnym potwierdzającym okoliczność stałego zamieszkania w danej miejscowości, jedynie ułatwia ustalenie miejsca zamieszkania, ale o nim nie przesądza (tak trafnie A. Pytel, *Właściwość...*, s. 16–17 oraz powołane przez autora literatura oraz orzecznictwo).

3. Utrwalenie właściwości dotyczy – jak stanowi art. 763³ § 1 – właściwości komornika „właściwego do prowadzenia egzekucji, zgodnie z przepisami niniejszego kodeksu”. Przytoczone unormowanie wymaga wyjaśnienia, że w części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego brak jest przepisu, który określałby ogólnie właściwość miejscową komornika. Jest ona określona w przepisach szczególnych właściwych dla danego sposobu egzekucji za pomocą kryterium, jakim jest miejsce położenia rzeczy (art. 844 § 1 – przed zmianą obowiązującą od 1.01.2019 r. – art. 895, 921 § 1, art. 1015, 1041 § 1, art. 1046 § 1), albo według ogólnej właściwości dłużnika, którą określa się na podstawie jego miejsca zamieszkania (art. 880, 889 § 1, art. 895 § 1 zdanie pierwsze).

W przepisach Kodeksu przewidziana została także właściwość przemienna komornika, której istota polega na tym, że wierzyciel może skorzystać z przewidzianej w przepisach możliwości skierowania wniosku o wszczęcie egzekucji do jednego z komorników wskazanych w ustawie.

Z przepisów tych wynika, że w egzekucji świadczeń alimentacyjnych lub renty mającej charakter alimentów wierzyciel może skierować wniosek według ogólnej właściwości dłużnika lub do komornika sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wierzyciela (art. 1081 § 1), natomiast w przypadku egzekucji z nieruchomości, jeżeli nieruchomość jest położona w okręgu kilku sądów, wierzyciel może dokonać wyboru komornika (art. 921 § 1 i 2 zdanie pierwsze).

Szczegółowe uregulowania dotyczące prawa „wyboru komornika” przez wierzyciela przewidziane były w art. 8 ust. 1–14 u.k.s.e., a obecnie zawarte są w art. 10 ust. 1–12 u.k.s. „Wybór komornika” wynika – co należy podkreślić – z właściwości przemiennej komornika, będącej rodzajem jego właściwości miejscowej. Przyjęta regulacja oznacza, że przepisy Kodeksu określające właściwość miejscową komornika (w tym także właściwość przemienną) nie stanowią przeszkody do skorzystania przez wierzyciela z przewidzianego w odrębnych przepisach prawa do wyboru komornika. Zgodnie z art. 8 ust. 5 u.k.s.e. wierzyciel miał prawo – z wyłączeniem spraw o egzekucję z nieruchomości oraz spraw, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio – wyboru komornika w granicach terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Według obecnie obowiązującego art. 10 ust. 1 u.k.s. wierzyciel ma prawo do wyboru komornika na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba kancelarii komornika właściwego zgodnie z przepisami Kodeksu postępo-

wania cywilnego, z wyjątkiem spraw: o egzekucję z nieruchomości; o wydanie nieruchomości; o wprowadzenie w posiadanie nieruchomości; o opróżnienie pomieszczeń, w tym lokali mieszkalnych, z osób lub rzeczy, a także spraw, w których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio.

Z prawem do wyboru komornika pozostaje w związku art. 759¹, który stanowi, że przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące właściwości miejscowej komorników nie uchybiają prawu wyboru komornika określonego w odrębnych przepisach. Wprowadza on generalną regułę, zgodnie z którą egzekucję prowadzi komornik właściwy zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Odstępstwem od niej jest przyznanie wierzycielowi prawa do wyboru komornika, jednak Kodeks nie zawiera w tym względzie szczegółowej regulacji, lecz odsyła do przepisów odrębnych. W doktrynie na gruncie poprzednio obowiązującego art. 8 ust. 5 u.k.s.e. dokonano trafnej wykładni, że wskazanie na związek art. 759¹ z art. 8 ust. 5 u.k.s.e. nie oznacza, że przyznane wierzycielowi w tym ostatnim przepisie prawo do wyboru komornika należałoby traktować w kategoriach właściwości przemiennej komornika (A. Marciniak [w:] *Kodeks...*, t. 3, red. A. Marciniak, K. Piasecki, 2015, s. 150). Innymi słowy, właściwość przemienna komornika oraz prawo do wyboru komornika to dwie odrębne instytucje. Prawo do wyboru komornika, o którym mowa w dawnym art. 8 u.k.s.e., a obecnie w art. 10 u.k.s., oznacza prawo do wyboru między komornikiem właściwym według przepisów Kodeksu (właściwość ogólna lub przemienna) a innym komornikiem, natomiast wierzyciel, korzystając z właściwości przemiennej komornika, ma możliwość skierowania wniosku o wszczęcie egzekucji do jednego z komorników wskazanych w ustawie. Według art. 8 ust. 1 u.k.s. komornik działa na obszarze swojego rewiru, z uwzględnieniem art. 10 u.k.s., który – jak już zaznaczono – zawiera szczegółową regulację odnośnie do wyboru komornika przez wierzyciela. Rewirem jest obszar właściwości sądu rejonowego, przy którym działa komornik (art. 8 ust. 2 u.k.s.). W rewirze może działać więcej komorników niż jeden (art. 8 ust. 3 u.k.s.). Szerzej zob. A. Antkiewicz [w:] *Ustawa...*, red. J. Świeczkowski, M. Świeczkowska-Wójcikowska, s. 85–92.

4. Zob. też I. Kunicki, *Właściwość komornika sądowego, kompetencje Policji i skarga na czynności komornika. Komentarz do art. 763³, 765 i 767 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019/9, s. 86 i n.; H. Pietrzkowski [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. T. Zembrzusi, s. 1438–1442.

Art. 763⁴. [Przekazanie sprawy w przypadku stwierdzenia przez komornika swojej niewłaściwości]

Komornik, który stwierdzi swoją niewłaściwość, w postanowieniu o przekazaniu sprawy zgodnie z właściwością wskazuje komornika rewiru, do którego sprawa zostaje przekazana. Jeżeli w rewirze, do którego sprawa zostaje przekazana, działa

więcej niż jeden komornik, doręczając odpis postanowienia stwierdzającego niewłaściwość, komornik jednocześnie wzywa wierzyciela, aby w terminie 7 dni od doręczenia wezwania wskazał komornika, któremu sprawa ma zostać przekazana. Jeżeli wierzyciel w powyższym terminie nie dokona wyboru lub wskaże komornika, który nie jest właściwy, komornik przekazuje sprawę według własnego wyboru. Na wybór komornika z właściwego rewiru dłużnikowi skarga nie przysługuje.

1. Na podstawie ustawy z 11.09.2019 r. ustawodawca, uchylając § 4 art. 773¹, treść tego przepisu przeniósł do dodanego tą ustawą art. 763⁴.
2. Przepis art. 763⁴ pozostaje w związku z przyjętym w art. 8 ust. 1 i 3 u.k.s. uregulowaniem, że komornik działa na obszarze swojego rewiru, a w rewirze może działać więcej niż jeden komornik, a także z przyznanym wierzycielowi uprawnieniem do wyboru komornika (art. 10 u.k.s.). Komornik w postanowieniu o stwierdzeniu swej niewłaściwości powinien wskazać komornika właściwego do prowadzenia sprawy. Gdy na podstawie takiego postanowienia następuje przekazanie sprawy do rewiru, w którym działa więcej niż jeden komornik, wierzycielowi należy doręczyć – oprócz odpisu tego postanowienia – także wezwanie do dokonania wyboru komornika. Na czynność komornika o przekazaniu sprawy komornikowi, którego wyboru dokonał wierzyciel bądź komornik – w przypadku niedokonania wyboru przez wierzyciela – skarga nie przysługuje dłużnikowi, co *expressis verbis* wynika z art. 763⁴ zdanie ostatnie. Wobec tego, że możliwość zaskarżenia tej czynności została wyłączona tylko w odniesieniu do dłużnika, należy przyjąć, że wierzycielowi skarga przysługuje. Skoro jednak przekazanie sprawy nastąpiło zgodnie z wyborem dokonany przez wierzyciela albo bez takiego wyboru w związku z nieskorzystaniem przez wierzyciela z uprawnienia do jego dokonania, to skarga wierzyciela z powodu niewykazania interesu prawnego w zaskarżeniu powinna zostać odrzucona jako niedopuszczalna.
3. Zob. uwagi do art. 763³.

Art. 764. [Upomnienie, wydalenie, grzywna]

Komornik może upomnieć, a po bezskutecznym upomnieniu wydać osobę, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom. W przypadku niezastosowania się do wezwania do wydalenia z miejsca czynności komornik może ukarać taką osobę grzywną w wysokości do tysiąca złotych.

1. Kary porządkowe przewidziane w art. 764 (upomnienie, wydalenie z miejsca czynności po uprzednim bezskutecznym upomnieniu, ukaranie grzywną w wysokości do 1000 zł w razie niezastosowania się do wezwania do wydalenia z miejsca czynności) komornik stosuje do każdej osoby, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czyn-

nościami. Może to dotyczyć zarówno stron, jak i innych uczestników postępowania egzekucyjnego oraz osób trzecich. Kara porządkowa grzywny nie może być stosowana wobec sędziego, prokuratora, adwokata, radcy prawnego, radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej biorących udział w sprawie, a także osób, do udziału których w sprawie stosuje się przepisy o prokuratorze. Komornik może jedynie zawiadomić odpowiedniego prezesa sądu, szefa prokuratury, prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, radę adwokacką lub izbę radców prawnych. Jeżeli zachowania określonego w komentowanym artykule dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, komornik – zamiast wymierzenia kary grzywny – powinien zwrócić się do właściwego dowódcy jednostki wojskowej, który stosuje środki przewidziane w przepisach dotyczących żołnierzy; komornik podobnie powinien postąpić wobec osoby odbywającej zasadniczą służbę w obronie cywilnej. W razie ukarania grzywną zastosowanie ma art. 762 § 2–5.

2. Środki przewidziane w art. 764 komornik stosuje według kolejności ustanowionej w tym przepisie.
3. Komornik nie ma uprawnienia do stosowania środków przymusu osobistego. Jeżeli zastosowane środki wynikające z art. 762 okazały się nieskuteczne, komornik powinien postąpić zgodnie z art. 765.
4. Na czynność wydalenia oraz postanowienie komornika o ukaraniu grzywną przysługuje skarga w trybie art. 767, natomiast na upomnienie skarga nie przysługuje, nie jest to bowiem czynność w rozumieniu tego przepisu, lecz tylko ostrzeżenie o możliwości podjęcia czynności w postaci zastosowania sankcji przewidzianych w omawianym przepisie. Postępowanie w przedmiocie skargi na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną uregulowane zostało w art. 768.
5. W razie wydalenia dłużnika komornik powinien przywołać jednego lub dwóch świadków (art. 812 § 2). W przypadku wydalenia innych uczestników postępowania art. 812 nie ma zastosowania. Nie wydaje się, aby komornik musiał powiadamiać stronę o czynności podjętej w czasie nieobecności strony spowodowanej wydaleniem, art. 763 bowiem nie ma zastosowania w sytuacji, gdy strona pozbawiła się obecności z własnej winy. W literaturze prezentowane jest stanowisko, że na czynność wydalenia nie przysługuje skarga na podstawie art. 767, skoro skutek tej czynności jest nieodwracalny, a poza tym w razie uznania, że skarga jest zasadna, sąd mógłby jedynie stwierdzić naruszenie przepisów, co nie odpowiada celom skargi na czynności komornika (tak D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, *Artykuły 730–1088*, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021, s. 200). Pogląd ten tylko *prima facie* może wydawać się uzasadniony. Niewątpliwie wydalenie osoby należy do czynności, której skutków nie da się usunąć za pomocą skargi przewidzianej

w art. 767 lub innego środka zaskarżenia nawet wówczas, gdy czynność taka została dokonana z naruszeniem przepisów (np. bez uprzedniego upomnienia). Nie oznacza to, że osoba wydalona nigdy nie będzie miała interesu prawnego w zaskarżeniu czynności wydalenia, a sąd, uznając skargę za zasadną, „mógłby jedynie stwierdzić naruszenie przepisów”. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 4.05.1972 r., III CZP 24/72, OSNCP 1972/12, poz. 212, podniósł, że „strona ma zawsze interes prawny w żądaniu uchylenia wadliwego orzeczenia bądź wadliwej czynności egzekucyjnej, niezależnie od tego, czy uchylenie to w ostatecznym wyniku doprowadzi do zrealizowania jej roszczeń materialno-prawnych. Uchylenie wadliwego orzeczenia lub wadliwej czynności leży także w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości. Jeżeli więc strona we właściwym terminie wniosła przysługujący jej środek prawny, powinien on być rozpoznany w świetle przepisów prawa niezależnie od dalszych wiążących się z tym skutków”. Kategoryczne uznanie przez Sąd Najwyższy, że interes prawny w żądaniu uchylenia wadliwej czynności występuje zawsze, wydaje się zbyt daleko idące. Odnosząc się do kwestii występowania interesu prawnego w zaskarżeniu czynności wydalenia, o której mowa w komentowanym przepisie, można sobie wyobrazić, że osoba bezprawnie wydalona poniosła szkodę, za którą (szkodę każdego rodzaju) komornik odpowiada na podstawie art. 36 u.k.s. Uwzględnienie skargi na czynność komornika polegającą na wydaleniu osoby wprowadzie nie jest warunkiem *sine qua non* odpowiedzialności odszkodowawczej komornika, jednak może stanowić jedną z okoliczności przy badaniu bezprawnego zachowania komornika w procesie odszkodowawczym.

Za dopuszczalnością skargi na czynności komornika w przypadku wydalenia osoby wypowiedzieli się W. Siedlecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1976, s. 1088, i Z. Szczurek [w:] *Egzekucja sądowa w Polsce*, red. Z. Szczurek, Sopot 2007, s. 179, natomiast przeciwko niej opowiedzieli się F. Zedler, *Dopuszczalność skargi na czynności komornika*, „Palestra” 1987/12, s. 1 i n., oraz A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 73.

6. Zob. uwagi do art. 767 oraz por. A. Marciniak, *Pojęcie...*, s. 5.

Art. 765. [Pomoc Policji lub innych organów]

§ 1. W razie oporu komornik może wezwać pomocy organów Policji. Jeżeli opór stawia osoba wojskowa, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, należy wezwać pomocy właściwego organu wojskowego, chyba że zwłoka grozi udaremnieniem egzekucji, a na miejscu nie ma organu wojskowego.

§ 1¹. Policja udziela komornikowi, na jego wezwanie, pomocy przy czynnościach egzekucyjnych. W przypadku stwierdzenia okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, Policja niezwłocznie powiadamia prezesa właściwego sądu rejonowego i żąda od komornika wpisania zastrzeżeń do protokołu czynności.

§ 1². Otwarcia lub przeszukania mieszkania dłużnika komornik dokonuje wyłącznie w asyście Policji.

§ 2. Sposób udzielania pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, przypadki, w których należy udzielić komornikowi pomocy, sposób postępowania, tryb występowania o udzielenie pomocy, sposób jej realizacji, a także sposób dokumentowania wykonywanych czynności i rozliczania ich kosztów, określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości – w przypadku udzielania pomocy przez Policję lub Straż Graniczną;
- 2) Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości – w przypadku udzielania pomocy przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową lub wojskowe organy porządkowe;
- 3) Prezes Rady Ministrów w przypadku udzielania pomocy przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Agencję Wywiadu.

§ 3. W rozporządzeniu, o którym mowa w § 2, należy uwzględnić gwarancję bezpieczeństwa komornika i uczestników postępowania, poszanowania godności osób biorących udział w czynnościach egzekucyjnych, odpowiednie terminy wyznaczania czynności i występowania o udzielenie pomocy, objęcie dokumentacją przebiegu czynności i udziału w nich funkcjonariuszy udzielających pomocy oraz wskazanie organów, na których rachunek przekazywane są należności zaliczane do kosztów egzekucji.

1. Artykuł 765 określa, kiedy mamy do czynienia z „pomocą” organów Policji oraz właściwego organu wojskowego (§ 1) oraz w jakiej sytuacji komornik powinien zapewnić „asystę” Policji (§ 1²). Policja jako formacja mundurowa posiada uprawnienia do użycia środków przymusu bezpośredniego w celu pokonania oporu czynnego i biernego dłużnika (ustawa z 24.05.2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, Dz.U. z 2024 r. poz. 383 ze zm.). Takich uprawnień nie ma komornik sądowy. Pomoc i asysta służą różnym celom. Pomoc udzielana komornikowi przez organy Policji lub właściwy organ wojskowy polega na zapewnieniu odpowiednich warunków do przeprowadzenia czynności egzekucyjnych, w szczególności przez umożliwienie dostępu do miejsca, w którym mają być one dokonywane. Przy podejmowaniu czynności egzekucyjnych komornik może natrafić opór nie tylko dłużnika, lecz także innych osób. Opór może przybrać formę zarówno zachowania czynnego, jak i biernego. Celem pomocy jest przełamanie stawianego oporu. Wezwanie pomocy Policji może mieć miejsce nie tylko w razie ataku dłużnika, lecz także w razie grożącego oporu, którego samą urzędową postawą komornika i pouczeniem o odpowiedzialności nie da się przełamać. W świetle art. 765 § 1 opór jest zatem przesłanką wezwania pomocy. W przypadku oporu osoby wojskowej (wyjątek dotyczy żołnierza pełniącego terytorialną służbę woj-

skąwą dyspozycyjnie) komornik może wezwać pomoc właściwego organu wojskowego, chyba że zwłoka grozi udaremnieniem egzekucji, a na miejscu nie ma organu wojskowego. Podzielić należy stanowisko S. Cieślaka, że nie tylko w razie oporu, o którym mowa w § 1 komentowanego artykułu, komornik jest uprawniony do wezwania organów Policji do udzielenia pomocy. Dodatkowe uprawnienie w tym zakresie przysługuje komornikowi także przy dokonywaniu czynności niewiążących się z potrzebą przełamania oporu, na co wskazuje art. 765¹ zdanie pierwsze, stanowiąc, że „Policja udziela komornikowi, na jego wezwanie, pomocy przy czynnościach egzekucyjnych” (S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz. Art. 730–1217*, red. J. Janowski, Warszawa 2019, s. 178; M. Lewandowski, *Udział Policji w czynnościach egzekucyjnych w świetle zmian dokonanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych* (Dz.U. z 2018 r. poz. 771 ze zm.), PPE 2019/12, s. 13). Wezwanie pomocy organów Policji jest zatem usprawiedliwione także potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa komornikowi i osobom uczestniczącym w czynnościach egzekucyjnych.

Asysta Policji konieczna jest w przypadku, gdy komornik dokonuje otwarcia lub przeszukania mieszkania dłużnika (§ 1²). Siłowe otwarcie mieszkania oraz przeszukanie odbywają się wyłącznie w asyście Policji. Czynności te są przez komornika sądowego utrwalane za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk (art. 809¹). W piśmiennictwie nietrafnie pojęcie asysty utożsamia się z udzieleniem komornikowi „pomocy w rozumieniu art. 765 § 1 k.p.c.” (tak M. Lewandowski, *Udział...*, s. 11). Funkcjonariusz Policji swoją obecnością przy czynnościach komornika polegających na otwarciu i przeszukaniu mieszkania w niczym mu nie pomaga, a jedynie asystuje.

2. Funkcjonariusz Policji udzielający komornikowi pomocy w razie stwierdzenia okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa niezwłocznie powiadamia o tym prezesa właściwego sądu rejonowego i żąda od komornika wpisania zastrzeżeń do protokołu czynności (§ 1¹ zdanie drugie). Zachowanie komornika działającego w ramach ustawowego uprawnienia tylko w zupełnie wyjątkowych sytuacjach mogłoby usprawiedliwiać podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa.
3. Artykuł 765 § 2 zawiera delegację do wydania przepisów wykonawczych określających zasady udzielania pomocy komornikom przez organy Policji, inne służby i organy wojskowe. W wykonaniu tej delegacji zostały wydane rozporządzenia:
 - Prezesa Rady Ministrów z 18.03.2004 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Agencję Wywiadu przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. Nr 49, poz. 469 ze zm.);
 - Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 15.03.2019 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. poz. 551);

- Ministra Obrony Narodowej z 7.04.2010 r. w sprawie asystowania komornikowi przez służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową lub wojskowe organy porządkowe przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. Nr 76, poz. 495).

4. Zob. uwagi do art. 811 i 814.
5. Na wniosek wierzyciela, umocowanego w trybie art. 1049 do wykonania czynności na koszt dłużnika, sąd może na podstawie art. 1051 § 3 polecić komornikowi usunięcie oporu dłużnika przeszkadzającego tej czynności (uchwała SN z 5.11.1986 r., III CZP 79/86, OSNCP 1987/12, poz. 191). Z powołanej uchwały płynie wniosek, że art. 765 ma zastosowanie tylko w sytuacji, gdy opór stawiany jest czynnościom podejmowanym przez komornika, nie zaś czynnościom wierzyciela zmierzającym do wykonania czynności za dłużnika na jego koszt na podstawie art. 1049.
6. Zob. też I. Kunicki, *Właściwość komornika sądowego...*, s. 86 i n.

Art. 766. [Posiedzenia sądu]

Sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniu niejawnym, chyba że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób. W sprawach tych sąd wydaje orzeczenia w formie postanowień.

1. Przepis dotyczy spraw należących do właściwości sądu jako organu egzekucyjnego. Rozpoznanie spraw na rozprawach należy do rzadkości, z reguły bowiem sprawy egzekucyjne załatwiane są na posiedzeniu niejawnym, a niekiedy na posiedzeniu jawnym niebędącym rozprawą. Wyznaczenie rozprawy następuje, gdy przepis szczególny tak stanowi (art. 768, 794) albo jeżeli – zgodnie z komentowanym przepisem – sąd uzna, że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy. Wysłuchanie stron lub innych osób odbywa się na posiedzeniu jawnym niebędącym rozprawą (por. uwagi do art. 987).
2. W sprawach egzekucyjnych sąd wydaje orzeczenie w formie postanowienia. Do postanowień sądu mają odpowiednie zastosowanie art. 354–362 w zw. z art. 13 § 2. Przewodniczący wydaje zarządzenia.
3. Sąd wydaje postanowienie w składzie jednego sędziego (art. 47 § 3 w zw. z art. 13 § 2). Z przepisu szczególnego, jakim jest art. 782, wynika, że klauzula wykonalności nadawana jest przez sąd w składzie jednego sędziego bez względu na rodzaj posiedzenia, na którym sąd nadaje klauzulę. Zaskarżalność postanowień uregulowana została w art. 767⁴.

Art. 766¹. [Uzasadnienie postanowienia]

§ 1. Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd z urzędu uzasadnia i doręcza wraz z uzasadnieniem, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. Komornik uzasadnia postanowienie z urzędu, chyba że postanowienie wydano bez spisywania odrębnej sentencji.

1. Komentowany przepis dotyczy uzasadniania i doręczania z uzasadnieniem postanowień wydanych z urzędu na posiedzeniu niejawnym przez sąd (§ 1) i komornika (§ 2). W postępowaniu egzekucyjnym sąd, wprowadzając wyjątkowo, wydaje postanowienia także na posiedzeniu jawnym, niekiedy będącym rozprawą (art. 766 zdanie drugie).
2. Po doprecyzowaniu treści § 1 przez ustawę z 9.03.2023 r. nie budzi wątpliwości, że w postępowaniu egzekucyjnym sporządzone przez sąd z urzędu uzasadnienie postanowienia zaskarżalnego, wydanego na posiedzeniu niejawnym, jest też z urzędu doręczane. Jest to uregulowanie szczególne, a zatem nie zachodzi konieczność odpowiedniego stosowania we wskazanym zakresie reguł (odmiennych) obowiązujących w postępowaniu rozpoznawczym (art. 357 § 1 i 2¹). Odpowiednie zastosowanie będzie miał natomiast art. 357 § 2⁴ w zw. z art. 13 § 2, zgodnie z którym doręczenie przez sąd z urzędu postanowienia z uzasadnieniem wydanego na posiedzeniu niejawnym zwalnia stronę od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie postanowienia z uzasadnieniem. Co do genezy art. 766¹ § 1 w obecnym brzmieniu por. M. Dziurda, *Kodeks...*, art. 766¹, nt 1–3.
3. W przypadku wydania postanowienia na posiedzeniu jawnym zachodzi konieczność odpowiedniego stosowania reguły obowiązującej w postępowaniu rozpoznawczym. Zgodnie zatem z art. 357 § 1 w zw. z art. 13 § 2 postanowienia ogłoszone w postępowaniu egzekucyjnym na posiedzeniu jawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlegają one zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym, liczącym od dnia ogłoszenia postanowienia. Postanowienia te doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.
4. Według reguły przyjętej w § 2 art. 766¹ komornik uzasadnia z urzędu postanowienie, chyba że wydano je bez spisania odrębnej sentencji. Mimo braku regulacji w postępowaniu egzekucyjnym w odniesieniu do możliwości wydania postanowienia bez spisania odrębnej sentencji, brak jest podstaw do odpowiedniego stosowania art. 356 (nawet z modyfikacją), przepis ten bowiem dotyczy rozstrzygnięć w postanowieniach wydanych na posiedzeniach jawnych i niepodlegających zaskarżeniu. Komornik zaś nie wydaje postanowień na posiedzeniach jawnych, a wszystkie (z nielicznymi wyjątkami – art. 870 § 1, art. 814 § 4) postanowienia komornika są zaskarżalne skargą

na czynności komornika (art. 767). Omawiany przepis (§ 2) zawiera szczególną regulację niewymagającą sięgania do odpowiedniego stosowania art. 356.

5. Zob. G. Kamieński, *Różnice w uzasadnianiu postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym na zasadach ogólnych i w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2021/3, s. 35 i n. Odnośnie do zasad doręczania i uzasadniania postanowień wydawanych przez sąd w postępowaniu rozpoznawczym zob. H. Pietrzkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2024, s. 653–656.

Art. 767. [Skarga na czynności komornika]

§ 1. Na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. Skargę rozpoznaje sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika.

§ 1¹. Skarga nie przysługuje na zarządzenie komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma, na zawiadomienie o terminie czynności oraz na uiszczenie przez komornika podatku od towarów i usług.

§ 2. Skargę może złożyć strona lub inna osoba, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone.

§ 3. Skarga na czynność komornika powinna czynić zadość wymaganiom pisma procesowego oraz określać zaskarżoną czynność lub czynność, której zaniechano, jak również wniosek o zmianę, uchylenie lub dokonanie czynności wraz z uzasadnieniem.

§ 3¹. Skarga może być wniesiona na urzędowym formularzu.

§ 3². O możliwości wniesienia skargi na urzędowym formularzu oraz o sposobie, w jaki jest on udostępniany, komornik poucza dłużnika przy pierwszej czynności egzekucyjnej, a także strony i uczestników obecnych podczas czynności dokonywanej poza kancelarią, chyba że czynność ta podlega zaskarżeniu skargą w formie ustnej. Komornik doręcza urzędowy formularz skargi na żądanie strony lub uczestnika, jeżeli urzędowego formularza skargi im nie doręczono.

§ 3³. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób udostępniania urzędowego formularza skargi, mając na względzie ustawowe wymagania przewidziane dla tego pisma, potrzebę zamieszczenia niezbędnych pouczeń co do sposobu wypełniania formularza, wnoszenia pisma i skutków niedostosoowania go do ustawowych wymagań, a także konieczność bezpłatnego udostępniania formularzy w kancelariach komorniczych, siedzibach sądów oraz sieci Internet w formie pozwalającej na dogodną edycję treści formularza.

§ 4. Skargę wnosi się w terminie tygodniowym od dnia dokonania czynności, gdy strona lub osoba, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, była przy czynności obecna lub była o jej terminie zawiadomiona; w in-

nych przypadkach – od dnia zawiadomienia o dokonaniu czynności strony lub osoby, której prawo zostało przez czynność komornika naruszone bądź zagrożone, a w braku zawiadomienia – od dnia powzięcia wiadomości przez skarżącego o dokonanej czynności. Skargę na zaniechanie przez komornika dokonania czynności wnosi się w terminie tygodniowym od dnia, w którym skarżący dowiedział się, że czynność miała być dokonana.

§ 5. Skargę wnosi się do komornika, który dokonał zaskarżonej czynności lub zaniechał jej dokonania. Komornik w terminie trzech dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności, o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej, albo przyczyn jej zaniechania i przekazuje je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę w całości uwzględnia. O uwzględnieniu skargi komornik zawiadamia skarżącego oraz zainteresowanych, których uwzględnienie skargi dotyczy.

§ 6. W przypadku stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez komornika, sąd uwzględniając skargę, stosownie do okoliczności, może go obciążyć kosztami postępowania wywołanego skargą. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie stronom oraz komornikowi.

Spis treści	
Skarga na czynności komornika w systemie środków zaskarżenia	86
Charakter prawny skargi na czynności komornika	91
Pojęcie czynności komornika	93
Zaniechanie przez komornika dokonania czynności	95
Czynności komornika niepodlegające zaskarżeniu skargą	96
Niedopuszczalność skargi na bezczynność	97
Legitymacja do zaskarżenia. Interes prawny w zaskarżeniu	97
Wymagania formalne skargi	102
Właściwość sądu. Termin do wniesienia skargi	105
Czynności komornika po wniesieniu skargi	108
Obciążenie komornika kosztami postępowania wywołanego skargą	109

Skarga na czynności komornika w systemie środków zaskarżenia

1. W postępowaniu egzekucyjnym system środków zaskarżenia tworzą środki zaskarżenia decyzji sądu oraz decyzji i czynności innych organów uczestniczących w tym postępowaniu. W pojęciu decyzji sądu mieści się wyłącznie postanowienie sądu, natomiast zaskarżenie „decyzji i czynności innego organu” dotyczy wydawanych w różnej formie rozstrzygnięć lub czynności organów uczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym (komornika, referendarza sądowego, zarządcy). W nauce prawa po-

stępowania cywilnego podział środków zaskarżenia jest dokonywany na podstawie różnych kryteriów (zob. S. Hanausek, *Orzeczenie sądu rewizyjnego w procesie cywilnym*, Warszawa 1966, s. 11; T. Misiuk-Jodłowska [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009, s. 473). T. Ereciński, wskazując na podstawowe kryterium podziału środków zaskarżenia, jakim jest charakter orzeczenia podlegającego zaskarżeniu, dokonał z tego punktu widzenia następującego ich podziału:

- 1) środki zaskarżenia zwyczajne w stosunku do orzeczenia nieprawomocnego;
- 2) środki zaskarżenia nadzwyczajne, jeżeli orzeczenie podlegające zaskarżeniu jest już prawomocne.

Wskazał ponadto, że z punktu widzenia podmiotu dokonującego kontroli zaskarżonego orzeczenia i postępowania wyróżnia się:

- 1) środki odwoławcze dewolutywne (wywołujące skutek w postaci dewolutywności), które powodują wszczęcie postępowania odwoławczego w sądzie wyższej instancji;
- 2) środki zaskarżenia niedewolutywne, które pociągają za sobą kontrolę zaskarżonego postępowania i orzeczenia w postępowaniu przed sądem tej samej instancji co sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie.

Autor ten, przyjmując jako kryterium podziału stosunek orzeczenia sądu odwoławczego do zaskarżonego orzeczenia, wyróżnił:

- 1) środki zaskarżenia kasatoryjne, które w razie uwzględnienia mogą prowadzić jedynie do uchylenia zaskarżonego orzeczenia (*iudicium rescindens*);
- 2) środki zaskarżenia reformatoryjne, które w razie przyjęcia ich zasadności powodują nie tylko uchylenie zaskarżonego orzeczenia, lecz także wydanie przez sąd uchylający nowego orzeczenia merytorycznego (*iudicium ressciorium*).

T. Ereciński wskazał ponadto, że z punktu widzenia rodzaju błędu, który może stanowić podstawę zaskarżenia, należy wyróżnić:

- 1) środki zaskarżenia pełne, w stosunku do których ustawa nie ogranicza podstaw ich wniesienia (mogą je stanowić wszelkie wady postępowania i orzeczenia odnoszące się zarówno do podstawy faktycznej, jak i prawnej);
- 2) środki zaskarżenia niepełne, które można wnieść jedynie na podstawach wskazanych w ustawie (T. Ereciński [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, *Środki zaskarżenia*, cz. 1, red. J. Gudowski, Warszawa 2013, s. 61–62).

Istotą środka zaskarżenia jest cel, jakiemu służy, a mianowicie spowodowanie z inicjatywy skarżącego uchylenia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia lub zarządzenia bądź czynności procesowej wykonawczej (por. T. Ereciński [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, *Środki zaskarżenia*, cz. 2, red. J. Gudowski, Warszawa 2013, s. 31–32). Do istoty środka zaskarżenia nie należy ani to, kto jest legitymowany do jego wniesie-

nia, ani to, do jakiego sądu powinien in zostać wniesiony i jakiego rodzaju postępowanie wywołuje przed tym sądem, ani to, w jakim terminie i w jakiej formie powinien on zostać wniesiony (W. Siedlecki [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, *Zaskarżanie orzeczeń sądowych*, red. W. Siedlecki, Ossolineum 1986, s. 25).

2. W doktrynie najczęściej omawiany jest system zaskarżenia orzeczeń sądowych, w ramach którego brak jest miejsca na środki zaskarżenia od decyzji lub czynności innego organu niż sąd. W postępowaniu egzekucyjnym – z uwagi na jego wykonawczy charakter, szczególny przedmiot zaskarżenia oraz wielość podmiotów, których decyzje i czynności objęte są zaskarżeniem – odwoływanie się do systemu środków zaskarżenia orzeczeń sądowych i występujących w jego ramach podziałów znajduje uzasadnienie w ograniczonym zakresie.
3. E. Wengerek, akceptując pogląd prezentowany w doktrynie, wyróżnił w postępowaniu egzekucyjnym „środki odwoławcze *sensu stricto*, jak zażalenie oraz środki odwoławcze *sensu largo*, którymi w postępowaniu egzekucyjnym są skarga na czynności komornika i zarzuty” (E. Wengerek, *Sądowe...*, s. 130). Współcześnie podział taki nie jest adekwatny ani ze względu na przedmiot zaskarżenia, ani z punktu widzenia podmiotu, którego decyzja lub czynność podlega zaskarżeniu. Specyfika postępowania egzekucyjnego, w którym zaskarżeniem objęte są zarówno decyzje sądu, jak i decyzje lub czynności innych organów (komornika, referendarza sądowego, zarządcy), uzasadnia podział środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym na zwyczajne (odwoławcze), szczególne oraz nadzwyczajne. W świetle aktualnego stanu prawnego wskazać należy także na skargę na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji, sporządzony przez zarządcę w egzekucji przez zarząd przymusowy oraz zarzuty na plan podziału sumy sporządzony przez sąd w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego. W postępowaniu egzekucyjnym występuje ponadto szczególny środek zaskarżenia, jakim jest skarga na postanowienie referendarza sądowego, a także szczególny środek prawny w postaci zastrzeżeń do oszacowania wartości ruchomości zajętych przez komornika (zob. H. Pietrkowski, *Zastrzeżenia do oszacowania wartości ruchomości zajętych przez komornika (art. 853 k.p.c. po nowelizacji)*, PPC 2020/3, s. 531–534). Zob. też uwagi do art. 767⁴.
4. Zwyczajnym środkiem zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym jest zażalenie, natomiast do środków szczególnych zaliczyć należy skargę na czynności komornika, zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji, skargę na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy oraz skargę na orzeczenie referendarza sądowego. Skargą zaskarżane są decyzje oraz dokonane bądź zaniechane czynności komornika (art. 767), zarzuty przysługują wobec planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, sporządzonego przez komornika (art. 1027 § 2 i 3), albo przez sąd w przypadku planu podziału sumy uzyskanej w egzekucji przez sprzedaż przedsię-

biorstwa lub gospodarstwa rolnego (art. 1027 w zw. z art. 1064²³), natomiast na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy, sporządzony przez zarządcę przysługuje skarga (art. 1064¹³ § 2 i 3), skargą zaskarżane są również orzeczenia referendarza sądowego wydawane w postępowaniu egzekucyjnym (art. 767^{3a}).

5. Odnośnie do zasady niedopuszczalności w postępowaniu egzekucyjnym skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – zob. uwagi do art. 767⁴ § 2.
6. Skarga o wznowienie postępowania przysługuje tylko od prawomocnego postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności orzeczeniom sądów państw obcych lub rozstrzygnięciom innych organów państw obcych oraz ugodom zawartym przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonymi oraz od prawomocnego postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności wyrokowi sądu polubownego wydanemu za granicą lub ugodzie zawartej przed takim sądem (art. 1151¹ § 3, art. 1215 § 3). W istocie występuje więc nie w postępowaniu egzekucyjnym, lecz w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, które choć jest unormowane przepisami zawartymi w części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego, we współczesnych opracowaniach nie jest zaliczane do postępowania egzekucyjnego (szerzej odnośnie do charakteru postępowania klauzulowego zob. M. Muliński, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005, s. 11 i 104; I. Gil, P. Gil, *Postępowanie klauzulowe*, Warszawa 2007, s. 27–30).
7. Skargi przewidzianej w ustawie z 17.06.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2023 r. poz. 1725) – tzw. skargi na przewlekłość postępowania, która dotyczy także przewlekłości w postępowaniu egzekucyjnym, nie można zaliczyć do środków zaskarżenia. Nie jest ona skierowana przeciwko orzeczeniu, nie służy zatem wzruszeniu, zmianie lub uchyleniu z obrotu prawnego orzeczenia, nie ma więc cech charakterystycznych dla środków zaskarżenia. Jej celem jest uzyskanie orzeczenia stwierdzającego, że toczące się postępowanie (karne, cywilne, egzekucyjne) dotknięte jest przewlekłością. Ma wszelkie cechy środka prawnego o specyficznym (swoistym) charakterze.
8. Z punktu widzenia cech, jakimi charakteryzują się środki zaskarżenia występujące w postępowaniu egzekucyjnym, podkreślić należy, że poza zażaleniem, które w zasadzie ma charakter dewolutywny, a więc powodujący przeniesienie sprawy do sądu wyższej instancji (dewolutywny charakter zażalenia doznaje istotnych wyjątków, zob. uwagi do art. 767⁴), pozostałym środkom zaskarżenia należy odmówić

tej cechy. Środki te są rozpoznawane albo przed tym samym sądem, który wydał zaskarżone orzeczenie (np. sąd rozpoznający zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji, sporządzonemu przez sąd w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego), albo przed sądem pierwszej instancji w stosunku do tego organu, który wydał zaskarżone orzeczenie lub dokonał (zaniechał dokonania) czynności, do której spełnienia był zobowiązany (np. sąd rozpoznający skargę na czynność komornika albo skargę na orzeczenie referendarza sądowego, przy czym w drugim przypadku sąd orzeka jako sąd drugiej instancji; zob. uwagi do art. 767^{3a} § 3).

9. Wspólną cechą środków zaskarżenia jest ich suspensywność, przez którą w węższym znaczeniu rozumie się wstrzymanie uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, nie dotyczy natomiast innych skutków związanych z zaskarżeniem, a więc odnoszących się do wykonalności orzeczenia oraz jego skuteczności (suspensywność w znaczeniu szerszym) (W. Siedlecki [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, red. W. Siedlecki, 1986, s. 29 oraz 68–70). Środki zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym łączy niewątpliwie cecha suspensywności w rozumieniu węższym, w razie ich wniesienia następuje bowiem wstrzymanie uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia lub czynności.
10. W postępowaniu egzekucyjnym środki zaskarżenia nie mają charakteru anulacyjnego, ich skuteczne wniesienie nie pozbawia bowiem mocy zaskarżonego orzeczenia, mają natomiast charakter represyjny i reformatoryjny, gdyż co do zasady zmierzają do zmiany lub usunięcia wadliwego orzeczenia (czynności). Stosując kryterium wyniku osiąganego wskutek uwzględnienia środka zaskarżenia, dokonuje się podziału na środki o charakterze odwoławczym oraz restytucyjnym. Pierwsze z nich wywołują postępowanie kontrolne, ograniczone zakresem zaskarżenia. Przeprowadza je albo sąd wyższej instancji (np. zażalenie), albo sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, bądź sąd pierwszej instancji w stosunku do tego organu, który wydał zaskarżone orzeczenie lub dokonał (zaniechał dokonania) czynności, do której dokonania był zobowiązany. Do tej grupy środków zaliczyć należy przykładowo zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji oraz skargę na czynności komornika. Zadaniem środków zaskarżenia o charakterze restytucyjnym jest przede wszystkim ponowne przeprowadzenie przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, postępowania w sprawie rozpoznanej i zakończonej zaskarżonym orzeczeniem, a więc w istocie nieróżniącego się od zwyczajnego postępowania, jakie przeprowadza się przed sądem pierwszej instancji. W postępowaniu rozpoznawczym przykładem takich środków zaskarżenia są sprzeciw od wyroku zaocznego oraz sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. W postępowaniu egzekucyjnym środki zaskarżenia o charakterze restytucyjnym nie występują.

Charakter prawny skargi na czynności komornika

11. Treść art. 363 § 1 wskazuje na podział środków zaskarżenia na środki odwoławcze, którymi są apelacja i zażalenie, oraz „inne środki zaskarżenia”. Mając na względzie wskazane wyżej w uwagach 1–4 kryteria, według których dokonywany jest podział środków zaskarżenia, należy przyjąć, że skarga na czynności komornika jest szczególnym środkiem zaskarżenia, mieszczącym się w grupie „innych środków zaskarżenia” w rozumieniu art. 363 § 1. Ze względu na specyfikę postępowania egzekucyjnego i jego podstawowy cel, jakim jest sprawne i zgodne z przepisami wyegzekwowanie od dłużnika świadczenia zasądanego na rzecz wierzyciela, ustawodawca uznał za zasadne objęcie skargą także zaniechania dokonania czynności. Okoliczność ta nie odbiera skardze przymiotu środka zaskarżenia. Skarżąc zaniechanie czynności egzekucyjnej, w istocie zmierza się do zmiany decyzji komornika o zaniechaniu dokonania czynności przez wymuszenie jej dokonania. Skarga zmierza więc nie tylko do uchylenia lub zmiany postanowienia komornika lub podjętej czynności wykonawczej, lecz także do wymuszenia dokonania czynności zaniechanej. W obu przypadkach spełniony zostaje cel zaskarżenia. Szczególny charakter skargi polega na tym, że jest to środek zaskarżenia przysługujący zarówno na czynności, jak i na zaniechanie dokonania czynności, ale tylko komornika jako organu egzekucyjnego. W zasadzie skargą mogą być zaskarżone wszystkie czynności (zaniechania) komornika, z wyjątkiem czynności i zaniechań wskazanych w konkretnych przepisach. Zaskarżeniu skargą podlegają czynności (zaniechania) komornika, które zostały podjęte bądź zaniechane z naruszeniem przepisów postępowania. Skarga nie służy natomiast do uchylenia bądź zmiany czynności (zaniechań) komornika naruszających prawo materialne.
12. Skarga na czynności komornika nie jest środkiem zaskarżenia dewolutywnym, nie powoduje bowiem przeniesienia sprawy egzekucyjnej do sądu wyższej instancji; rozpoznaje ją sąd rejonowy, który w stosunku do komornika, którego czynność (zaniechanie dokonania czynności) została zaskarżona, jest sądem pierwszej instancji. Skargę na czynności komornika cechuje natomiast suspensywność w znaczeniu węższym (zob. wyżej uwaga 9), ponieważ jej wniesienie tylko wstrzymuje uprawomocnienie się zaskarżonej czynności do chwili rozpoznania skargi przez sąd (zob. uwagi do art. 767² § 2). Z uwagi na wykonawczy charakter postępowania egzekucyjnego, czynności egzekucyjne, nawet te, które są czynnościami rozstrzygającymi, nie zaś *stricto* wykonawczymi, przeprowadzają wyłącznie organy egzekucyjne (sąd, komornik, zarządca) w ramach tylko tego postępowania. Możliwość ponownego ich przeprowadzenia w postępowaniu wywołanym zaskarżeniem należy wykluczyć. Skarga na czynności komornika nie jest zatem restytucyjnym środkiem zaskarżenia.

Wniesienie skargi na czynność komornika nie powoduje utraty mocy zaskarżonej czynności, co oznacza, że skarga nie jest środkiem anulacyjnym.

13. Skarga na czynności komornika nie ma charakteru jednolitego w tym znaczeniu, że co do zasady zaskarżalność czynności komornika tym środkiem została uregulowana w art. 767, jednak w odniesieniu do niektórych czynności zaskarżalność skargą ustawodawca uregulował w innych (szczególnych) przepisach Kodeksu, tj. w art. 768 w zw. z art. 764, 870 i 986. Przyjęte w nich rozwiązania dotyczą sposobu zaskarżenia szczególnych, ze względu na ich specyfikę i znaczenie dla toku egzekucji, czynności komornika. Odmienność tych unormowań nie ma istotnego znaczenia dla oceny charakteru prawnego skargi na czynności komornika (zob. H. Pietrzkowski, *Skarga...*, s. 497–516).
14. W przypadku skargi dotyczącej działania komornika zaskarżone mogą być zarówno czynności o charakterze orzecznym (np. wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego), jak i wykonawczym (np. zajęcie ruchomości i odebranie zajętej rzeczy). W przypadku zaś skargi na zaniechanie dokonania czynności zaskarżone mogą być zachowania komornika polegające na niedokonaniu czynności egzekucyjnej, której dokonanie przewiduje przepis ustawy. Przykładem zaniechań komornika są następujące zachowania: zaniechanie zawiadomienia dłużnika o wszczęciu egzekucji (art. 805), zaniechanie wydania z urzędu postanowienia o umorzeniu egzekucji (art. 824), zaniechanie oddania zajętych ruchomości pod dozór innej osoby niż dłużnik, jeżeli przemawiają za tym ważne przyczyny (art. 855 § 1).
15. Działania lub zaniechania komornika mogą być przedmiotem skargi tylko wtedy, gdy naruszają prawo stron, uczestników postępowania lub osób trzecich lub mu zagrażają. Spod działania skargi wyłączone są zatem czynności faktyczne komornika, które nie oddziałują na sferę prawną stron, uczestników i osób trzecich biorących udział w postępowaniu egzekucyjnym. Z reguły będą to czynności, które nie zmierzają bezpośrednio do osiągnięcia celu egzekucji, jakim jest zaspokojenie wierzyciela (np. czynności o charakterze techniczno-organizacyjnym oraz czynności biurowe podejmowane w związku z prowadzoną egzekucją). Ingerencja w sferę prawną wymienionych podmiotów może nastąpić wskutek czynności podjętych zarówno z naruszeniem przepisów procesowych, jak i bez ich naruszenia. Tylko w pierwszym przypadku podmiotowi dotkniętemu czynnością komornika będzie przysługiwała skarga, jeśli zaś komornik podjętymi czynnościami naruszył np. prawo własności rzeczy przysługujące osobie trzeciej, ale czynności te przeprowadzone zostały zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym, to osobie tej nie przysługuje skarga na czynności komornika, lecz powództwo o zwolnienie zajętej rzeczy spod egzekucji.

Szerzej na temat istoty skargi na czynności komornika zob. A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 11–14.

Pojęcie czynności komornika

16. Ustawa nie definiuje użytego w art. 767 pojęcia czynności komornika. W przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym ustawodawca posługuje się pojęciem czynności egzekucyjnych (zob. art. 759 § 1, art. 765 § 2 i 3, art. 773 § 1, art. 791 § 3 i 5, art. 805 § 1, art. 809, 810, 811 § 1 i 2, art. 812 § 1, art. 814 § 2, art. 821 § 2, art. 823, 826, 891¹ § 1, art. 923¹ § 1, art. 930 § 1, art. 1153¹⁷ § 2). W przepisach ustawy o komornikach sądowych ustawodawca wskazał, jakie zadania powierza się komornikowi (m.in. art. 3 ust. 3 u.k.s.), ponadto pojawia się termin „czynności wykonywane przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym” (np. art. 3 ust. 2 i 4 u.k.s.). Mogłoby się zatem wydawać, że termin „czynności komornika” należy utożsamiać z używanym także w ustawie pojęciem czynności egzekucyjnych. Podejmowane w nauce próby zdefiniowania pojęcia czynności egzekucyjnych odnosiły różne skutki z tego względu, że nie zawsze były oparte na rozróżnieniu dwóch podstawowych pojęć sądowego prawa egzekucyjnego, jakimi są „postępowanie egzekucyjne” oraz „egzekucja” (por. F. Kruszelnicki, *Zarys systemu polskiego prawa egzekucyjnego i zabezpieczającego*, Warszawa 1934, s. 6; M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947, s. 45; W. Siedlecki [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. Z. Resich, W. Siedlecki, 1976, s. 1080; E. Wengerek, *Pojęcie, przedmiot i przesłanki postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego* [w:] *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, red. J. Jodłowski, Ossolineum 1974, s. 342; H. Mądrzak, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęć)*, „Zagadnienia Egzekucji Sądowej w Polsce” 1994/3, s. 111 i n.). Przyjmuje się, że czynnością egzekucyjną jest każde określone co do formy, treści, miejsca i czasu działanie powołanego do tego organu egzekucyjnego w stosunku do osób podlegających egzekucji sądowej, podjęte dla zapewnienia wierzycielowi zaspokojenia. Według definicji przyjętej przez E. Wengereka za czynność egzekucyjną należy uznać czynność organu egzekucyjnego podjętą w sprawie egzekucyjnej, mogącą spowodować skutki prawne dla egzekucji. Określając stosunek obu tych pojęć (czynności komornika oraz czynności egzekucyjnych) do pojęcia czynności procesowych, stwierdził, że pod zakres określenia czynności egzekucyjnej podpadają tylko czynności wykonywane przez organy egzekucyjne (art. 759 § 1), natomiast czynności podejmowane przez inne podmioty należałoby określić jako „czynności postępowania egzekucyjnego” (E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1972, s. 75–76; E. Wengerek, *Sądowe...*, s. 116).
17. Przytoczone wypowiedzi nie wyjaśniają znaczenia terminu „czynności komornika”, na które – zgodnie z art. 767 – przysługuje skarga, a nawet komplikują właściwe jego rozumienie. W literaturze wskazuje się, że czynnikiem odróżniającym czynności egzekucyjne od innych czynności, które są podejmowane przez organ egzekucyjny, jest stosowanie przymusu (tak trafnie W. Tomalak, *Status...*, s. 247). Prowadzi to do wniosku,

że zakres pojęcia czynności komornika jest szerszy od określenia „czynności egzekucyjne”, skoro komornik podejmuje także czynności niewymagające stosowania przymusu (por. wyrok SN z 24.06.2015 r., II CSK 544/14, OSNC 2016/6, poz. 76).

18. Z przedstawionego rozróżnienia pojęć egzekucji oraz postępowania egzekucyjnego wynika, że złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji nie wszczyna jeszcze egzekucji, lecz jedynie postępowanie egzekucyjne. Wszczęcie egzekucji następuje dopiero z chwilą dokonania przez organ egzekucyjny pierwszej czynności egzekucyjnej, przy której doręcza się dłużnikowi zawiadomienie o wszczęciu egzekucji (art. 805). W egzekucji świadczeń pieniężnych czynnością taką jest zajęcie określonego składnika majątku (zob. np. art. 845 § 1 i art. 881 § 1), w egzekucji przez zarząd przymusowy albo przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego czynnością tą jest wydanie odpowiedniego postanowienia sądu (art. 106⁴³ i 1064¹⁵). Czynnością wszczynającą egzekucję świadczeń niepieniężnych jest odebranie rzeczy dłużnikowi (art. 1041 § 1), wezwanie go do dobrowolnego wykonania jego obowiązku (art. 1049 § 1) albo wyznaczenie mu terminu do wykonania tego obowiązku (art. 1050 § 1). We współczesnych opracowaniach wszystkie czynności organów egzekucyjnych dokonane przed podjęciem pierwszej czynności egzekucyjnej, czyli przed wszczęciem egzekucji, prawidłowo nie są kwalifikowane jako czynności egzekucyjne, lecz jako czynności postępowania egzekucyjnego (W. Broniewicz, *Postępowanie egzekucyjne...*, s. 40 i cyt. tam literatura, s. 46 i n.; A. Marciniak, *Sądowe...*, 2013, s. 19; O. Marcewicz [w:] *Kodeks...*, red. A. Jakubecki, 2005, s. 1056 i n.; J. Jankowski [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. J. Jankowski, 2013, s. 353; W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2014, s. 452; A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 53; W. Tomalak, *Status...*, s. 258 i n.). Oznacza to że między wszczęciem postępowania egzekucyjnego a wszczęciem egzekucji, a także w okresie po zakończeniu egzekucji a przed zakończeniem postępowania egzekucyjnego komornik także podejmuje czynności, które nie są „czynnościami egzekucyjnymi”, a podlegają zaskarżeniu skargą, o której mowa w art. 767, są bowiem „czynnościami komornika”, na które – jak stanowi ten przepis – skarga przysługuje, chyba że ustawodawca wyłączy możliwość zaskarżenia określonej czynności (art. 767 § 1¹). Do czynności postępowania egzekucyjnego zaskarżalnych skargą, podejmowanych przed wszczęciem egzekucji, należy zaliczyć przykładowo: zwrot wniosku o wszczęcie egzekucji w razie nieuzupełnienia braków, przekazanie sprawy egzekucyjnej według właściwości, wezwanie uczestników postępowania egzekucyjnego do złożenia wyjaśnień i podanie informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji (art. 761 § 1 i art. 801). Do czynności postępowania egzekucyjnego należy zaliczyć wydanie przez komornika postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, które może nastąpić zarówno przed wszczęciem egzekucji, jak i po jej zakończeniu. Podobnie zakwalifikować należy postanowienie o ustaleniu kosztów egzekucji, które może być wydane we wspomnianych etapach postępowania egzekucyjnego.

W zakresie „czynności komornika”, na które przysługuje skarga przewidziana w art. 767, mieszczą się zatem nie tylko „czynności egzekucyjne”, lecz także „czynności postępowania egzekucyjnego”. Potwierdzeniem takiego rozumienia określenia „czynności komornika” jest art. 767 § 1¹, wyłączający możliwość zaskarżenia zarządzenia komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma, zawiadomienia o terminie czynności oraz uiszczenia przez komornika podatku od towarów i usług. Te czynności komornika są niewątpliwie „czynnościami postępowania egzekucyjnego” i podlegałyby zaskarżeniu skargą, gdyby nie zostały wyłączone regulacją przyjętą w tym przepisie. Konkludując, skargą na czynności komornika mogą być zaskarżone wszelkie czynności komornika oraz zaniechania dokonania czynności, które powinny, a nie zostały podjęte przez komornika, z wyjątkiem czynności wskazanych w konkretnych przepisach.

Zaniechanie przez komornika dokonania czynności

19. Zaniechanie dokonania czynności obejmuje zarówno czynności orzekania, jak i czynności ściśle wykonawcze. Tę specyficzną w systemie środków zaskarżenia regulację tłumaczy się szczególną rolą, jaką skarga na czynności komornika odgrywa w postępowaniu egzekucyjnym. Przedmiotem postępowania wszczętego na skutek skargi na zaniechanie dokonania czynności jest żądanie podmiotu, którego prawa zostały naruszone na skutek zaniechania czynności. Użyte przez ustawodawcę w art. 767 § 1 określenie „zaniechanie dokonania czynności” również wywoływało wątpliwości co do jego znaczenia jako przesłanki skargi na czynności komornika. W nauce przyjmowano, że przez zaniechanie należy rozumieć zaniebdanie dokonania dodatkowych czynności w toku już wszczętej egzekucji, których należy dokonać w celu zabezpieczenia praw stron lub osób trzecich (por. W. Siedlecki [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. Z. Resich, W. Siedlecki, 1976, s. 1180; W. Siedlecki, *Realizacja ochrony cywilnoprawnej jednostki w postępowaniu egzekucyjnym*, ZNUJ Prace Prawnicze 1979/85, s. 89; F. Zedler, *Dopuszczalność...* s. 1; F. Zedler, *Postępowanie...*, t. 2, s. 3; S. Dalka, J. Rodziewicz, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Gdańsk 1994, s. 67). Według definicji przyjętej przez A. Cudaka zaniechanie dokonania czynności polega na niedokonaniu czynności egzekucyjnych, pomimo że konkretny przepis ustawy nakazuje komornikowi ich podjęcie (A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 76). Istotne i trafne w tej definicji podkreślenie, że zaniechanie dotyczy nakazu działania wynikającego z ustawy, należy nie tylko odnieść do – jak podaje ten autor – „czynności egzekucyjnych”, lecz objąć nim także zaniechanie „czynności postępowania egzekucyjnego”, chyba że ustawa wyłącza zaskarżenie określonego zaniechania. Skoro pojęciem czynności komornika objęte są nie tylko „czynności egzekucyjne”, lecz także „czynności postępowania egzekucyjnego”, to należy uznać, że przyjęte w art. 767 § 1 zdanie drugie „zaniechanie przez komornika dokonania czynności” odnosi się do obu rodzajów zaniechanych czynności.

20. Jako przykłady zaniechania komornika można wskazać: niezawiadomienie stron o dokonanej czynności, gdy o jej terminie nie były zawiadomione i przy której nie były obecne (art. 763), nedoręczenie dłużnikowi i współwłaścicielom zajętej ruchomości, którzy nie są dłużnikami, odpisu protokołu zajęcia, a także niezawiadomienie o zajęciu ruchomości osoby wskazanej przez dłużnika, której przysługuje prawo do żądania zwolnienia zajętych ruchomości od egzekucji (art. 847 § 1), niepowołanie biegłego mimo zgłoszenia przez wierzyciela lub dłużnika zastrzeżeń do oszacowania zajętych ruchomości (art. 853 § 4), nieustanowienie dłużnika dozorcą zajętych ruchomości oraz nieoddanie ich pod dozór innej osoby mimo zaistnienia „ważnych przyczyn” (art. 855 § 1), niewysłuchanie stron w razie zmiany dozorczy (art. 860), zaniechanie obwieszczenia o licytacji (art. 867 § 1¹), nieumorzenie postępowania egzekucyjnego co do niesprzedanych ruchomości mimo niezgłoszenia przez wierzyciela w przepisany termin wniosku o wyznaczenie drugiej licytacji lub oświadczenia o przejęciu ruchomości na własność oraz niewyznaczenie drugiej licytacji w sytuacji, gdy spomiedzy kilku wierzycieli jedni żądają licytacji, a inni przejęcia ruchomości na własność (art. 875 § 4), nieumorzenie postępowanie co do rzeczy niesprzedanej lub nieprzejętej na własność, mimo że wierzyciel po drugiej nieskutecznej licytacji nie skorzystał z prawa do przejęcia ruchomości na własność (art. 877), niezawiadomienie znanych komornikowi uczestników postępowania egzekucyjnego o terminie opisu i oszacowania nieruchomości (art. 945 § 1), nedoręczenie podmiotom wymienionym w art. 954 obwieszczenia o licytacji nieruchomości (art. 954), nieumorzenie postępowania, mimo że wierzyciel po drugiej nieskutecznej licytacji nieruchomości nie skorzystał z prawa do przejęcia jej na własność (art. 985 § 1), niespełnienie obowiązku dokonania zajęcia ujawnionego mienia dłużnika w toku egzekucji wszczętej na rzecz osób uprawnionych do alimentacji (art. 1086 w zw. z art. 1073 § 2).

Czynności komornika niepodlegające zaskarżeniu skargą

21. Niektóre czynności komornika nie podlegają zaskarżeniu skargą ze względu na to, że albo są zaskarżalne innym środkiem prawnym (na sporządzony przez komornika plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przysługują zarzuty), albo zaskarżenie czynności wyłączone zostało z mocy prawa (na udzielenie przybicia ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu skarga nie przysługuje – art. 870 § 1), albo charakter czynności sprawia, że jej zaskarżenie jest bezcelowe, nie zapewni bowiem skarżącemu ochrony prawnej (przeszukanie odzieży dłużnika nastąpiło wbrew warunkom przewidzianym w art. 814 § 4). Przyjąć jednak należy, że w przypadku niektórych czynności komornika, mimo że powodują skutki nieodwracalne, osobie dotkniętej takimi czynnościami należałoby przyznać legitymację do ich zaskarżenia skargą na czynności komornika (zob. uwagi do art. 764). W art. 767 § 1¹ wyłączona została możliwość zaskarżenia zarządzenia o wezwaniu do usunięcia braków pisma (np. wniosku o wszczęcie egzekucji, o dokonanie opisu i oszacowania, o wyznaczenie licytacji) oraz zawiadomienia

o planowanym terminie czynności. Prawidłowość tych czynności komornika będzie kontrolowana w razie zaskarżenia odpowiednio zarządzenia komornika o zwrocie pisma albo zaskarżenia czynności, której dotyczyło zawiadomienie. Wyłączona została także możliwość zaskarżenia czynności komornika polegającej na odprowadzeniu podatku od towarów i usług z tytułu sprzedaży egzekucyjnej. O istnieniu lub zakresie obowiązku podatkowego nie powinien bowiem rozstrzygać sąd, ale organ podatkowy w trybie postępowania przewidzianego w Ordynacji podatkowej.

Niedopuszczalność skargi na beczynność

22. Od zaniechania dokonania czynności, która podlega zaskarżeniu skargą, odróżnić należy beczynność komornika polegającą na opieszałym prowadzeniu egzekucji lub na niepodejmowaniu w sprawie czynności, prowadzącym z reguły do przewlekłości postępowania. Na beczynność komornika skarga przewidziana w art. 767 nie przysługuje (wyrok SN z 14.06.1973 r., I CR 250/73, OSNCP 1974/6, poz. 110). Właściwym środkiem zwalczania beczynności komornika jest skarga administracyjna do organów sprawujących nadzór administracyjny nad komornikiem (zob. uwagi do art. 759).

Procesowym środkiem prawnym na przewlekłość postępowania powodowaną beczynnością komornika (sądu) jest skarga przewidziana w ustawie o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tzw. skarga na przewlekłość). Zob. M. Krakowiak, *Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego*, PPE 2005/1–6, s. 22; M. Romańska, *Skarga na przewlekłość postępowania sądowego*, PS 2006/1, s. 67; A. Laskowska, *Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej wskutek uwzględnienia skargi na przewlekłość postępowania egzekucyjnego*, PPE 2007/9, s. 11.

Legitymacja do zaskarżenia. Interes prawny w zaskarżeniu

23. Uprawnienie do zaskarżenia danego orzeczenia przysługuje tylko podmiotowi legitymowanemu do wniesienia określonego środka zaskarżenia. W postępowaniu rozpoznawczym, którego przedmiotem jest – przedstawione do rozpoznania przez sąd – roszczenie powoda (wnioskodawcy), legitymację do zaskarżenia określa się wyłącznie na podstawie przepisów prawa procesowego, a więc odmiennie niż w przypadku legitymacji procesowej, którą w zasadzie wyznaczają przepisy prawa materialnego. Oznacza to, że legitymacja (uprawnienie) do zaskarżenia nie jest odpowiednikiem ogólnej legitymacji procesowej. W doktrynie podkreśla się, że istnienie legitymacji do zaskarżenia orzeczenia nie zależy od relacji danego podmiotu do przedmiotu sporu, ale od relacji skarżącego do postępowania, w którym wydano zaskarżone orzeczenie (por. S. Hanaušek, *Orzeczenie...*, s. 156; T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2009,

s. 298). Dodatkowo wskazuje się, że krąg podmiotów legitymowanych do zaskarżenia orzeczenia określić można dopiero w drodze wykładni nie tylko przepisów działu, który normuje zaskarżenie orzeczeń sądowych, ale dodatkowo na podstawie całości przepisów Kodeksu (por. W. Siedlecki [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, red. W. Siedlecki, 1986, s. 51; W. Broniewicz, *Pojęcie legitymacji procesowej* [w:] *Studia z procesu cywilnego*, red. K. Korzan, Katowice 1986, s. 83). Zakres legitymacji do zaskarżania orzeczeń w postępowaniu cywilnym rozpoznawczym nie jest jednakowy dla wszystkich podmiotów biorących udział w postępowaniu (zob. T. Ereciński [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, cz. 1, red. J. Gudowski, 2013, s. 96 i n.).

24. W art. 512 k.p.c. z 1930 r. nie były wymienione podmioty uprawnione do zaskarżenia skargą czynności komornika, dopiero w § 2 art. 767 k.p.c. po nowelizacji w 2004 r. ustawodawca wskazał, że skargę może złożyć strona lub inna osoba, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone bądź zagrożone. Przyjęcie takiego unormowania zapewne nastąpiło pod wpływem wypowiedzi w doktrynie. Wielu autorów do kręgu uprawnionych zaliczało oprócz stron postępowania egzekucyjnego także uczestników postępowania, a ponadto osoby trzecie, niebędące uczestnikami postępowania egzekucyjnego, których prawa zostały przez komornika wskutek jego czynności lub ich zaniechania naruszone bądź zagrożone (J. Korzonek, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, cz. II k.p.c., t. 2, Kraków 1934, s. 355; M. Waligórski, *Polskie...*, s. 679; E. Wengerek, *Postępowanie...*, 1972, s. 123; F. Zedler, *Postępowanie...*, t. 2, s. 35, W. Siedlecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1969, s. 1092; Z. Świeboda, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1994, s. 65; J. Jankowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do artykułów 506–1088*, red. K. Piasiecki, Warszawa 2006, s. 593–594). Za szerokim ujęciem legitymacji do wniesienia skargi opowiedział się także Sąd Najwyższy, wskazując, że każdy, w tym osoba trzecia, jeżeli wykaże interes prawny w zaskarżeniu, ma legitymację do wniesienia skargi na czynność komornika (uchwała SN z 28.02.1992 r., III CZP 5/92, OSNCP 1992/9, poz. 157). Pojęcie innej osoby jest na tyle pojemne, że uprawnia do przyjęcia tezy, iż krąg osób legitymowanych do zaskarżenia czynności komornika jest wyznaczany przez rodzaj podjętej (zaniechanej) przez komornika czynności, jeśli daną czynnością (zaniechaniem czynności) zostały naruszone lub zagrożone prawa danej osoby. Złożenie skargi w związku z zagrożeniem prawa powstałym w następstwie zdziałanej bądź zaniechanej czynności komornika będzie się łączyć z koniecznością wskazania następstw, które wskutek czynności lub zaniechania dokonania czynności mogą, ale nie muszą powstać w przyszłości. W niektórych przepisach ustawodawca wyraźnie wskazał, komu przysługuje skarga na daną czynność komornika (art. 870 § 1).
25. W postępowaniach sądowych regulowanych przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, a zatem również w postępowaniu egzekucyjnym, legitymację do zaskarżenia

orzeczeń sądu, a także czynności komornika ma prokurator (pomijam sporną kwestię zaskarżenia przez prokuratora wyroku rozwodowego oraz w sprawie o separację), i to niezależnie od tego, czy brał udział w takim postępowaniu. Analogicznie do prokuratora uprawnienie do zaskarżenia orzeczenia przysługuje Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rzecznikowi Praw Dziecka i Rzecznikowi Praw Pacjentów, organizacjom pozarządowym w granicach określonych w art. 61, inspektorowi pracy, powiatowemu (miejskiemu) rzecznikowi konsumentów oraz innym podmiotom działającym na zasadach takich jak prokurator w sprawach wyraźnie wymienionych w przepisach szczególnych.

26. Legitymacja do wniesienia środka zaskarżenia, a zatem także do wniesienia skargi na czynność komornika, pozostaje w ścisłym związku z zagadnieniem interesu prawnego w zaskarżeniu, tj. pokrzywdzenia rozstrzygnięciem zawartym w zaskarżonym orzeczeniu (*gravamen*). W doktrynie prawa procesowego zagadnienie konieczności istnienia pokrzywdzenia (*gravaminis*) czy też interesu prawnego w zaskarżeniu jest sporne (por. m.in. M. Allerhand, *Kodeks postępowania cywilnego*, Lwów 1932, s. 473; M. Waligórski, *Polskie...*, s. 642; S. Włodyka, *Interes prawny jako przesłanka dopuszczalności zaskarżenia orzeczeń w procesie cywilnym*, NP 1963/9, s. 927 i n.; T. Rowiński, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971, s. 174 i n.; T. Wiśniewski *Apelacja i kasacja. Nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1996, s. 33; A. Oklejak, *Apelacja w procesie cywilnym*, Kraków 1994, s. 10 i n.; W. Broniewicz, *Dopuszczalność środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym ze względu na przedmiot zaskarżenia*, PiP 1997/5, s. 19; A. Wilczyńska, *Interes prawny i jego granice w postępowaniu cywilnym*, „Palestra” 2010/9–10, s. 31 i n.; T. Zembrzusi, *Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011, s. 135 i n.). W odniesieniu do skutku, jaki powstaje w razie niewykazania interesu prawnego w zaskarżeniu, prezentowane są dwa stanowiska, według pierwszego *gravamen* jest uważane za przesłankę dopuszczalności zaskarżenia, zaś według drugiego – za przesłankę zasadności zaskarżenia (zob. T. Ereciński [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, cz. 1, red. J. Gudowski, 2013, s. 98 i n.). Kwestia dotycząca skutków braku *gravamen* nie jest jednolicie postrzegana również w judykaturze. Rozbieżność poglądów stała się podstawą do podjęcia przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów uchwały stwierdzającej, że pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (uchwała SN (7) – zasada prawna – z 15.05.2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014/11, poz. 108).
27. W przypadku skargi na czynności komornika, która służy usuwaniu czynności wadliwych, ocena interesu prawnego w zaskarżeniu określonej czynności nie zależy od istnienia (nieistnienia) pokrzywdzenia w rozumieniu przyjmowanym w razie zaskarżenia orzeczenia sądowego. Czynność komornika nie podlega – w aspekcie badania *grava-*

men – takiej ocenie, jaką przeprowadza się w odniesieniu do rozstrzygnięcia zawartego w orzeczeniu sądowym, nie można bowiem podjętej przez komornika czynności porównywać z punktu widzenia jej niezgodności z jakimś żądaniem (roszczeniem) skarżącego. Podmiot uprawniony do złożenia skargi kwestionuje czynność komornika (zaniechanie czynności) przez wskazanie, że jej dokonanie lub zaniechanie dokonania nastąpiło z naruszeniem przepisów o postępowaniu egzekucyjnym. Możliwość oparcia skargi na każdej proceduralnej wadliwości dokonanej lub zaniechanej czynności komornika nie zwalnia skarżącego od wskazania interesu prawnego w jej zaskarżeniu. Rzeczą skarżącego jest wykazanie, że wadliwa czynność komornika, a więc podjęta z naruszeniem przepisów proceduralnych, powoduje dla skarżącego – z punktu widzenia przebiegu egzekucji – niekorzystne skutki. Stwierdzenie wystąpienia pokrzywdzenia, usprawiedliwiającego ocenę, że skarżący ma interes prawny w zaskarżeniu czynności komornika, następuje zatem po zbadaniu wspomnianych twierdzeń skarżącego o wadliwości czynności i jej niekorzystnych dla niego skutkach.

W odniesieniu do zaskarżenia, którego przedmiotem jest czynność komornika, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący powinien wykazać w skardze interes prawny w zaskarżeniu czynności (zaniechania jej dokonania) (uchwała SN z 28.02.1992 r., III CZP 5/92, OSNCP 1992/9, poz. 157). W doktrynie D. Mróz-Szarmach trafnie uznała, że w odniesieniu do środków zaskarżenia wnoszonych w postępowaniu egzekucyjnym badanie *gravamen* nie jest wyłączone (D. Mróz-Szarmach, *Interes prawny w zaskarżeniu orzeczenia w cywilnym postępowaniu rozpoznawczym*, Warszawa 2020, s. 323–326).

28. Mimo że celem skargi jest usunięcie skutków wadliwych czynności, nie zawsze jednak może on zostać osiągnięty, istnieją bowiem takie czynności komornika, których skutków – mimo że podjęte zostały z naruszeniem przepisów – nie da się uchylić za pomocą skargi. Dotyczy to czynności zajęcia ruchomości ulegających łatwemu zepsuciu albo takich, nad którymi sprawowanie dozoru lub których przechowywanie powodowałoby nadmierne koszty, a także czynności zajęcia inwentarza żywego, gdy dłużnik odmówił zgody na przyjęcie go pod dozór (art. 864 § 2 pkt 1 i 2). W podanym przykładzie sprzedaż zajętych ruchomości może nastąpić bezpośrednio po zajęciu bez zachowania warunków określonych w art. 864 § 1, który stanowi, że sprzedaż zajętych ruchomości nie może nastąpić wcześniej niż po upływie 2 tygodni od uprawomocnienia się zajęcia. Innym przykładem jest przeszukanie odzieży dokonane bez zachowania wymagań wskazanych w art. 814 § 4. Komornik dokonuje ponadto czynności, których skutków nie można usunąć w drodze ich zaskarżenia skargą na czynności komornika. W literaturze prezentowany jest pogląd, że w przypadku takich czynności wniesienie skargi nie chroniłoby praw skarżącego, *ergo* nie ma on interesu prawnego w zaskarżeniu. Skargę na takie czynności uznać należy za niedopuszczalną (F. Zedler, *Dopuszczalność...*, s. 1 i n.; A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 73; A. Marciniak, *Sądowe...*, 2013, s. 222). Do odmiennych wniosków doszedł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały

z 4.05.1972 r., III CZP 24/72, OSNCP 1972/12, poz. 212, uznając, że w odniesieniu do wskazanych czynności skarga jest dopuszczalna, a wadliwa czynność podlega uchyleniu, niezależnie od dalszych wiążących się z tym skutkami.

29. W literaturze – w odniesieniu do czynności komornika polegającej na wydaleniu osoby (art. 764) – pojawił się pogląd o braku interesu w jej zaskarżeniu (D. Zawistowski [w:] *Kodeks...*, t. 4, red. T. Wiśniewski, 2021, s. 200). Pogląd ten tylko *prima facie* może wydawać się uzasadniony. Niewątpliwie wydalenie osoby należy do czynności, których skutków nie da się usunąć za pomocą skargi przewidzianej w art. 767 lub innego środka zaskarżenia, nawet wówczas gdy została ona dokonana z naruszeniem przepisów (np. bez uprzedniego upomnienia). Nie oznacza to, że osoba wydalona nigdy nie będzie miała interesu prawnego w zaskarżeniu czynności wydalenia, a sąd, uznając skargę za zasadną, „mógłby jedynie stwierdzić naruszenie przepisów”. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wspomnianej uchwały z 4.05.1972 r., III CZP 24/72, podniósł, że „strona ma zawsze interes prawny w żądaniu uchylenia wadliwego orzeczenia bądź wadliwej czynności egzekucyjnej, niezależnie od tego, czy uchylenie to w ostatecznym wyniku doprowadzi do zrealizowania jej roszczeń materialno-prawnych. Uchylenie wadliwego orzeczenia lub wadliwej czynności leży także w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości. Jeżeli więc strona we właściwym terminie wniosła przysługujący jej środek prawny, powinien on być rozpoznany w świetle przepisów prawa niezależnie od dalszych wiążących się z tym skutków”. Kategoryczne uznanie przez Sąd Najwyższy, że interes prawny w żądaniu uchylenia wadliwej czynności występuje zawsze, wydaje się zbyt daleko idące. Odnosząc się do kwestii występowania interesu prawnego w zaskarżeniu czynności wydalenia, o której mowa w art. 764, można sobie wyobrazić, że osoba bezprawnie wydalona poniosła szkodę, za którą (szkodę każdego rodzaju) komornik odpowiada na podstawie art. 36 u.k.s. Uwzględnienie skargi na czynność komornika polegającą na wydaleniu osoby, wprawdzie nie jest warunkiem *sine qua non* odpowiedzialności odszkodowawczej komornika, jednak stanowić może jedną z okoliczności przy badaniu bezprawnego zachowania komornika w procesie odszkodowawczym.

Za dopuszczalnością skargi na czynności komornika w przypadku wydalenia osoby wypowiedzieli się: W. Siedlecki [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. Z. Resich, W. Siedlecki, 1976, s. 1088; Z. Szczurek [w:] *Egzekucja...*, red. Z. Szczurek, s. 179; H. Pietrkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 5, *Postępowanie egzekucyjne*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, s. 52.

30. Podstawy skargi nie zostały wskazane, można więc oprzeć ją na każdej proceduralnej wadliwości czynności dokonanej lub zaniechanej. Skarga nie może być oparta na zarzutach materialnoprawnych.

Wymagania formalne skargi

31. Tradycyjnie przyjmuje się, że odnośnie do czynności procesowej zaskarżenia obowiązuje forma pisemna (por. np. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008, s. 66; S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008, s. 126). Wprawdzie w judykaturze pojawiło się orzeczenie, w którym dopuszczono możliwość wniesienia środka odwoławczego drogą telegramu nadanego przez telefon (orzeczenie SN z 29.04.1977 r., III CZP 23/77, OSNCP 1977/12, poz. 230), jednak spotkało się ono z krytyką (por. W. Siedlecki [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, red. W. Siedlecki, 1986, s. 63 i cytowani tam autorzy). W późniejszym orzecznictwie pojawiło się orzeczenie, w którym Sąd Najwyższy zaakceptował wnoszenie pism procesowych za pomocą telefaksu (zob. postanowienie SN z 29.01.2003 r., I CZ 192/02, OSNC 2004/4, poz. 64), przy czym związane to było z koniecznością uzupełniania braku formalnego w postaci braku podpisu.

Dopuszczalność korzystania z elektronicznej drogi komunikowania się z sądem w postępowaniu cywilnym jest odmiennie postrzegana w doktrynie i judykaturze (zob. P. Grzegorzcyk, *Dopuszczalność wniesienia środka zaskarżenia w postaci elektronicznej*, M. Praw. 2012/19, s. 1044 oraz cytowana tam literatura). Sąd Najwyższy w uchwale z 23.05.2012 r., III CZP 9/12, OSNC 2012/11, poz. 128, uznał, że wniesienie środka zaskarżenia w postaci elektronicznej dopuszczalne jest aktualnie tylko wtedy, gdy stanowi tak przepis szczególny (art. 125 § 2¹). Brak zatem odpowiednich przepisów oznacza, że środek zaskarżenia wniesiony w postaci elektronicznej nie wywołuje skutku.

32. Pismo procesowe zawierające zaskarżenie orzeczenia sądowego powinno odpowiadać warunkom ogólnym pisma procesowego oraz szczególnym warunkom przewidzianym przez ustawę dla danego środka zaskarżenia. Wymagania są różne dla poszczególnych środków i dotyczą nie tylko samej formy zaskarżenia, lecz także jego treści. Wspólnymi przesłankami wszystkich środków zaskarżenia są: oznaczenie zaskarżonego orzeczenia, wniosek o jego uchylenie lub zmianę w określonym zakresie oraz uzasadnienie tego wniosku. Należy także wskazać zakres zaskarżenia orzeczenia. W sprawach majątkowych dodatkowym wymaganiem jest wskazanie wartości przedmiotu zaskarżenia.

Niespełnienie wymagań formalnych środka zaskarżenia i nieuiszczenie należnej opłaty nie jest traktowane przez ustawę procesową jako brak formalny pisma obejmującego środek zaskarżenia, lecz jako brak formalny tego środka (tak W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne...*, s. 263). Brak formalny środka zaskarżenia może zostać usunięty w terminie wyznaczonym przez sąd. W razie jego niezuzupełnienia nastąpi odrzucenie środka zaskarżenia.

33. Przedstawione uwagi dotyczące wymaganej formy środków zaskarżenia nie są bez znaczenia przy rozważaniach odnośnie do formy skargi na czynności komornika. Przed zmianą art. 767 dokonaną przez ustawę z 2.07.2004 r. przepis ten nie określał formy skargi, można zatem było przyjmować, że w świetle art. 760 § 1 *in fine* jej złożenie do protokołu nie było nieskuteczne. W doktrynie już wtedy wyrażano przekonujący pogląd, że poza możliwością ustnego zgłoszenia skargi do protokołu, przewidzianą w przepisach szczególnych (art. 870 § 1, art. 986), skargę co do zasady składa się w formie pisemnej (F. Zedler, *Treść i forma skargi na czynności komornika oraz termin i osoby uprawnione do jej wniesienia*, „Palestra” 1988/12, s. 69; J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego*, cz. 3, M. Praw. 2004/23, s. 1068).

Mimo dokonanej – przez wspomnianą ustawę z 2.07.2004 r. – zmiany art. 767 § 3 polegającej na wyraźnym wskazaniu formy pisemnej skargi w piśmiennictwie wyrażono pogląd o możliwości zgłoszenia skargi do protokołu. Został on oparty na spostrzeżeniu, że art. 767 § 3 nie obliguje skarżącego do zachowania formy pisemnej skargi, stawia jedynie wymaganie spełnienia warunków pisma procesowego, a ponadto nie uległa zmianie treść art. 760, stanowiącego, że wnioski i oświadczenia można składać ustnie do protokołu (M. Sorysz, *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji KPC z 2.7.2004 r.*, M. Praw. 2005/2). Stanowisko to budzi istotne zastrzeżenia, nie uwzględnia bowiem tego, że skarga nie jest zwykłym wnioskiem ani oświadczeniem, które można zgłosić – zgodnie z art. 760 § 1 – ustnie do protokołu, lecz jest szczególnym pismem procesowym zawierającym środek zaskarżenia, a więc wnoszonym – jak wszystkie środki zaskarżenia – w formie pisemnej. Możliwość ustnego zgłoszenia skargi jest przewidziana wyjątkowo w art. 986 ze względu na specyfikę postępowania licytacyjnego. Skarga jest zgłaszana nie do protokołu, o jakim mowa w art. 760 § 1, lecz sędziemu albo referendarzowi sądowemu nadzorującemu licytację, który natychmiast ją rozstrzyga.

34. Nowe uregulowanie – wprowadzone przez ustawę o komornikach sądowych – zgodnie z którym skarga może zostać wniesiona na urzędowym formularzu, stanowi dodatkowy argument za odrzuceniem stanowiska o możliwości zgłoszenia skargi także ustnie do protokołu w trybie art. 760 § 1. Byłoby czymś nieracjonalnym stosowanie formy ustnej wymagającej sporządzenia protokołu w sytuacji, gdy możliwe jest wniesienie skargi przez wypełnienie urzędowego formularza. Wzór i sposób udostępniania urzędowego formularza zostały ustalone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 23.11.2018 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępniania urzędowego formularza skargi na czynności komornika (Dz.U. poz. 2296). Zgodnie z § 3 tego rozporządzenia urzędowy formularz udostępnia się nieodpłatnie w kancelariach komorniczych oraz w budynkach wszystkich sądów okręgowych i rejonowych, a także na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości i sądów powszechnych. W tym ostatnim przypadku (strony internetowe) formularz udostępnia się w formie

umożliwiającej edycję jego treści. O możliwości wniesienia skargi na urzędowym formularzu oraz o sposobie, w jaki jest on udostępniany, komornik poucza dłużnika przy pierwszej czynności egzekucyjnej, a także strony i uczestników obecnych podczas czynności dokonywanej poza kancelarią, chyba że czynność ta podlega zaskarżeniu skargą w formie ustnej. Możliwość wniesienia skargi na urzędowym formularzu stanowi dodatkowy argument za odrzuceniem stanowiska o możliwości zgłoszenia skargi ustnie do protokołu w trybie art. 760 § 1.

Komornik doręcza urzędowy formularz skargi na żądanie strony lub uczestnika, jeżeli im go nie doręczono (§ 3³). Z brzmienia tego przepisu, zmienionego przez ustawę z 9.03.2023 r., wynika, że urzędowy formularz jest doręczany tylko na wniosek strony lub uczestnika (przed zmianą przepisu komornik doręczał formularz z urzędu, co spotkało się z powszechną krytyką, która doprowadziła do zmiany).

35. Skarga powinna czynić zadość wymaganiom pisma procesowego oraz określać zaskarżoną czynność lub czynność, której zaniechano, jak również wniosek o zmianę, uchylenie lub dokonanie czynności wraz z uzasadnieniem (art. 767 § 3). Z tego przepisu wynika, że skarga na czynności komornika – podobnie jak każdy środek zaskarżenia – powinna spełniać wymagania zwykłego pisma procesowego (zwykłe wymagania formalne) oraz wymagania przepisane dla danego środka zaskarżenia, które decydują o kwalifikowanym charakterze pisma zawierającego środek zaskarżenia (wymagania szczególne, określane także jako konstrukcyjne). Do zwykłych wymagań formalnych skargi – zgodnie z art. 126–128 w zw. z art. 13 § 2 – należy zaliczyć: oznaczenie sądu, do którego jest wnoszona, imię i nazwisko lub nazwę stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników (art. 126 § 1 pkt 1), oznaczenie pisma jako „skarga na czynności komornika” (art. 126 § 1 pkt 3), podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika (art. 126 § 1 pkt 6), wymienienie załączników (art. 126 § 1 pkt 7), wskazanie sygnatury akt (art. 126 § 2¹ *in fine*), dołączenie pełnomocnictwa, jeżeli skargę wnosi pełnomocnik, który wcześniej nie złożył pełnomocnictwa (art. 126 § 3), dołączenie odpisu (odpisów) skargi dla uczestników postępowania egzekucyjnego oraz odpisy załączników (art. 128); oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o prawa majątkowe; uiszczenie należnej opłaty sądowej (art. 126² k.p.c. i art. 19 ust. 1 u.k.s.c.). Wobec tego, że skarga nie jest pierwszym pismem w sprawie, nie ma obowiązku oznaczania w niej miejsca zamieszkania lub siedziby stron, miejsca zamieszkania lub siedziby ich przedstawicieli ustawowych lub pełnomocników (art. 126 § 2).
36. Z art. 767 § 3 nie można wywieść wymagania – jakie z reguły wskazują przepisy dotyczące środków zaskarżenia – polegającego na określeniu w skardze granic zaskarżenia. Brak w tym zakresie regulacji jest zrozumiały z uwagi na szczególnie przedmiot zaskarżenia, jakim jest czynność komornika bądź zaniechanie dokonania czynności.

Wskazanie zakresu zaskarżenia nie należy więc uważać za wymaganie formalne skargi.

37. W związku z tym, że do skargi na czynności komornika ma odpowiednie zastosowanie art. 128 § 1 w zw. z art. 13 § 2, zawierający wymaganie dołączenia do pisma procesowego jego odpisów oraz odpisów załączników w celu doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom, natomiast z art. 132 wynikają dla zawodowych pełnomocników szczególnie obowiązki bezpośredniego doręczania sobie nawzajem pism procesowych, z wyjątkiem m.in. wskazanych środków zaskarżenia, wśród których nie wymieniono skargi na czynności komornika, w piśmiennictwie podjęto rozważania w kwestii, czy do skargi stosuje się regulację przewidzianą w art. 132 dla środków zaskarżenia (§ 1¹), czy dla zwykłych pism procesowych (§ 1). Zagadnienie jest istotne, jak bowiem wskazano, praktyka sądów w tym zakresie jest bardzo różna – w jednych sądach przyjmuje się, że art. 132 w ogóle nie ma zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym, w innych aprobowane jest składanie skargi na czynności komornika wraz z odpisami dla innych uczestników, a w jeszcze innych sądach wymaga się dołączenia potwierdzenia doręczenia (nadania) odpisu pisma bezpośrednio pełnomocnikowi drugiej strony. Wyrażony w tej kwestii pogląd O. Marcewicz, że do skargi na czynności komornika należy stosować takie reguły, jakie art. 132 przewiduje dla innych środków zaskarżenia, a zatem strona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika składa skargę wraz z odpisami przeznaczonymi dla pozostałych uczestników, zasługuje na aprobatę. Jak trafnie podniesiono w tej wypowiedzi, odmienna koncepcja pociągałaby za sobą konieczność przyjęcia, że skarga na czynności komornika, jako jedyne pismo zawierające środek zaskarżenia, podlegałaby zwrotowi na podstawie niezaskarżalnego zarządzenia (O. Marcewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 2, Art. 730–1217, red. A. Jakubecki, LEX 2019). Artykuł 132 § 1¹ ma zastosowanie do odpisów pism, w których skarżący uzupełnił, tzn. doprecyzował w sposób ostateczny, wszystkie elementy środka zaskarżenia, które wpływają na jego treść (wyrok SN z 22.01.2015 r., III CSK 98/14, LEX nr 1628931; uchwała SN z 17.07.2014 r., III CZP 47/14, OSNC 2015/5, poz. 59; tak też T. Zembrzusi, *Doręczenie odpisu pisma procesowego zawierającego uzupełnienie braków formalnych środka zaskarżenia*, PPC 2015/1, s. 32).

Właściwość sądu. Termin do wniesienia skargi

38. Skargę na czynność komornika wnosi się do komornika, który dokonał zaskarżonej czynności lub zaniechał jej dokonania (art. 767 § 5), natomiast rozpoznaje ją sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika (art. 767 § 1 zdanie trzecie).

Na podstawie ustawy o komornikach sądowych właściwość miejscowa sądu rozpoznającego skargę (art. 767 § 1 *in fine*) została zmieniona. Przed tą zmianą sądem właściwym

ciwym do rozpoznania skargi był sąd, przy którym działał komornik. Jeżeli jednak wierzyciel wybrał do prowadzenia egzekucji komornika poza właściwością ogólną, skargę rozpoznał sąd, który byłby właściwy według zasad ogólnych. Taka regulacja wywoływała w praktyce wątpliwości odnośnie do sądu właściwego do rozpoznania skargi, stwarzała problemy z dostępem do akt komorniczych w razie równoczesnego rozpoznawania skargi przez sąd „wybrany” oraz podejmowania przez sąd oraz prezesa sądu, przy którym komornik działał, czynności z zakresu odpowiednio nadzoru judykacyjnego (art. 759 § 2) oraz nadzoru administracyjnego uregulowanego w ustawie o komornikach sądowych. Z tych względów skreślony został przepis stanowiący, że „jeżeli do prowadzenia został wybrany komornik poza właściwością ogólną, skargę rozpoznaje sąd, który byłby właściwy według ogólnych zasad” (art. 767 § 1 zdanie czwarte). Po dokonanej zmianie skargę rozpoznaje sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika. Nowelizacja przepisu dotyczącego właściwości sądu rejonowego rozpoznającego skargę na czynność komornika była podyktowana również potrzebą skorelowania go z nowymi regulacjami w Prawie o ustroju sądów powszechnych, wprowadzonymi na podstawie ustawy o komornikach sądowych. Według pkt 7 dodanego do art. 12 § 1 p.u.s.p. istnieje możliwość tworzenia w sądach rejonowych wydziałów egzekucyjnych właściwych do rozpoznawania m.in. spraw wywołanych skargą na czynności komornika sądowego oraz rozpoznawania spraw w trybie art. 759 § 2. Jednocześnie wprowadzono rozwiązanie, zgodnie z którym w razie nieutworzenia wydziału egzekucyjnego w sądzie rejonowym właściwym do rozpoznawania takich spraw Minister Sprawiedliwości przekazuje je innemu sądowi rejonowemu w trybie określonym w ustawie o ustroju sądów powszechnych (art. 12 § 2 p.u.s.p.). Dokonane zmiany należy ocenić pozytywnie (por. A. Gajewski, P. Dzieńis, *Skarga na czynności komornika po nowelizacji wchodzącej w życie 1.1.2019 r.*, M. Praw. 2018/20, s. 1087; A. Cudak, *Zmiany w przepisach o skardze na czynności komornika obowiązujące od 1 stycznia 2019 r.* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych*, red. A. Marciniak, Sopot 2018, s. 556–557; H. Pietrkowski [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. T. Zembrzusi, s. 1451 i n.; odmiennie P. Jadłowski, *Ocena regulacji właściwości sądu w sprawach ze skargi na czynności komornika po dniu 1 stycznia 2019 r.*, PPE 2021/1, s. 83 i n.).

39. W razie wniesienia skargi bezpośrednio do sądu właściwego do rozpoznania skargi, a więc z pominięciem komornika, datą wniesienia skargi jest data nadania jej przez ten sąd do komornika, jeżeli przekazanie nastąpiło w terminie otwartym do wniesienia skargi. Takie rozwiązanie przyjmuje się w judykaturze w przypadku, gdy środek zaskarżenia wpłynął bezpośrednio do sądu drugiej instancji funkcjonalnie właściwego, a więc z pominięciem sądu pierwszej instancji (postanowienia SN: z 14.11.1973 r., II CZ 183/73, OSPiKA 1974/5, poz. 74; z 6.12.1965 r., I PZ 80/65, OSPiKA 1966/12, poz. 127). Nie ma uzasadnionych powodów, aby takiego rozwiązania nie można było stosować w przypadku wniesienia skargi na czynności komornika bezpośrednio

do sądu z pominięciem komornika. Bezpodstawne byłoby odpowiednie stosowanie szczególnej regulacji przewidzianej w art. 369 § 3, która dotyczy apelacji i ma zastosowanie tylko wtedy, gdy sądem drugiej instancji jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy.

W przypadku wniesienia skargi do sądu niewłaściwego dominowało w orzecznictwie stanowisko, zgodnie z którym wniesienie środka zaskarżenia do sądu niewłaściwego miejscowo i funkcjonalnie nie oznacza dochowania terminu do jego wniesienia, chyba że – w terminie otwartym do zaskarżenia – sąd niewłaściwy przekazał sprawę sądowi właściwemu lub sam skarżący wniósł środek zaskarżenia do sądu właściwego. Sąd Najwyższy stanowisko to potwierdził w uchwale połączonych Izb, Cywilnej, Administracyjnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 28.11.1987 r., III CZP 33/87, OSNCP 1988/6, poz. 73. W uchwale (7) z 15.05.2013 r., III CZP 91/12, OSNC 2013/10, poz. 112, uznał, że art. 200 współcześnie może być odpowiednio stosowany nie tylko do „sprawy”, lecz także do środka odwoławczego (środka zaskarżenia) – szerzej zob. P. Telenga, *Skarga na czynności komornika (zagadnienia wybrane związane z rozstrzygnięciem skargi przez sąd rejonowy)* [w:] *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, red. M. Michalska, Sopot 2015, s. 463–467. Oznacza to, że dla oceny zachowania terminu do wniesienia środka zaskarżenia miarodajna jest data przekazania go na podstawie art. 200 przez sąd niewłaściwy do sądu właściwego, a nie data nadania przez skarżącego środka zaskarżenia na adres sądu niewłaściwego.

40. Przewidziany w art. 767 § 4 tygodniowy termin do wniesienia skargi, podobnie jak inne wyznaczone dla środków zaskarżenia, jest terminem procesowym, może zatem być przywrócony na ogólnych zasadach (por. art. 168 i n.). O przywróceniu terminu decyduje sąd. Wobec tego, że jest terminem ustawowym, nie może być skrócony ani przedłużony przez sąd. Terminy do wniesienia środków zaskarżenia, a zatem także termin do wniesienia skargi na czynności komornika, są terminami prekluzyjnymi, ich upływ sąd zawsze uwzględni z urzędu.

Wobec tego, że skargą mogą być podważane czynności komornika zarówno decyzyjne, jak i faktyczne, a także zaniechanie dokonania czynności, zachodziła konieczność precyzyjnego wskazania chwili, od której rozpoczyna się bieg tygodniowego terminu do wniesienia skargi.

W świetle aktualnego brzmienia art. 767 § 4 sposób liczenia tygodniowego terminu do wniesienia skargi uzależniony jest od przedmiotu zaskarżenia (dokonanie lub zaniechanie dokonania czynności), obecności skarżącego przy czynności oraz terminu powiadomienia o czynności. Termin tygodniowy biegnie:

- 1) w przypadku gdy skarżący był obecny przy czynności lub został o jej terminie powiadomiony – od dnia dokonania czynności;

- 2) w przypadku gdy skarżący nie był obecny przy czynności ani nie był o niej powiadomiony – od dnia zawiadomienia o czynności (por. uwagi do art. 763);
- 3) w przypadku niezawiadomienia o terminie dokonania czynności – od dnia dowiedzenia się przez skarżącego o dokonaniu czynności;
- 4) w przypadku zaniechania dokonania czynności – od dnia, w którym skarżący dowiedział się, że czynność miała być dokonana.

Szczególne uregulowanie dotyczące biegu terminu do wniesienia skargi zawarte jest w art. 818 § 2 umożliwiającym zaskarżenie czynności komornika dokonanych w czasie, kiedy strona nie miała zdolności procesowej i nie działał za nią przedstawiciel ustawowy. Zgodnie z tym przepisem termin zaskarżenia biegnie od daty, w której przedstawiciel ustawowy lub kurator otrzymał zawiadomienie o toczącym się postępowaniu, a jeżeli wcześniej zgłosił swoje uczestnictwo w postępowaniu – od daty tego zgłoszenia

W przepisach art. 870 § 1 i art. 986 ustawodawca nie określił terminu, w jakim skarga powinna zostać wniesiona, lecz wskazał, na jakim etapie postępowania powinno to nastąpić. W przypadku skargi na przybicie udzielone w toku egzekucji z ruchomości skarga powinna zostać zgłoszona – jak stanowi art. 870 § 1 – „do protokołu licytacji”, a więc niezwłocznie po udzieleniu przybicia, najpóźniej po wpisaniu do protokołu stwierdzenia o udzieleniu przybicia. Zgodnie natomiast z art. 986 skargę na czynności komornika w toku licytacji w egzekucji z nieruchomości zgłasza się ustnie aż do zamknięcia przetargu „sędziemu albo referendarzowi sądowemu nadzorującemu licytację, który natychmiast ją rozstrzyga”. Skoro w tych przypadkach złożenie skargi nie następuje w określonym terminie, lecz na określonym etapie postępowania, instytucja przywrócenia terminu nie ma zastosowania.

Czynności komornika po wniesieniu skargi

41. Zgodnie z art. 767 § 5 komornik w terminie 3 dni od dnia otrzymania skargi sporządza uzasadnienie zaskarżonej czynności (o ile nie zostało ono sporządzone wcześniej) albo uzasadnienie przyczyn zaniechania dokonania czynności, a następnie przekazuje je wraz ze skargą i aktami sprawy do właściwego sądu, chyba że skargę uwzględni w całości. O uwzględnieniu skargi komornik zawiadamia skarżącego oraz zainteresowanych, których ono dotyczy. Takie rozwiązanie umożliwia wyeliminowanie przypadków wnoszenia skarg do niewłaściwego sądu oraz konieczności umarzania postępowania przez sąd w razie uwzględnienia skargi przez komornika oraz ogranicza czasochłonne i kosztowne przekazywanie korespondencji między sądem a komornikiem.

Przewidziany w art. 767 § 5 termin 3-dniowy na sporządzenie przez komornika uzasadnienia zaskarżonej czynności (zaniechanej czynności) i przekazanie skargi właściwemu sądowi *prima facie* należałoby kwalifikować jako termin instrukcyjny, skoro

jego adresatem jest organ procesowy, a takim niewątpliwie jest komornik. Czynność organu procesowego dokonana po upływie terminu instrukcyjnego (np. terminu do sporządzenia przez sąd uzasadnienia wyroku) jest skuteczna i nie może być z powodu uchybienia terminowi podważana. W przypadku uchybienia przez komornika 3-dniowemu terminowi, o którym mowa w art. 767 § 5, można bronić poglądu, że mamy do czynienia z zaniechaniem sporządzenia uzasadnienia i przesłania sądowi skargi wraz z aktami sprawy. Wydaje się, że ustawodawca, ustanawiając w art. 767 § 5 bardzo krótki, 3-dniowy termin do dokonania tych czynności przez komornika, miał na względzie okoliczność, że prawo przewiduje skargę na zaniechanie dokonania czynności przez komornika. Można zatem uznać, że czynności, których wykonanie powinno nastąpić w terminie 3 dni, mimo że nie są typowymi czynnościami komornika w rozumieniu przyjmowanym w doktrynie i orzecznictwie (zob. wyżej pkt 16), stanowią *sui generis* czynności komornika, zaniechanie dokonania których w terminie 3 dni usprawiedliwia wniesienie skargi na zaniechanie dokonania czynności. Przy takim ich rozumieniu 3-dniowy termin, mimo że jego adresatem jest komornik, należałoby kwalifikować nie jako termin instrukcyjny, lecz jako termin do dokonania czynności przez komornika, którego zaniechanie stwarza podstawę wniesienia skargi na zaniechanie przez komornika sporządzenia uzasadnienia i przekazania sądowi skargi wraz z aktami sprawy (tak H. Pietrzkowski [w:] *Kodeks...*, t. 5, red. T. Ereciński, 2016, s. 62–63; H. Pietrzkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2021, s. 1147). Stanowisko to zakwestionował I. Kunicki, uznając, że jest ono „niezrozumiałe”. Zdaniem tego autora 3-dniowy termin przewidziany w art. 767 § 5 jest terminem instrukcyjnym, zatem uchybienie mu nie powoduje ujemnych skutków procesowych, natomiast jako działanie bezprawne komornika może skutkować jego odpowiedzialnością odszkodowawczą solidarnie ze Skarbem Państwa. Jednocześnie dodał, że „przekroczenie wskazanego terminu stanowi także zaniechanie dokonania czynności przez komornika, a zatem jest zaskarżalne skargą na czynności komornika”. Przy tej koncepcji skutek jest taki sam, tyle że dla strony powstaje później, zwłaszcza w razie znacznego przekroczenia 3-dniowego terminu (I. Kunicki, *Ustosunkowanie się komornika do skargi na jego czynności* [w:] *Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, red. J. Misztal-Konecka, Sopot 2017, s. 61).

Obciążenie komornika kosztami postępowania wywołanego skargą

42. Zgodnie z § 6 dodanym do art. 767 przez ustawę o komornikach sądowych w przypadku stwierdzenia oczywistego naruszenia prawa przez komornika sąd, uwzględniając skargę, stosownie do okoliczności może go obciążyć kosztami postępowania wywołanego skargą. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie stronom oraz komornikowi.

Możliwość obciążenia komornika kosztami postępowania wywołanymi skargą stanowi odstępstwo od przewidzianej w art. 770 zasady odpowiedzialności dłużnika za

koszty celowej egzekucji oraz reguł dotyczących zwrotu kosztów, o których mowa w art. 98–110, mających w określonych sytuacjach odpowiednie zastosowanie w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na czynności komornika (art. 13 § 2). W literaturze zgodnie przyjmuje się, że zasada wyrażona w art. 770 nie pozwala na obciążenie kosztami wierzyciela, nawet gdy zachodzą podstawy wskazane w art. 100–103. W razie jednak oddalenia przez sąd wniosków wierzyciela przy nadaniu klauzuli wykonalności, nakazaniu dłużnikowi wyjawienia majątku czy też w egzekucji wykonania przez dłużnika czynności, a także w razie oddalenia przez sąd wniesionej skargi na czynności komornika istnieje możliwość zastosowania przez sąd reguł zwrotu kosztów przyjętych w rozpoznawczym postępowaniu procesowym (zamiast wielu zob. S. Cieślak [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. J. Jankowski, 2015, s. 200). W judykaturze Sądu Najwyższego takie rozwiązanie przyjęto w orzeczeniu z 16.01.1962 r., 4 CZ 153/61, OSNCP 1963/5, poz. 103; postanowieniu z 9.09.1987 r., III CRN 233/87, OSNCP 1989/10, poz. 161; uchwale z 28.04.2004 r., III CZP 16/04, OSNC 2005/6, poz. 103. W uchwale dotyczącej zwrotu kosztów postępowania wywołanego skargą na czynności komornika Sąd Najwyższy uznał, że sąd, orzekając na podstawie art. 770, stosuje odpowiednio w niezbędnym zakresie przepisy o zwrocie kosztów procesu, tj. art. 98–110 w zw. z art. 13 § 2 (uchwała z 29.02.1996 r., III CZP 17/96, LEX nr 24101), natomiast w uchwale dotyczącej zwrotu kosztów niecelowej egzekucji przyjął, że dłużnik, przeciwko któremu wszczęta została egzekucja alimentów, mimo że dobrowolnie zaspokajał alimenty w terminie i wysokości określonej w tytule wykonawczym, może skutecznie – stosownie do okoliczności – w drodze skargi kwestionować czynności komornika w zakresie obciążenia go kosztami egzekucyjnymi (art. 767 i 770) (uchwała SN (7) – zasada prawna – z 27.11.1986 r., III CZP 40/86, OSNCP 1987/5–6, poz. 71).

43. Nowa regulacja przyjęta w § 6 art. 767 – w świetle wskazanych zasad zwrotu kosztów egzekucji oraz jednolicie ukształtowanego w tym zakresie orzecznictwa i wypowiedzi w doktrynie – nie tylko stanowi odstępstwo od obowiązujących dotychczas zasad, lecz jest regulacją zaburzającą te zasady. Możliwość obciążania organu egzekucyjnego, jakim jest komornik, kosztami postępowania, jeśli nawet koszty powstały wskutek oczywistego naruszenia przepisów przez komornika, musi budzić zastrzeżenia. Przyjąć należy, że odstąpienie przez sąd od reguł orzekania o kosztach postępowania skargowego jest uwarunkowane ustaleniem, że „oczywiste naruszenie prawa przez komornika” było przyczyną wniesienia skargi i została ona uwzględniona. Wystąpienie tej przesłanki pozwala na rozważenie przez sąd, czy „stosownie do okoliczności” można komornika obciążyć kosztami postępowania wywołanego skargą. Obciążenie komornika kosztami na podstawie art. 767 § 6 jest więc fakultatywne.
44. Odnośnie do zażalenia na postanowienie obciążające komornika kosztami postępowania wywołanego skargą, przewidzianego w § 6 komentowanego artykułu, zob. uwagi do art. 767⁴.

45. Zob. też: J. Derlatka, *Skarga na czynności komornika sądowego w nowej przestrzeni prawnej – zagadnienia wybrane*, PPE 2018/10, s. 41 i n.; M. Lewandowski, *Możliwość obciążenia komornika kosztami postępowania skargowego – wybrane zagadnienia na tle wykładni art. 767 § 6 k.p.c.*, PPE 2020/3, s. 21 i n.; H. Pietrkowski [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. T. Zembrzusi, s. 1453–1455.

Art. 767¹. (uchylony)**Art. 767².** [Termin rozpoznania skargi na czynności komornika]

§ 1. Sąd rozpoznaje skargę w terminie tygodniowym od dnia jej wpływu do sądu, a gdy skarga zawiera braki formalne, które podlegają uzupełnieniu, w terminie tygodniowym od jej uzupełnienia.

§ 2. Wniesienie skargi nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego ani wykonania zaskarżonej czynności, chyba że sąd zawiesi postępowanie lub wstrzyma dokonanie czynności.

1. Sąd rejonowy rozpoznający skargę na czynność komornika działa jako sąd pierwszej instancji (zob. uzasadnienie postanowienia SN z 21.05.2010 r., III CZP 28/10, OSNC 2011/1, poz. 10). Rozpoznaje ją w terminie tygodniowym – jak stanowi art. 767² § 1 – „od dnia wpływu skargi do sądu”. Sformułowanie to oznacza nie datę jej wniesienia przez skarżącego, lecz datę przekazania jej wraz z aktami sprawy przez komornika (tak trafnie J. Mucha, *Nowe regulacje w kodeksie postępowania cywilnego*, cz. 2, R.Pr. 2005/3, s. 7). Dodać należy, że gdy skarga jest dotknięta brakami formalnymi podlegającymi uzupełnieniu, bieg tego terminu rozpoczyna się od dnia ich uzupełnienia. Jest to termin ustawowy instrukcyjny. Sąd rozpoznaje skargę na posiedzeniu niejawnym (art. 766), chyba że przepis szczególny wymaga przeprowadzenia rozprawy (np. art. 768) albo sąd uzna, że istnieje potrzeba wyznaczenia posiedzenia jawnego, niebędącego rozprawą (art. 760).
2. Wniesienie skargi nie wstrzymuje postępowania egzekucyjnego. Sąd może jednak – w związku z wniesieniem skargi – z urzędu zawiesić postępowanie egzekucyjne lub wstrzymać dokonanie czynności. Ocena sądu w tym zakresie będzie uzależniona od okoliczności sprawy. Z reguły prawdopodobieństwo powstania szkody będzie podstawą zawieszenia postępowania lub wstrzymania dokonania czynności. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego może nastąpić także na wniosek podmiotu, który wniósł skargę (por. uwagi do art. 821).
3. W postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi sąd jest władny orzec o umorzeniu postępowania. Umorzenie postępowania nastąpi, gdy zaistniały trwałe przeszkody wykluczające prowadzenie postępowania w całości w odniesieniu do określonej osoby,

rzeczy lub prawa. Orzeczenie o umorzeniu postępowania na podstawie art. 826 wywołuje skutek w postaci uchylenia dokonanych wcześniej czynności. Sąd może także umorzyć to postępowanie w razie cofnięcia skargi (art. 355 w zw. z art. 13 § 2).

4. Sąd, dokonując merytorycznej oceny skargi, bada, czy zaskarżona czynność została podjęta zgodnie z przepisami o postępowaniu egzekucyjnym, a w przypadku skargi na zaniechanie dokonania czynności – czy w świetle tych przepisów komornik powinien dokonać czynności, a nie zrobił tego. Orzeczenie rozstrzygające skargę w sposób merytoryczny może być postanowieniem uwzględniającym albo oddalającym skargę. Postanowienie uwzględniające skargę może polegać na: po pierwsze – uchyleniu zaskarżonej czynności, w sytuacji gdy wadliwa czynność była zbędna, po drugie – uchyleniu zaskarżonej czynności komornika i nakazaniu, aby podjął on prawidłową czynność, po trzecie – uchyleniu zaskarżonej czynności i dokonaniu prawidłowej czynności, po czwarte – zmianie zaskarżonej czynności, po piąte – nakazaniu komornikowi dokonania czynności, której zaniechał, lub przeprowadzeniu jej przez sąd (por. A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 168–170; E. Wengerek, *Pojęcie...*, s. 371; Z. Świeboda, *Postępowanie...*, s. 48; Z. Świeboda, *Sąd jako organ egzekucyjny*, Warszawa 1980, s. 17; zob. też uchwała SN z 4.05 1972 r., III CZP 24/72, OSNCP 1972/12, poz. 212). Mimo bezzasadności zarzutów podniesionych w skardze sąd ją uwzględni także wtedy, gdy zaskarżona czynność komornika jest wadliwa, sąd nie ocenia bowiem zaskarżonej czynności tylko w granicach zarzutów przedstawionych w skardze (A. Cudak, *Skarga...*, 2015, s. 168).
5. Błędne oddalenie skargi na czynność komornika, która spowodowała szkodę, nie wyłącza odpowiedzialności odszkodowawczej komornika na podstawie art. 36 u.k.s. Przed wejściem w życie tego przepisu odpowiedzialność odszkodowawczą komornika stanowiły art. 23 u.k.s.e. oraz art. 769 k.p.c., który utracił moc (zob. uwagi do tego przepisu).
6. Postanowienie rozstrzygające skargę na czynność komornika sąd uzasadnia zgodnie z regułami przewidzianymi w art. 766¹.

Art. 767³. [Odrzucenie skargi; zażalenie]

§ 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanej terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie. Na postanowienie sądu o odrzuceniu skargi służy zażalenie.
§ 2. Przepis art. 759 § 2 stosuje się.

1. Jeżeli skarga jest niedopuszczalna (np. została wniesiona przez podmiot nieuprawniony lub została zaskarżona czynność komornika, na którą skarga nie przysługuje, albo po

stronie skarżącego brak jest interesu prawnego w zaskarżeniu) lub została wniesiona po terminie – podlega odrzuceniu. W razie stwierdzenia, że skarga dotknięta jest brakami formalnymi lub fiskalnymi (zob. uwagi do art. 767 § 3), sąd wzywa skarżącego do ich uzupełnienia w wyznaczonym terminie pod rygorem odrzucenia skargi.

2. Na postanowienie sądu o odrzuceniu skargi przysługuje zażalenie. Jest to zatem przypadek zażalenia przysługującego „w wypadkach wskazanych w ustawie”, jak stanowi art. 767⁴ § 1.
3. Redakcja § 2 oznacza, że sąd jest zobligowany do zbadania, czy zachodzi podstawa do podjęcia czynności nadzorczych przewidzianych w tym przepisie. Powiązania zachodzące między uregulowaniami dotyczącymi skargi na czynności komornika oraz nadzoru judykacyjnego przewidzianego w art. 759 § 2 k.p.c. mają długą historię. Przed wejściem w życie ustawy z 2.07.2004 r., na podstawie której dodano art. 767³ § 1 i 2 k.p.c., ustawodawca nie unormował skutków wniesienia skargi po terminie bądź nieuzupełnienia w wyznaczonym terminie jej braków formalnych. Usuwanie braków formalnych skargi (w tym fiskalnych) przebiegało – mimo braku uregulowania – zgodnie z regułami postępowania właściwymi dla środków zaskarżenia, a zatem pod rygorem odrzucenia skargi (zob. uchwały SN: z 6.09.1994 r., III CZP 101/94, OSNC 1995/2, poz. 24, oraz z 26.01.1999 r., III CZP 58/98, OSNC 1999/6, poz. 107). Po wejściu w życie wspomnianej noweli rygor odrzucenia skargi wynikał wprost z art. 767³, który w pierwotnym brzmieniu stanowił, że jeżeli skargę wniesiono po terminie albo nie uzupełniono w terminie jej braków, sąd ją odrzuca, chyba że uzna, iż zachodzi podstawa do podjęcia czynności na podstawie art. 759 § 2. Rozwiązanie przyjęte w art. 767³ uwzględniało argumenty przedstawicieli doktryny, według których odrzucenie skargi złożonej po terminie lub skargi, której braków nie usunięto w wyznaczonym terminie, następuje tylko wtedy, gdy w postępowaniu egzekucyjnym nie stwierdzono uchybień podlegających usunięciu z urzędu na podstawie art. 759 § 2 (K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 204; F. Zedler, *Treść...*, s. 71–73; F. Zedler, *Postępowanie...*, t. 2, s. 36–37; S. Dalka, J. Ródziewicz, *Postępowanie...*, s. 71–73).

W doktrynie art. 767³ w brzmieniu wówczas obowiązującym nie był jednolicie interpretowany. Część autorów przyjmowała, że konieczność podjęcia działań nadzorczych w trybie art. 759 § 2 nie może niweczyć skutku odrzucenia skargi w razie jej wniesienia po terminie bądź nieusunięcia jej braków formalnych w wyznaczonym terminie (J. Jankowski [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. K. Piasecki, 2006, s. 599; D. Popłonyk, T. Zawislak, *Uwagi do projektu ustawy zmieniającej KPC i inne ustawy przygotowanego przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego w zakresie postępowania egzekucyjnego* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 176–177). Przeciwnicy tego stanowiska wska-

zywali, że spóźniona, ale uzasadniona skarga nie podlega odrzuceniu, lecz należy ją potraktować jako wniosek zmierzający do wydania zarządzeń nadzorczych na podstawie art. 759 § 2; objęcie postępowania egzekucyjnego takim nadzorem uniemożliwia odrzucenie skargi (M. Sorysz, *Nowy...*, s. 76; P. Grzegorzczak, *Granice...*, s. 285; H. Pietrkowski [w:] *Kodeks...*, t. 4, red. T. Ereciński, 2009, s. 151; H. Pietrkowski, *Nadzór judykacyjny...*, s. 774). Takie rozwiązanie, mimo że budziło zastrzeżenia z punktu widzenia „czystości procesowej”, zapewniało – jak podkreślono w literaturze (H. Pietrkowski [w:] *Kodeks...*, t. 4, red. T. Ereciński, 2009, s. 44–45) – skuteczną kontrolę sądową w sprawach, w których egzekucja nie była prowadzona w sposób prawidłowy. Jeśli bowiem istniały podstawy do wydania zarządzeń w trybie art. 759 § 2, a mimo to sąd odrzucił skargę z powodu wniesienia jej po terminie bądź nieuzupełnienia w terminie jej braków formalnych, to postanowienie o odrzuceniu skargi mogło być skutecznie zaskarżone zażaleniem ze względu na niepodjęcie czynności nadzorczych, o których mowa w art. 759 § 2.

W judykaturze Sądu Najwyższego został zaakceptowany drugi ze wskazanych poglądów (zob. uchwały SN: z 23.05.2012 r., III CZP 11/12, OSNC 2012/10, poz. 118, oraz z 18.07.2012 r., III CZP 32/12, OSNC 2013/2, poz. 13). Mimo korekty treści art. 767³ dokonanej na podstawie ustawy z 16.09.2011 r. (art. 767³ zdanie pierwsze stanowił: „Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisane terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie, chyba że uzna, iż zachodzą podstawy do podjęcia czynności na podstawie art. 759 § 2”), w doktrynie zgłaszano (por. S. Cieślak [w:] *Kodeks...*, t. 2, red. J. Janowski, 2013, s. 61; A. Adamczuk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. M. Manowska, Warszawa 2013, s. 447; D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, *Artykuły 730–1088*, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2014, s. 1715–1716) – także przez zwolenników pierwszej z przywołanych wykładni art. 767³ – zastrzeżenia odnośnie do treści art. 767³, wskazując na jego ułomności z punktu widzenia reguł poprawnej legislacji (zob. H. Pietrkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2012, s. 786). Z tych względów ustawodawca zdecydował się na kolejną zmianę tego przepisu, nadając mu – nadal obowiązujące – brzmienie: „§ 1. Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisane terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie. Na postanowienie sądu o odrzuceniu skargi służy zażalenie. § 2. Przepis art. 759 § 2 stosuje się” (art. 767³ został zmieniony przez ustawę z 10.07.2015 r.). W świetle obecnego brzmienia art. 767³ sąd w razie stwierdzenia, że skargę wniesiono po upływie przepisane terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również skargę, której braków nie uzupełniono w terminie, orzeknie o odrzuceniu jej, a jeśli stwierdzi potrzebę wydania komornikowi zarządzenia zmierzającego do zapewnienia należytego wykonania egzekucji lub usunięcia spostrzeżonych uchybień, wyda je na podstawie art. 759 § 2. Takie rozwiązanie

pozytywnie oceniono w doktrynie (A. Cudak [w:] *Kodeks...*, t. 3, red. A. Marciniak, K. Piasecki, 2015, s. 206).

Art. 767^{3a}. [Skarga na postanowienie referendarza]

§ 1. Wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego nie powoduje utraty mocy zaskarżonego postanowienia.

§ 2. Jeżeli wniesiono skargę na postanowienie referendarza sądowego wydane na podstawie art. 398²² § 4, ponowne wydanie postanowienia na tej podstawie przez referendarza sądowego nie jest dopuszczalne.

§ 3. Sąd rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.

1. Zadania z zakresu ochrony prawnej w sądach rejonowych i okręgowych wykonują także referendarze sądowi (art. 2 § 2 i art. 147 § 1 p.u.s.p., art. 47¹ oraz art. 509¹ § 1 i 2 k.p.c.) (zob. K. Markiewicz [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, cz. 1, red. J. Gudowski, 2013, s. 512 i n.). Pozycja ustrojowa i procesowa, a także zakres czynności powierzonych referendarzowi sądowemu ulegały systematycznym zmianom w latach 1997–2019 (zob. P. Rylski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, „Prawo w Działaniu” 2011/10, s. 167; M. Walsik, *Czynności referendarza sądowego w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności*, PPC 2011/1, s. 130 i n.; Sz. Śniady, *Charakter prawny i dopuszczalność skargi na postanowienie referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym*, PPE 2015/3, s. 57–75; Ł. Zamojski, *Zakres...*, s. 41–69; J. Szachta, *Referendarz...*, cz. 1, s. 65–74, cz. 2, s. 61–81). W literaturze został wyrażony nawet pogląd, że w obecnym stanie prawnym referendarz sądowy wykonuje czynności, których nie można nazwać „jedynie udzielaniem ochrony prawnej”, sprawuje on również w pewnym sensie wymiar sprawiedliwości (J. Szachta, *Referendarz...*, cz. 2, s. 80).
2. Komentowany przepis, który dotyczy skargi na postanowienie referendarza w postępowaniu klauzulowym i egzekucyjnym, należy stosować łącznie z art. 47¹ i 398²² § 1, które mają odpowiednie zastosowanie w tych postępowaniach (art. 13 § 2). Zgodnie z art. 47¹ referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w przypadkach wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu czynności ma, zależnie od rodzaju podejmowanej czynności, prawa i obowiązki sądu albo przewodniczącego. Zgodnie z art. 398²² § 1 na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie. Dopuszczalność skargi została zatem powiązana z dopuszczalnością zażalenia. Oznacza to, że do oceny dopuszczalności skargi konieczne jest ustalenie, czy przedmiot orzeczenia wydanego przez referendarza mieści się w katalogu przedmiotowym postanowień sądu (zarzą-

dzeń), na które przysługuje zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym i klauzulowym. Takimi postanowieniami są:

- 1) postanowienia kończące postępowanie (art. 394 § 1 *in principio* w zw. z art. 13 § 2);
 - 2) postanowienia niekończące postępowania, a wymienione w art. 394 i 394^{1a} § 1 w zw. z art. 13 § 2, jeżeli przewidziane w nich przypadki są aktualne w postępowaniach egzekucyjnym i klauzulowym;
 - 3) postanowienia wymienione w części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego (szerzej zob. uwagi do art. 767⁴).
3. Skargę wnosi się do sądu, w którym wydano zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia stronie postanowienia referendarza sądowego. Sąd ten rozpoznaje sprawę – odmiennie od przypadku skargi przewidzianej w art. 398²² § 1 – jako sąd drugiej instancji, w składzie jednego sędziego. W razie wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego – również odmiennie, niż to przewiduje art. 398²² § 2 k.p.c. – nie traci mocy. Skarga nie ma więc charakteru anulacyjnego. Oznacza to, że w skardze powinien zostać określony zakres zaskarżenia. Skargę wniesioną po upływie terminu, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną sąd odrzuca (art. 398²² § 5 w zw. z art. 13 § 2). Wskutek merytorycznego rozpoznania skargi sąd, uznając ją za nieuzasadnioną, nie oddala jej (jak w przypadku oddalenia nieuzasadnionego zażalenia), lecz postanowienie referendarza utrzymuje w mocy albo zmienia, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu.
4. Jeżeli skarga jest oczywiście uzasadniona, referendarz sądowy, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie tygodnia od dnia wniesienia skargi może (bez wniosku skarżącego) postanowieniem stwierdzić zasadność skargi i w miarę potrzeby wydać ponowne orzeczenie (autoremedura referendarza sądowego). Na ponowne orzeczenie służy skarga na zasadach ogólnych, jednak w przypadku jego zaskarżenia ponowna autoremedura referendarza sądowego nie jest możliwa (art. 398²² § 4 w zw. z art. 13 § 2).
5. Zgodnie z art. 398²² § 7 skarga przysługuje także na zarządzenia referendarza sądowego.

Art. 767⁴. [Zażalenie na postanowienie sądu]

§ 1. Zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie.

§ 1¹. Zażalenie rozpoznaje sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, w składzie trzech sędziów, orzekając jako sąd drugiej instancji. Przepis art. 394^{1a} § 3 stosuje się.

§ 1². Zażalenie na postanowienie:

- 1) którego przedmiotem są czynności w sprawach wymienionych w art. 759 § 1¹ pkt 4–6,

2) wydane w wyniku rozpoznania zarzutów przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości,

3) wydane na podstawie art. 1037 § 1

–rozpoznaje sąd drugiej instancji.

§ 1³. Sąd, o którym mowa w § 1¹ zdanie pierwsze, może przekazać zażalenie do rozpoznania sądowi drugiej instancji, jeżeli przemawia za tym waga zaskarżonego orzeczenia lub jego precedensowy charakter. Sąd drugiej instancji w razie stwierdzenia braku podstaw do rozpoznania zażalenia zwraca sprawę sądowi właściwemu.

§ 1⁴. Sąd drugiej instancji rozpoznaje zażalenie w składzie jednego sędziego.

§ 2. Na postanowienie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje.

§ 3. W sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.

Spis treści

Zażalenie w systemie środków zaskarżenia	
w postępowaniu egzekucyjnym	117
Cechy środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym	121
Zmiany art. 767 ⁴ dokonane przez ustawy z 4.07.2019 r.	
oraz z 9.03.2023 r.	122
Zażalenie poziome oraz klasyczne (dewolutywne) według	
art. 767 ⁴ w brzmieniu ustalonym przez ustawę z 9.03.2023 r. .	124
Dopuszczalność zażalenia	126
Postanowienia zaskarżalne zażaleniem	130

Zażalenie w systemie środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym

1. W doktrynie najczęściej omawiany jest system zaskarzania orzeczeń sądowych, w którego ramach brak miejsca na środki zaskarżenia decyzji lub czynności innego organu niż sąd (W. Siedlecki [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 3, red. W. Siedlecki, 1986, s. 33 i n.; T. Ereciński, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s. 13–20; T. Wiśniewski, *Przebieg...*, s. 270 i n.). W postępowaniu egzekucyjnym – z uwagi na jego wykonawczy charakter, a także szczególny przedmiot zaskarżenia oraz wielość podmiotów, których decyzje i czynności objęte są zaskarżeniem – odwoływanie się do systemu środków zaskarżenia orzeczeń sądowych i występujących w jego ramach podziałów znajduje uzasadnienie w ograniczonym zakresie. E. Wen-gerek, akceptując pogląd prezentowany w doktrynie (J. Jodłowski, W. Siedlecki, *Postępowanie cywilne. Część ogólna*, Warszawa 1958, s. 414), wyróżnił w postępowaniu egzekucyjnym „środki odwoławcze *sensu stricto*, tj. zażalenie oraz środki odwoławcze

sensu largo, którymi w postępowaniu egzekucyjnym są skarga na czynności komornika i zarzuty” (E. Wengerek, *Sądowe...*, s. 130). Współcześnie taki podział nie jest adekwatny ani ze względu na przedmiot zaskarżenia, ani z punktu widzenia kryterium podmiotu, którego decyzja lub czynność podlega zaskarżeniu. W świetle aktualnego stanu prawnego wskazać należy, że w postępowaniu egzekucyjnym występują:

- zażalenie;
- skarga na czynności komornika;
- skarga na plan podziału sumy uzyskanej w egzekucji przez zarząd przymusowy, sporządzony przez zarządcę;
- zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej w egzekucji, sporządzonemu przez komornika;
- zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej w egzekucji przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, sporządzonemu przez zarządcę;
- skarga na postanowienie referendarza sądowego.

W postępowaniu egzekucyjnym występuje ponadto szczególny środek prawny w postaci zastrzeżeń do oszacowania wartości ruchomości zajętych przez komornika (tak H. Pietrkowski, *Zastrzeżenia...*, s. 531–534).

2. Przepis art. 767⁴ § 2 wyraża zasadę niedopuszczalności skargi kasacyjnej w postępowaniu egzekucyjnym. Regulacje przewidziane w art. 1151¹ § 3 oraz art. 1215 § 3 w zw. z art. 1214 § 2 zdanie pierwsze nie dotyczą postępowania egzekucyjnego uregulowanego w części trzeciej Kodeksu postępowania cywilnego. Artykuł 1151¹ § 3 umożliwia wniesienie skargi kasacyjnej na postanowienie sądu apelacyjnego rozstrzygającego zażalenie na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu w postaci orzeczenia sądu zagranicznego lub rozstrzygnięcia innego organu oraz ugody zawartej przed takim sądem lub organem przez nie zatwierdzonych. Przepis art. 1215 § 3 w zw. z art. 1214 § 2 zdanie pierwsze stanowi podstawę wniesienia skargi kasacyjnej na postanowienie sądu apelacyjnego wydane w jednoinstancyjnym postępowaniu w przedmiocie uznania albo stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed sądem polubownym za granicą.
3. Zgodnie z § 3 komentowanego artykułu w sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje.

Przed dodaniem – na podstawie ustawy z 16.09.2011 r. – tego przepisu w doktrynie brak było jednolitego poglądu co do dopuszczalności w postępowaniu egzekucyjnym skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – przewidzianej w art. 424¹ i n. (zob. P. Grzegorzczuk, *Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*,